ISSN 2146-7005
EYLÜL 2018 14 TL

81. SAYI

Dergi ŞALOM

Save a Child's Heart

BM'nin ödüllendirdiği kuruluş

Yorulmaz Savaşçı, Claude Lanzmann

6 -7 EYLÜL...

Camekânlar tuzla buz

Prof. Dr. Rejin Kebudi

Bir bilim insanı

Anadolu Sikke Medeniyeti

Değeri zamanla değişen kâğıtlar

"Para para para"

Tasarım dünyasında bir "Rockstar" bilim insanı

Neri Oxman

mesa BODRUM

DEMİRBÜKÜ

50 yıl mesa MESKEN

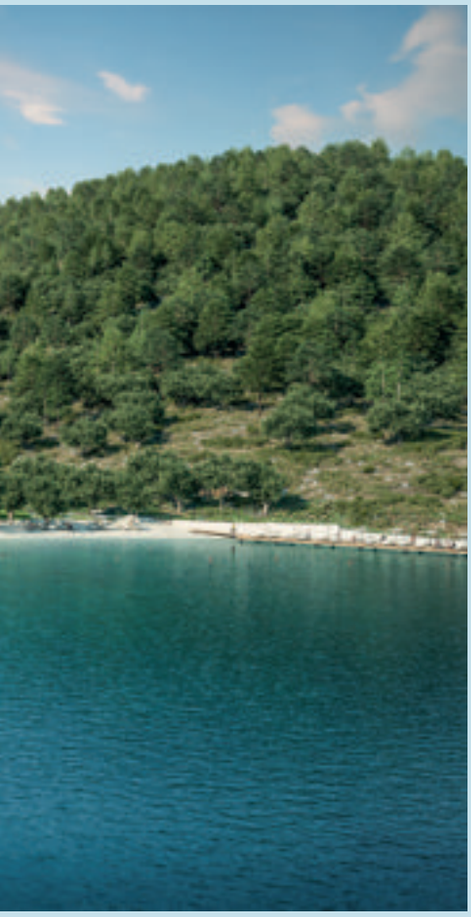

VİLLA | REZİDANS | OTEL

SADECE SİZE ÖZEL BİR KOYDA
EŞSİZ BİR YAŞAM

444 9 366 | mesabodrum.com

VAKKO

Sevgili Okur,

Foto: Sedef AVCI

Suzan Nana TARABLUS

Ardından onca koşulan, kimi kez uğruna ruhların satıldığı, bazen yaşamların ve yüce değerlerin lime-lime edildiği, kimilerinin ilahlaştırdığı para… Üstelik temsil ettiği değerlerin tümünün yüceltildiği bir dönemde yaşadığımız aşikârken… Dergimizin bu sayısında sayfalarımıza serpiştirdiğimiz konu, "para"!

***

Mark Twain, *"The Prince and the Pauper"* (Prens ve Dilenci) adlı klasik romanında **Dilenci Tom** ile **Prens Edward** sadece aynı gün doğmakla kalmayıp dış görünüş olarak da birbirlerine benzediklerini keşfederler. Biraz değişiklik ve eğlence olsun diye kıyafetlerini değiştirirler. Tabii ki bu şekilde karma karışık olaylara sürüklenme pahasına. Bu eserinde Twain, 16. yüzyıl toplumuna ve şüphesiz günümüze kadar süregelmiş olan eşitsizliğe mizahi açıdan ayna tutmakta.

***

Diğer bir ***"Kral ile Dilenci"*** meselini, anımsadığım kadarıyla nakledeyim:
Akşam gezisine çıkmıştır kralımız. Yolunun üstünde bir dilenciye rastlar. Tacı, kaftanı ve kocaman kibriyle yüce Kral, yol kenarındaki dilenciye, "dile benden ne dilersen," der.
Dilenci de muzipçe gülümseyerek sorar: *"Dileğimi gerçekleştirebileceğini mi zannediyorsun?"*
Üstten bakan o edasıyla Kral, emreder: "Tabii ki! Güçlü bir kralım, ben. Çabuk söyle ne istersin?"
Bunun üzerine dilenci bir çanak uzatır ve sorar: "Bunu herhangi bir şeyle doldurabilir misin?"
Kral bir kahkaha atar ve çanağı altın sikkelerle doldurtur, maiyetine.
Altınlar anında buharlaşır.
Şaşkınlıklar içindeki kral çanağı bu kez pırlantalar, daha sonra yakutlar ve en sonunda da elmaslarla doldurtur. Heyhat! Çanak hep boştur – adeta yer yarılmış hepsi gaibe karışmıştır.
Hezimete uğramıştır, Kral.
Merakla sorar dilenciye: *"Bu çanak nasıl bir çanak?"*
Dilenci yanıtlar: *"İnsan dimağıdır bu çanak, kişinin arzu ve isteklerinden oluşmuş. Doymak bilmeyen! Mevkiye, paraya, kudrete…"*
Hal bu ki, aslen doyum, sadece kendi içimizde, özümüzün mayasında.
Dilenci omuzları çökük vaziyette karşısında duran Kral'a uzanır, cesaretini takınır ve elini omzuna koymaya cüret ederek onu teselli eder: *"Sen Kralsın, üzülme. Bu da geçer!"*

***

Geride bıraktığım yaz günlerinde Halikarnas Balıkçısı'nın gönül coğrafyasındaydım, kısacık bir süre. Ege'nin karşı kıyısındaki komşumuzda devasa alevlerin sebep olduğu yıkımın yasını tuttuk. Her yaz sıcağının bizdeki senaryosu orman yangınlarımız biteviye dağladıysa da yürekleri…
Denizle iç içe, arındım Ege sularının mavi aynasında. Kış akşamlarımın karanlığına inat, güneşi topladım saçlarıma. Geceler mesken tuttu yıldızlara, gönlümdeki sessiz ve vakur aşkın tapınağı – mehtaba nispet.
Şimdilerde ise…
Yaşam döngüsünün güvenli kanatlarında tatillerimizden evlerimize dönüyoruz, kutlamak için Roş Aşana'yı – Yahudilerin Yeni Yılı, 5779'u. Umut, sağduyu, sadakat, bağlılık, sevgi, tevazu ve iyilikle yücelteceğiz hayatlarımızı, paranın satın alamadıklarıyla donatarak kalplerimizi.
Sağlık, huzur, mutluluk bereket dolu bir dönem dileklerimle,

Sevgiyle kalın.

suzannana@gmail.com

ÇİZGİ DIŞI

İRVİN MANDEL

ŞALOM Dergi

Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. adına İmtiyaz Sahibi
Av. Yakup Barokas

Şalom Genel Yayın Yönetmeni
İvo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Işık Sivil Karakoç

Şalom Dergi Yayın Yönetmeni
Suzan Nana Tarablus

Şalom Dergi Editörü
Gila Erbeş

Reklam Planlama Koordinatörü
İsak Behar

Sayfa - Kapak Tasarımı
Bella Parlakşimşek
Önem Çerçel

Yazı Kurulu
Berken Döner
Dalia Maya
Tina Varon

Yönetim Yeri / Abonman
Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul
T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44
F: (0212) 231 92 83
www.salomdergi.com

Basıldığı Yer
Kültür Sanat Basımevi
Litros Yolu 2.Matbaacılar Sit. ZB7-ZB11
Zeytinburnu / İstanbul
T: 0212 674 00 21 – 29 - 46
www.kulturbasim.com

Yayın Türü
Yaygın - Süreli

Seçkin kitapçılarda satılmaktadır.

ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR
ABONELERE ÜCRETSİZDİR

YAPI KREDİ PAY İLE HER YERDE ÖDEME RAHATLIĞI

Artık Worldcard'ınız yanınızda olmasa bile cep telefonunuzu POS cihazına yaklaştırarak mobil ödeme yapabilirsiniz. Çünkü Yapı Kredi Mobil teknolojisi her an her yerde yanınızda.

YapıKredi

Hizmette sınır yoktur.

Mobil ödeme, 4.4.2 ve üzeri versiyon Android işletim sistemine sahip telefonlarla yapılabilir.

8 MERCEK Murad Çobanoğlu
"Para Para Para..."

26

içindekiler

10 HABERLER Nelly Barokas

16 KAPAK HİKÂYESİ Lolita Nahmias Haleva
Tasarım Dünyasında Bir *"Rockstar"* Bilim İnsanı: Neri Oxman

26 SÖYLEŞİ Nermin Ketenci
Değeri zamanla değişen kâğıtlar

34 TARİHTE BU AY Metin Delevi

36 GELENEK Sara Yanarocak
Roş Aşana, Yom Kipur, Sukot ve Simha Tora

42 HABER/SÖYLEŞİ Batia Keinan
BM'in ödüllendirdiği kuruluş: SACH
Save a Child's Heart (Bir Çocuğun Kalbini Kurtar)

48 BİR İNSAN/BİR DÜNYA Miryam Şulam
Onkolojide Kadın Lider ve Mentor Ödüllü Prof. Dr. Rejin Kebudi

52 HABER Gila Erbeş & İzel Rozental
Asterix ve Obelix'in mucidi René Goscinny'nin *'Vahşi Maceraları'*

30 KÜLTÜR Atom Damalı
Anadolu Sikke Medeniyeti

42

48

52

56 ANI Elena Uygan
6-7 Eylül...
Camekânlar tuzla buz...

66 VEDA
Liz Behmoaras – Yorulmaz Savaşçı, Claude Lanzmann'ın ardından...

70 İNCELEME Nermin Ketenci – Kapital'i yazarken...
74 GÜNDEM Ester Almelek – Para için yapılan tuhaf işler
78 YORUM Cessi Mitrani – Para ve kişisel gelişim
80 MİMARİ Beko Levi & Süzet Fransez
Frank Gehry, yaşayan en önemli mimarlardan...
86 ARAŞTIRMA Ester Almelek
IKEA İmparatorluğunun kurucusu Ingvar Kamprad
90 İZLENİM Suzan Nana Tarablus
"Çakma?" veya *"Sahte?"*
100 VEDA Gila Erbeş
"Soul Müziğin Kraliçesi" efsanevi şarkıcı Aretha Franklin 76 yaşında hayatını kaybetti...
102 SANAT AJANDASI Karen Hodara Kohen
104 TREND Kler Kampeas

100

70

102

96 SİNEMA Viktor Apalaçi
Yasaklı Sinemacılar

80

104

62 SÖYLEŞİ Berken Döner
Tuğrul Yalnızoğlu ile *"Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi ve Alevilik"* üzerine

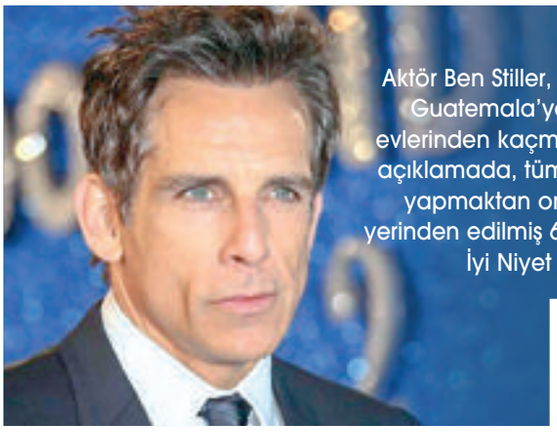

BEN STILLER BM İYİ NİYET ELÇİSİ

Aktör Ben Stiller, BM mülteci ajansı tarafından bir iyi niyet elçisi olarak seçildi. Stiller, Guatemala'ya giderek organize suç ve çetelerin uyguladığı şiddet nedeniyle evlerinden kaçmak zorunda kalan insanlarla tanıştı. Yahudi asıllı aktör Stiller, yaptığı açıklamada, tüm dünyada şiddet ve zulümden kaçan milyonların savunuculuğunu yapmaktan onur duyduğunu söyledi. Stiller; "Bugün dünyanın dört bir yanında yerinden edilmiş 68 milyondan fazla mülteciye destek vermek bir zorunluluktur. BM'nin İyi Niyet Elçisi olarak elimden geleni yapacağım" şeklinde konuştu.

HASTA ÇOCUKLARI SEVİNDİRDİ

Wonder Woman karakterine hayat veren Gal Gadot, ikinci filmin çekimlerine ara verip Virginia'daki Inova Çocuk Hastanesi'ndeki hasta çocukları ziyaret etti. Filmdeki kostümüyle gerçekleştirdiği ziyaret çocukların yüzünü güldürdü.
Çekimleri halen devam etmekte olan ve Gal Gadot'un başrol oynadığı "Wonder Woman 1984" filminin, önümüzdeki yıl vizyona girmesi bekleniyor.

MEKSİKA'YA BİLİM KADINI BELEDİYE BAŞKANI

Yedi adayın beşinin kadın olduğu, Meksika'da gerçekleşen belediye başkanlığı seçimlerini, Yahudi asıllı çevreci ve bilim insanı Claudia Sheinbaum Pardo kazandı. Oyların yüzde 46'sını alan Sheinbaum bundan böyle Mexico City'yi yönetecek.
Carlos Sheinbaum Yoselevitz ile Annie Pardo Cemo'nun kızı olan Sheinbaum'un büyükanne ve büyükbabası, Litvanya ve Bulgaristan göçmeni Yahudiler. Claudia, yerel seçimlerle aynı gün gerçekleşen genel seçimleri kazanan ve devlet başkanı olan Andres Manuel Lopez Obrador'un sol eğilimli partisine ilk katılan kişilerden biri oldu. BM'nin Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli'nde çalışan Sheinbaum, 2007'de Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü. Carlos Imaz Gispert ile genç yaşta evlenen ve iki çocuk sahibi olan Claudia Sheinbaum 2016'da evliliğini sonlandırdı.

DRAKE 'EUPHORIA'YA DESTEK VERİYOR

Kanadalı rapçi Drake, İsrailli gençleri konu edinen Euphoria adlı dramın yapımına destek verecek. Gerçek adı Aubrey 'Drake' Graham olan Yahudi asıllı müzisyen, bir grup lise öğrencisinin uyuşturucu, seks, kimlik, travma, sosyal medya, sevgi ve dostluk ilişkisi ve sorunlarını işleyen on bölümlük diziye maddi destek vermekten mutlu olduğunu belirtti.

KAHRAMANLAR UÇTUĞUNDA

ABD'de İngilizceye uyarlanacak olan İsrail TV dizisi 'When Heroes Fly'/ 'Kahramanlar Uçtuğunda', Uluslararası Cannes Festivali'nde dizi alanında birincilik ödülü kazandı. Mayıs ayında İsrail'de prömiyer yapan dizi, yarım milyon izleyiciye ulaşarak izlenme rekorları kırdı.

2006 Lübnan Savaşı'nda özel bir İsrail askeri komando birliğinin gazileri olan dört arkadaşın yeniden bir araya gelmesini konu ediniyor. Yıllar sonra bir araya gelmelerinin amacı, aralarından birinin Kolombiya ormanlarına kaçırılan kız arkadaşını kurtarmak...

SACHA BARON COHEN BU KEZ CASUS

Aktör Sacha Baron Cohen, Netflix için 'The Spy' adlı dizinin çekimlerine başladı. Altı bölümlük dizi 1960'lı yıllarda İsrail yararına Suriye'de casusluk yapan Eli Cohen'i konu edinmekte. 'Homeland'in yaratıcısı Gideon Raff'ın senaryosunu yazdığı 'The Spy' filminin yönetmenliğini de yine kendi yapacak. 'Borat' ve 'The Dictator' filmlerinden tanıdığımız Sacha Baron Cohen, eşi Isla Fisher ile birlikte yardım kuruluşlarına, özellikle Suriyeli göçmenlere yaptıkları bağışlarla takdir topluyorlar.

BAŞARILI KOMEDYENLER KUNIS VE MCKINNON

Mila Kunis ile Kate McKinnon'un başrolleri paylaştıkları 'The Spy Who Dumped Me' adlı komedi, 3 Ağustos'ta ABD'de gösterime girdi. Filmde Audrey ve Morgan, 30'lu yaşlarında olan iki yakın arkadaştır. Los Angeles'ta sürdürdükleri hayat, Audrey'in eski sevgilisinin bir anda evlerine gelmesiyle karışır. Peşinde ölümcül suikastçılar olan bu adam ile ikili, kendilerini de şaşırtarak maceraya atılırlar.

PORTMAN BU KEZ ASTRONOT

Natalie Portman, rol aldığı filmde, NASA çalışanına âşık olan evli bir astronotu canlandırıyor. Sevgili rolünü Jon Hamm'ın yaptığı filmin aşk-üçgenine dayanan senaryosu gerçeküstü bir hikâyeden yola çıkılarak kaleme alındı. "Pale Blue Dot" adlı film, astronot Lisa Nowak'ın gerçek yaşam öyküsünün beyaz perdeye aktarımı. 2019'da gösterime girecek filmde Oscar ödüllü Portman'ı rol icabı saç kesimi ile farklı bir tiplemede göreceğiz.

MEGHAN MARKLE'IN TERCİHİ

Meghan Markle, People dergisinin mart sayısına kapak olduğunda kulaklarında Adina Reyter'in tasarımı olan küpeler vardı. Markle'ın, beyaz palto ve bere giydiği bu fotoğrafta kulağındaki küpeler hayranlarının gözünden kaçmadı. Mücevher tasarımcısı Adina Reyter, ünlü müşterileri listesine, Prens Harry ile hayatını birleştirdikten sonra İngiltere kraliyet ailesine giren bir kadının eklenmesinden büyük mutluluk duymakta.

Los Angeles'te yaşayan evli ve üç çocuk sahibi Adina Reyter, gençliğinde kuyumculuk yapmayı düşünmemiş, kendi başına teknoloji alanında yaratıcı olmayı hedeflemişti. Oysa zamanla mücevher tasarımı yönünde yeteneğini geliştirdi. Günümüzde Reyter'in tasarımlarını kullanan Demi Moore, Gwyneth Paltrow, Cameron Diaz, Miley Cyrus gibi birçok ünlü var.

TALİHSİZ ŞARKI

Efsanevi pop şarkıcısı Yardena Arazi, geçtiğimiz ay 'If He Goes' / 'Giderse' adlı yeni bir şarkı yayınladı. Ancak kısa süre sonra Arazi, şarkının İsrail çapındaki radyo istasyonlarının programlarından geri çekilmesini istedi. Sebep? Sevdikleri intihar eden ailelerden gelen şikâyetlerdi. Bu kişiler, şarkı sözlerinin insanları olumsuz yönde etkilediğini, kaybettikleri kişilerin hislerini ve tatsız anıları anımsattığını iddia ettiler. Şimdilerde şarkı radyo kanallarında duyulmaz oldu.

BİR YAHUDİ OLARAK HİTLER'İ CANLANDIRMAK

Yeni Zelandalı yönetmen / yazar / aktör Taika Waititi, yeni filmi `Jojo Rabbit'de Hitler rolünü canlandırmakla ilgili duygularını dile getirdi. Karlovy Vary Uluslararası Film Festivalinde gazetecilerle konuşan Waititi, yarı Yahudi olduğunu belirtirken; "Hitler'in kıyafeti içinde tipik bıyığı ile onun kimliğine girmek sevimsiz bir duygu" dedi. Film, Alman Nazi genci Jojo'nun, annesi Rosie'nin (Scarlet Johansson), evinde bir Yahudi çocuğu gizlediğini öğrenmesi üzerine odaklanmakta.

NAZİ AVCISI SPORCU

`The Catcher Was a Spy' 2018 ABD yapımı biyografik bir casus filmi. Ben Lewin yönetiminde, senaryosunu Robert Rodat'ın yaptığı film Nicholas Dawidoff'un aynı adı taşıyan kitabından sinemaya uyarlandı. Eski bir baseball oyuncusu olan ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında ABD yararına casusluk yapan Moe Berg rolünü oyuncu Paul Rudd canlandırdı.
Mark Strong, Sienna Miller, Jeff Daniels, Tom Wilkinson, Giancarlo Giannini, Hiroyuki Sanada, Guy Pearce ve Paul Giamatti'nin de rol aldığı filmin prömyeri Haziran ayında Sundance Film Festivalinde yapıldı. Çekimleri Prag ve Boston'da gerçekleşen ve başlangıçta 1939 yılını yansıtan filmde Yahudi asıllı sporcu Moe Berg, casus olarak çeşitli görevler üstlenir; Yugoslavya'da direnişçilerle bir araya gelir, İtalyan fizikçi Eduardo Amaldi'yi Nazilerden kurtarma operasyonuna katılır, Alman fizikçi Werner Heisenberg'in suikast girişiminde yer alır.

REKOR YARGIÇ JUDY'DE

Yargıç Judy, bu yıl `en çok para kazanan ünlü' listesinde 4. sırada yer aldı. TV'de hakemlik esasına dayanan show programını yıllardır yöneten Judy Sheindlin, en çok para kazanan TV ünlüleri arasındaki yerini koruyor. Yahudi asıllı bir ailenin kızı olarak Brooklyn'de doğan ve aslen savcı olan Judith Susan Blum, geçtiğimiz yıl 147 milyon Dolar kazandığını söyledi. 1996'dan beri sürdürdüğü `Yargıç Judy' adlı başarılı program Emmy ödülünün de sahibi oldu.

KUSHNER'LERE YENİ GELİN

Başkan Donald Trump'ın damadı Jared Kushner'in kardeşi Joshua Kushner, süper model Karlie Kloss ile hayatını birleştirme kararı aldı. Geçtiğimiz ay Yahudi dinine geçen Karlie Kloss ile Joshua Kushner'in, bir Yahudi düğünü ile evlenmeyi planladıkları belirtildi.
Bilindiği gibi Karlie Kloss Yahudiliği seçip Kushner ailesine giren ilk gelin değil. Donald Trump'ın kızı Ivanka da aynı yolu izlemiş, 2009'da Jared Kushner ile hayatını birleştirmişti.

SCARLETT JOHANSSON TRANS ROLÜNDE

Scarlett Johansson, yeni bir filmde trans bir erkeğin rolünü üstlendiği için LGBTQ topluluğu tarafından eleştirildi. Johansson'un, kadrosunda yer aldığı `Rub and Tug' filmi, 1970'lerin bir suç patronu olan Jean Marie Gill'in hikâyesini konu edinmekte. Bir masaj salonuna sahip olan Gill aslında o mekânı fuhuş yuvası olarak işletmektedir. Ancak, LGBTQ aktörleri, Johansson'ın Gill rolünü canlandırmasına karşı çıktı ve rol için bir trans aktörün seçilmesinin daha uygun olduğunu ileri sürdü.
Dünyaya kadın olarak gelen Gill, girdiği işlerde erkek rolüne bürünerek Dante `Tex' Gill ismini aldı. Rupert Sanders'ın yönetmenliğini yapacağı, Gary Spinelli'nin senaryosunu kaleme aldığı filmde, kilolu ve transseksüel birini canlandırmak için daha uygun bir oyuncu yerine Johansson'ın seçilmesi eleştirilere sebep oldu. Sırf beyaz tenli ve popüler olduğu için rol avantajı olduğu yönünde yorumların gelmesi ile Scarlett Johansson tepkilere maruz kaldı.

CONRAD'DA PAZAR DÜĞÜNLERİ

Conrad İstanbul Bosphorus'da pazar günleri gerçekleşen
düğünlerinize özel fırsatlar sizi bekliyor.
Muhteşem Boğaz manzaralı Panoramik Teras'ta "Hoş Geldiniz" kokteyli ile
gelin ve damat için Boğaz manzaralı teraslı suitlerimizde
düğün gecesi konaklaması hediyemiz!
Üstelik kazanacağınız Hilton Honors düğün puanları ile
unutulmaz bir balayı geçirebilirsiniz.

CONRAD
ISTANBUL
BOSPHORUS

Barbaros Bulvarı 34353 Beşiktaş, İstanbul | **Tel:** 0212 310 2525 | Faks 0 212 259 6667 | conradistanbul.com

/conradistanbul /conradistanbulbosphorus istanbulinfo@conradhotels.com

ASIA EUROPE AFRICA MIDDLE EAST AMERICAS
CONRADHOTELS.COM #STAYINSPIRED

Hilton HONORS

POMERANIAN BOO HOUSE

by E.Köker

POMERANIAN EĞİTİM VE DANIŞMANLIK MERKEZİ

+90 212 351 21 21

pomeranianboohouse

info@pomeranian.com.tr

www.pomeranian.com.tr

Mithatpaşa Mah. Selanik Bulvarı No:161 Kemerburgaz/Eyüp/İST
(Taş Dünyası İçerisinde)

POMERANIAN BOO HOUSE
GURURLA SUNAR.

Çirkin Şey!

desek de inanmayın,
gelin ve bu güzelliği kendi gözlerinizle görün.

Dünyanın ilk ve tek uluslararası **POMERANIAN** eğitim ve danışmanlık firması ile tanışın.

www.pomeranian.com.tr

info@pomeranian.com.tr

POMERANIAN BOO HOUSE

pomeranianboohouse

+90 212 351 21 21

Tasarım Dünyasında Bir "Rockstar" Bilim İnsanı

Neri Oxman

Zamanının ötesindeki şeylere kafa yoran bilim insanı denildiğinde zihninize ilk düşen tipleme, "The Big Bang Theory"nin üstün yetenekli-sosyal uyumsuz teorik fizikçisi **Dr. Sheldon Lee Cooper** mı? O zaman yazımıza konu olan, zeki ve yaratıcı olduğu kadar alımlı ve popüler **Massachusetts Institute of Technology** (MIT) **akademisyeni**, bu stereotipi bir çırpıda alaşağı edebilir! **Shalom Life**'ın birkaç yıl önceki "**dünyanın en yetenekli, akıllı, komik ve muhteşem Yahudi kadınları**" listesine, dünyaca ünlü aktris ve modelleri geride bırakarak 1. sıradan girdi. **Jerusalem Post'un "En Etkili 50 Yahudi"** (2016) sıralamasında, **Itzhak Perlman** ve **Janet Yellen** gibi uluslararası tanınmış isimlerle birlikte o da vardı. New York Modern Sanatlar Müzesi ("MoMA") tasarım küratörü **Paola Antonelli** onu, "*yaşadığı zamanın ileri-sinde bir kişi*" olarak tanımlıyor. Fütürist yazar **Bruce Sterling**'e göre ise, çalışmaları "*kendisinden önce yapılan her şeyden çarpıcı bir biçimde farklı...*" Geride bıraktığımız aylarda **Brad Pitt**'le olan, kimi kaynaklara göre salt tasarım odaklı, kimilerine göre ise romantik bir boyutu da olan dostluğu ile olağandışı bir şekilde magazin basının radarına girmiş olan İsrail doğumlu mimar-tasarımcı-akademisyen **Neri Oxman**, doğa ile tasarımın kesiştiği noktada devrimci çalışmalara imza atıyor. **MIT Medya Laboratuvarı** "Medya Sanatları ve Bilimleri" Bölümü **Mediated Matter Araştırma Grubu** kurucusu *Neri Oxman*, tasarım ve montajla ilgili kemikleşmiş varsayımları alt üst ediyor. İlham kaynağı ise, doğanın ta kendisi...

Oxman "Unseen Stars" projesine konu olan 12 kişiden biri

Brad Pitt MIT Media Lab ziyaretinde Neri Oxman ve öğrencileri ile birlikte (Kasım 2017)

2015 tarihli **TED konuşmasında** Oxman, çocukluğunda büyükannesinin Tora'dan (Tevrat) aktardığı yaratılış öyküsünün, düşünce biçimine ilham kaynağı olduğunu belirtiyor: yaratılışın üçüncü gününde Tanrı, "*Yeryüzü üzerinde... **meyve üreten meyve ağaçları olsun***" der. Ancak uygulama farklı olmuş, "meyve üreten meyve ağaçları" yerine "**meyve üreten ağaçlar**" oluşmuş; bir diğer deyişle salt meyveden ibaret olmayıp, kökü, gövdesi, dalları ve meyveleri olan ağaçlar ortaya çıkmıştır. Değişik parçalar bir araya getirilerek monte edilen bir otomobilden farklı olarak, meyve ağaçlarının tüm kısımları organik olarak birlikte büyümüştür. Madde ve yapıların doğada bir araya geliş şekillerinden ilham alan Oxman, modern 3D (3 boyutlu) baskı teknolojisinden yararlanarak malzeme ekolojisinde çığır açtı. Kim bilir, belki de Oxman ve MIT ekibinin hesaplamalı tasarım, katmanlı üretim, malzeme mühendisliği ve sentetik biyolojinin kesişme noktasındaki devrimci çalışmaları, yepyeni bir üretim anlayışının yeşermesine önayak olur...

Oxman... doğanın en iyi dizayn prensiplerini çalıp, onları mimari tasarımlara uyguluyor.

wired.co.uk

NERI OXMAN HAKKINDA BİLMENİZ GEREKEN

BRAD PITT'LE İLGİSİ OLMAYAN

10 ŞEY

1 AİLE Neri Oxman 6 Şubat 1976 tarihinde İsrail'in Hayfa kentinde dünyaya geldi. Her ikisi de İsrail'in önde gelen üniversitelerinden Technion'un (İsrail Teknoloji Enstitüsü) mimarlık fakültesinde profesör olarak görev yapmakta olan anne-babası Rivka-Robert Oxman, gerek teorik gerekse uygulamalı çalışmalarıyla İsrail'de tasarım alanında isim yapmış kişiler. Neri Oxman, Technion'daki derslerine ziyaretçi olarak katıldığı babası Robert Oxman'a, kariyerine etki eden kişiler arasında özel bir önem atfediyor. Mobilyadan kitaba, yiyecekten çatal-bıçak takımına, yenilikçi bir evde, yenilikçi bir kültür içinde büyüdüğüne dikkat çeken Oxman, küçük yaşlardan itibaren tasarımın ve mimarinin değerini takdir etmeyi öğrendiğini belirtiyor. Çocukluğunu Hayfa'da, gündüzleri büyükannesinin bahçesinde, akşamları ise anne-babasının mimarlık atölyesinde, bir diğer deyişle "doğa ile kültür arasında" geçirmiş olan Oxman, düzleştirdiği balsa ağacı yapraklarından "uçak" yaptığı günleri anıyor. Neri Oxman'ın bazı çalışmalarında işbirliği yaptığı, hâlihazırda New York'ta yaşayan, Bezalel Güzel Sanatlar Akademisi (Kudüs) ve Royal College of Art (Londra) mezunu kız kardeşi Keren Oxman, etkileyici tasarımları olan bir "karışık medya" (mixed media) sanatçısı. Özetle, sıradanlık Oxman ailesine yabancı bir kavram diyebiliriz...

Mimar-modacı-tasarımcı Iris van Herpen'ın Neri Oxman'la işbirliği içinde tasarladığı "Anthazoa" adlı giysi

2 AKADEMİK KARİYER Askerlik hizmetini tamamlamasının ardından üniversite kariyerine İbrani Üniversitesi'nde tıp-öncesi (pre-med) fakültesinde başlayan Oxman, aradan neredeyse iki yıl geçtikten sonra, Kudüs'ün sıcaktan kavrulduğu bir gün ailesini arayarak, tıp doktoru olmaktan vazgeçtiğini bildirdi. Akabinde Technion'un Mimarlık ve Şehir Planlamacılığı Bölümü'nde iki yıl okuyan Oxman, takiben İngiltere'nin en ünlü ve dünyanın önde gelen mimarlık okullarından - mezunları arasında yakın zamanda kaybettiğimiz dünyaca ünlü mimar Zaha Hadid'in de yer aldığı - Architectural Association School of Architecture'a transfer olarak, bu kurumdan mezun oldu. "Hesaplamalı Tasarım" alanındaki doktorasını Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) veren Oxman'ın araştırma alanını tarif etmek amacıyla oluşturduğu "Malzeme Ekolojisi" (Material Ecology) tanımlaması, bizzat kendisi tarafından literatüre kazandırılmış bir terim. İki yıllık tıp eğitimine gelince: Oxman anatomi ve biyoloji öğrenmek için sarf ettiği zamandan ötürü asla pişmanlık duymadı - tam tersine, bu bilgi birikiminin, tasarımlarında çok işine yaradığı görüşünde...

Oxman'ın İzlandalı şarkıcı-yazar-yapımcı Björk için tasarladığı "Rottlace" adlı 3D baskılı maske

3 MIT MEDIATED MATTER ARAŞTIRMA GRUBU MIT Medya Laboratuvarı "Medya Sanatları ve Bilimleri" bölümünde Doçent unvanını taşıyan Oxman, söz konusu bölümün bünyesindeki Mediated Matter Araştırma Grubu'nun kurucu ve yöneticisi. Ekibi ile birlikte, hesaplamalı tasarım, dijital üretim, malzeme bilimi ve sentetik biyolojinin kesişme noktasında araştırmalarda bulunmakta olan Oxman, bulgularını farklı disiplin, mecra ve boyutlarda - mikro ölçekten bina ölçeğine - uygulamaya koymakta. Oxman'ın hedefi, doğadan ilham alan tasarım tekniklerini, yenilikçi tasarım teknolojileri ile uygulamaya koyarak yapılı, doğal ve biyolojik çevreler arasındaki ilişkiyi geliştirmek. Uygulama alanları arasında, mimari tasarım, ürün tasarımı ve moda tasarımının yanı sıra, dijital üretim ve inşaata yönelik yeni teknolojilerin tasarımı yer alıyor.

4 MÜZELERİN DAİMİ KOLEKSİYONLARINDA Oxman'ın çalışmaları; aralarında New York Modern Sanatlar Müzesi ("MoMA"), San Francisco Modern Sanatlar Müzesi ("SFMOMA"), Pompidou Merkezi (Paris), Boston Güzel Sanatlar Müzesi ("MFA"), Cooper Hewitt Smithsonian Tasarım Müzesi (New York), Smithsonian Enstitüsü (Washington DC), Uygulamalı Sanatlar Müzesi (Viyana; "MAK"), FRAC Koleksiyonu (Orleans, Fransa) ve Boston Bilim Müzesi'nin daimi koleksiyonlarının yanı sıra, bazı prestijli özel koleksiyonlara dâhil edilmiştir.

5 PRESTİJLİ ÖDÜLLERİN SAHİBİ Dünya Ekonomik Forumu ve Beyaz Saray'da düzenlenenlerin yanı sıra, pek çok farklı organizasyon kanalıyla uluslararası tanınırlığını arttıran Oxman ve ekibi, 2005 yılından bu yana birçok ödüle layık görüldü. Bunların arasında öne çıkanlar, Graham Foundation Carter Manny (2008), International Earth for Future-Crucial Design (2008), HOLCIM Next Generation - Sustainable Construction (2008), METROPOLIS Next Generation (2009), 40 Under 40 Building Design+Construction (2012), BSA Women in Design (2014), Vilcek Prize in Design (2014), Emerging Voices - Architectural League of New York (2015), Innovation by Design - Fast Company (2015), ve Cooper Hewitt Smithsonian Tasarım Müzesi - Interaction Design (2018) ödülleri...

6 DÜNYA ÇAPINDA İLGİ ÇEKEN YARATICILIK 2008 yılında SEED Dergisi'nin "Revolutionary Mind" (Devrimci Akıl) olarak tanımladığı Oxman, takip eden yıl ICON tarafından "geleceğimizi şekillendirecek en etkili tasarımcı ve mimarlar", Esquire tarafından ise "Best and Brightest" (En İyi ve En Parlak) gruplandırmalarına dâhil edildi. Bir sonraki yıl ise,

FASTCOMPANY'nin belirlediği "en yaratıcı kişiler" ve "iş dünyasında en yaratıcı 10 kadın" arasında yer aldı. 2014 yılında Carnegie'nin "Pride of America" (Amerika'nın Gururu) ödülüne layık görülen Oxman, 2015 yılında ROADS Yayınları'nın, yaratıcılığı ile öne çıkan 100 kişiyi mercek altına aldığı "100 Global Minds: the Most Daring Cross-Disciplinary Thinkers in the World" kitabına girmeye hak kazandı. Takip eden yıl Dünya Ekonomik Forumu'nda "Cultural Leader" (Kültür Lideri) unvanına layık görülen Oxman, aralarında FASTCOMPANY (2010), WIRED UK (2012), ICON (2013), SURFACE'in (2016) de bulunduğu birçok derginin kapağına konuk oldu. The New York Times, The Wall Street Journal, WIRED, Fast Company ve The Boston Globe, Neri Oxman hakkında makaleler yayınlamış olan kuruluşlardan sadece birkaçı...

7 FARKLI DİSİPLİNLERLE İŞBİRLİĞİ Mimar-modacı-tasarımcı Iris van Herpen'ın 2013 yılında Paris Moda Haftası kapsamında lanse ettiği "Voltage" koleksiyonun en dikkat çekici modellerinden birisi "Anthazoa" idi. Tasarımcının Neri Oxman'la işbirliği içinde tasarladığı bu 3D baskılı giysi, binlerce pul-benzeri beyaz kesecikle kaplı... İzlandalı şarkıcı-yazar-yapımcı Björk ise, Tokyo Miraikan Müzesi'ndeki performansında (2016) Neri Oxman tarafından tasarlanmış "Rottlace" adlı 3D baskılı maskelerden biri ile sahne aldı. Björk'un "Vulnicura" adlı albümünden ilham alan Oxman, bu çalışma kapsamında sanatçının yüzünün 3D baskılarını kullanarak, kemik ve doku yapısının dijital yorumlarını oluşturdu.

8 TED KONUŞMASI: 2 MİLYON İZLEME Neri Oxman'ın "Teknoloji ve Biyolojinin Kesişiminde Tasarım" konulu 2015 tarihli TED konuşması, internet üzerinden tam 2 milyon kez izlendi.

9 12 "GÖRÜNMEYEN YILDIZ"DAN BİRİ General Electric, grup içi teknik pozisyonlarda çalışan kadın personel sayısını 2020 yılına kadar arttırma hedefine paralel olarak, 12 etkili kadın bilim insanı ve mühendisi onurlandırmak ve daha fazla genç kadının STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) dallarına yönelmesini teşvik etmek amacıyla, 19-21 Eylül 2017 tarihleri arasında New York Grand Central Terminali'nde "Unseen Stars" (Görünmeyen Yıldızlar) isimli bir proje gerçekleştirdi. Bu proje bağlamında, aralarında Neri Oxman'ın da yer aldığı, bilim ve mühendislik alanlarında çalışmaları ile öne çıkmış 12 kadının yüzü, Grand Central Terminali'nin tavanına LED ışıkları ile birer takımyıldız şeklinde yansıtıldı.

10 GRAMMY ÖDÜLLÜ BESTECİ GOLIJOV'LA EVLİLİK 2011 yılında Arjantinli, Grammy ödüllü besteci-müzik profesörü Osvaldo Noe Golijov'la evlenen Oxman, Golijov'un çalışmaları üzerinde "olağanüstü bir etkisi" olduğunu belirtti. Her ikisi de Romanya Yahudisi olan, Arjantin'e göç etmiş doktor bir baba ile piyano öğretmeni bir annenin oğlu olan Osvaldo Golijov'la Neri Oxman'ın evliliği 2015 yılında son buldu. Önceki evliliğinden üç çocuğu olan Golijov'la Neri Oxman'ın ortak çocukları yok.

Neri Oxman 2015 tarihli TED konuşmasında

Akıllı cep telefonunuza indirdiğiniz QR kod okuyucu ile Neri Oxman'ın "Teknoloji ve Biyolojinin Kesişiminde Tasarım" konulu TED konuşmasını izleyebilirsiniz.

GEMINI ŞEZLONG

Oxman, Prof. W. Craig Carter (MIT) ve Stratasys ile işbirliği içinde, gelişmiş 3D teknolojisi ve klasik mobilya üretim tekniklerini kullanarak "Gemini" adlı şezlong modelini tasarladı. Üç farklı gelişmiş malzemeden yapılmış iç yüzey, vücudu rahatlatmasının yanı sıra, ortamdaki sesleri emerek gürültüyü baskılayan topuz ve şişliklerden oluşuyor. Oxman'ın tasarımında, fetüsün anne karnındaki huzur ve sükûnetinden esinlendiği ve "Vocal Vibrations" sergisi kapsamında Le Laboratoire'da (Paris; 2014) sergilenen Gemini, San Francisco Modern Sanatlar Müzesi (SFMOMA) tarafından, daimi koleksiyonuna dâhil edilmek üzere satın alındı.

Oxman ve ekibinin fütüristik giysi projesi: WANDERERS

Bileğe veya kola takılan fitness tracker'lar (egzersiz izleyiciler), akıllı yüzükler, ne kadar güneş ışığı aldığınızı gösteren sensörlü bilezikler: tüm bu ürünlerin işlevleri kullanıcılarına bilgi vermekle sınırlı. Oysa Neri Oxman ve ekibinin, **Wanderers** (**Gezginler**) projesi kapsamında 3D yazıcılar kullanarak oluşturduğu fütüristik giysi prototipleri, insanlığın gelecekte dünyanın güneş sistemindeki farklı bir gezegene/aya göç etmesi durumunda, uyum sağlamak zorunda kalacağı yaşam kalıplarını yansıtıyor. İçlerine, sentetik olarak üretilmiş mikroorganizmalar aşılanmış "giyilebilir deriler"in, her bir hedef gezegenin özgün ortam özellikleri ile etkileşime geçerek, insanlığı hayatta tutmaya yetecek kadar biokütle, su, hava ve ışık üretmesi ön görülüyor. Proje kapsamında Alman tasarımcılar Christoph Bader ve Dominik Kolb ile ortaklaşa bir çalışmayla oluşturulmuş dört model giysinin isimleri: Mushtari (Jüpiter), Zuhal (Satürn), Otaared (Merkür), ve Al-Qamar (Ay).

Mushtari

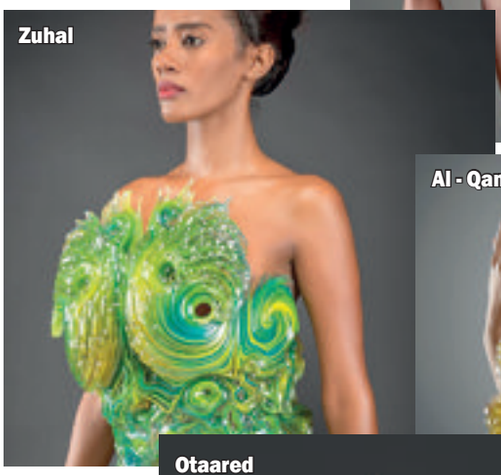
Zuhal

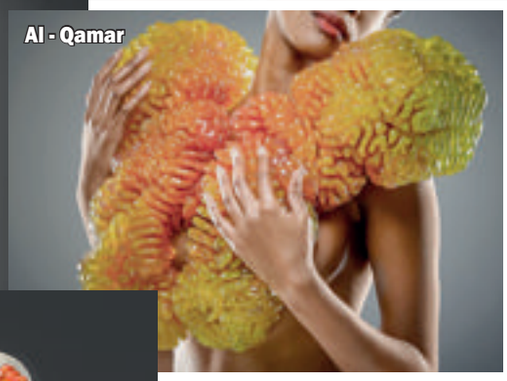
Al - Qamar

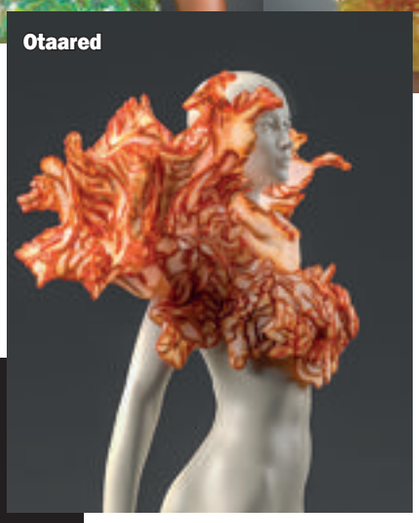
Otaared

SILK PAVILION

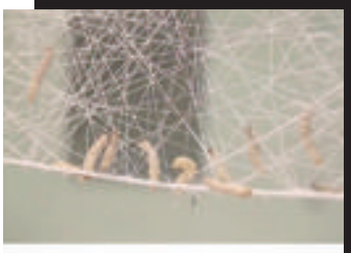

Neri Oxman ve MIT ekibinin, Harvard ve Tufts üniversiteleri ile ortaklaşa yürüttükleri proje

Oxman ve ekibi, ipeğin güçlü, hafif ve yumuşak oluşunun yanı sıra estetik görünümü nedeniyle, geleceğin şehirlerini inşa etmek için ideal bir malzeme olabileceği görüşünden yola çıktı. Bu bağlamda ipek böceği tırtıllarının koza örme süreçlerini inceleyen MIT ekibi, Harvard ve Tufts üniversiteleri ile ortaklaşa yürüttükleri "Silk Pavilion" (İpek Pavyonu) projesi kapsamında, oluşturdukları kubbe şeklindeki 3D yapıya tam 6.500 ipek böceğini aktardılar. İpek böcekleri kendileri yaratmadıkları bu ortam üzerinde, tasarımcıların belirlediği şekilde, çapı 3,65 metre olan kubbenin üzerine ipek dokudular. İpek böceklerinin başlarına taktıkları minik mıknatıslar sayesinde, koza örme sürecindeki tüm hareketlerini kaydeden ekip, bu değerli bilgiyi gelecekte 3D yazıcılara yükleyerek büyük boyutlu yapıların inşasında kullanabilecek.

Neri Oxman'ın erkek arkadaşı olduğu rivayet olunan Harvard mezunu ünlü 'hedge fund' yöneticisi Bill Ackman... Haberi veren pagesix.com yazıya (Haziran 2018) şöyle bir giriş yapmış: "Brad who?" (Brad kim?)

KAYNAKLAR:

http://matter.media.mit.edu/

http://www.materialecology.com

https://www.jpost.com/Not-Just-News/Jerusalem-Post-50-Most-Influential-Jews-Number-42-Neri-Oxman-469079

https://www.cooperhewitt.org/2018/05/08/cooper-hewitt-announces-2018-national-design-award-winners/

https://popupcity.net/back-to-nature-3d-printing/

https://www.dezeen.com/2014/11/25/neri-oxman-m-it-media-lab-stratasys-wearable-3d-printed-structures-interplanetary-voyages-synthetic-biology/

https://www.fastcodesign.com/3047486/from-mits-neri-oxman-the-far-flung-future-of-wearables

https://www.fastcodesign.com/3056470/15-of-the-best-designs-merging-fashion-and-technology

https://www.tctmagazine.com/3d-printing-news/neri-oxman-unveils-gemini-chaise-longue-made-using-stratasys/

https://www.businesswire.com/news/home/20151210006167/en/San-Francisco-Museum-Modern-Art-Acquires-'Gemini'

http://blog.stratasys.com/2016/06/30/3d-printed-mask-bjork/

http://www.sevivon.com/

Reporter / Il Fanale

www.tepta.com

VENEDİK BİENALİ
ULUSLARARASI MİMARLIK SERGİSİ
2018 TÜRKİYE PAVYONU
AYDINLATMA DESTEKÇİSİ
TEPTA AYDINLATMA

TEPTA
AYDINLATMA

Nispetiye Mah. Aytar Cad. No: 24 Kat: 1-2-3 1.Levent - İstanbul / 0212 279 29 03

"Para Para Para..."

1976 yılının Eurovision Şarkı Yarışması birincisi ABBA üyelerinin (Agnetha Fältskog, Björn Ulvaeus, Benny Andersson ve Anni-Frida Lyngstad) söylediği 'Money Money Money (Para Para Para)' şarkısında olduğu gibi; "Para, para, para / Eğlenceli olmalı / Zengin adamın dünyasında / Para, para, para / Her zaman aydınlık / Zengin adamın dünyasında..." Para, günümüzde de gücü beraberinde getiren 'sihirli bir değnek' olarak görülmeye devam ediyor.

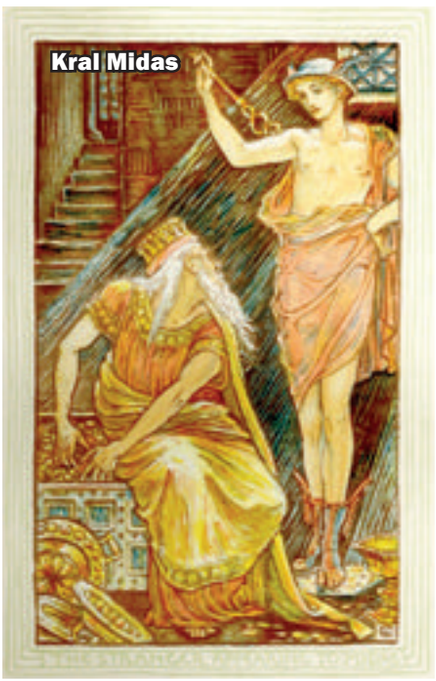

Mitoloji ve Para

Bugün 'panik atak' sözcüğünün çıkmasına neden olan ve ormanda yürüyen insanların önüne çıkıp onları birden korkutan 'keçi ayaklı' insan başlı bir satir olan Silenos, Lydia'nın dağlarında içtiği şaraptan yorgun düşer, bir ağaç gölgesinde uyuya kalır. Köylüler kendilerine zarar veren ve kızlarına musallat olan bu yaşlı ve çirkin satiri yakalayıp Frigler'in efsanevi kralı 'Kral Midas'a teslim ederler. Öldürülmesi beklenirken, Kral Midas Silenos'u günlerce sarayında en iyi yemek ve şaraplarla besler ve sonunda şarap ve bolluk tanrısı Dionysos'a teslim eder. Dionysos, kendi hocası Silenos'a zarar verilmediğini öğrenince Kral Midas'a "Dile benden ne dilersen..." der. Midas da bunun üzerine, "Her dokunduğum altın olsun..." karşılığını verir. Böylece Kral Midas'ın her dokunduğu canlı-cansız varlık altına dönüşür. Midas'a başta güzel gelen bu 'güç', sonraları hesap edilemez bir hale dönüşür; sevdiği her şey altına dönmektedir, yemek bile yiyemez hale gelince bunun bir 'lanet' olduğunu anlar ve tekrar şarap ve bolluk tanrısı Dionysos'a yalvarır. Dionysos, Midas'ın aç gözlülüğü için verdiği dersi tersine çevirmeyeceğini, ancak, bugün bir görüşe göre Sart Çayı, bir görüşe göre de Manisa'daki Tabak Çayı olduğu düşünülen Sardes'te bulunan Paktolos Çayı'nın kaynağının çıktığı yere gitmesini ve orada yıkanırsa 'dokunduğu her şeyin altın olmasını sağlayan bu gücü' kaybedeceğini söyler. Kral Midas çaresiz Paktolos Çayı'nın yolunu tutar, kaynağına gider ve orada yıkanır. Midas'ın altın ruhu, Paktolos Çayı'na geçer ve çay altın parçaları ile dolar. Tarihçilerin babası olarak bilinen Herodot'un; "Sardes'lilerin altın zenginliği, işte bu Paktolos ırmağındaki altınlardan gelir. Irmakta o kadar çok altın vardı ki, halk kestiği koyun postlarını bu ırmağa atar, tüylerin arasından altın parçalarını toplardı..." diye anlattığı zenginlik ortaya çıkar...

Paranın tarihi

Sardes'in mitolojik zenginlik hikâyesi gerçekten Midas'ın yıkandığı Paktolos Çayı'ndan mı gelir bilinmez, ancak şu da bir gerçek ki, Lidyalılar tarihin seyrini değiştirecekleri 'para'yı icat ettiklerinde, onu altına bastılar. Böylelikle, takas devri son bulmuş oldu ve ilkel bir kapitalizm ortaya çıktı. Parayı daha sonra altın, altın-gümüş (elektron), gümüş, bakır, gümüş-bakır madenleriyle yeniden basarak, günümüzde kullandığımız ve maddesel değeri, alım değerine eş olmayan sembolik paraları, gerçek anlamda ortaya çıkarmış oldular.

Rahmetli dedem, "İslamiyet'ten önce Arapların taptığı üç büyük put vardı; Lât: iktidar, Uzza: hırs ve Menna: para..." derdi.

Para ile birlikte 'faiz' ve 'devalüasyon' kavramı da ortaya çıkmaya başladı. 'Faiz', paranın para değerinden ortaya çıkacak bir kapital, 'devalüasyon' ise kabaca, paranın değer kaybetmesi olarak nitelendirildi. Yine Antik çağlarda, kimi paraların etrafındaki aşınma, soy metal ihtiyacı yüzünden paranın 'emtia değeri'nin düşmesine neden oldu. Bu nedenle paraların şekli 'yuvarlak' ve kenarlarında da 'tırtıklar' yapılmaya başlandı. Tırtıklar, bir paranın emtia (maddesel) değerinin 'alım gücü' değeriyle olan farkının ortaya çıkmaması için konmaya başlandı.

Antik gümüş Şekel

Tarih boyunca yan yana gelen iki mit: 'Yahudiler ve Para'

Hıristiyanların kutsal kitapları İncil'de anlatıldığı üzere, bugün bir

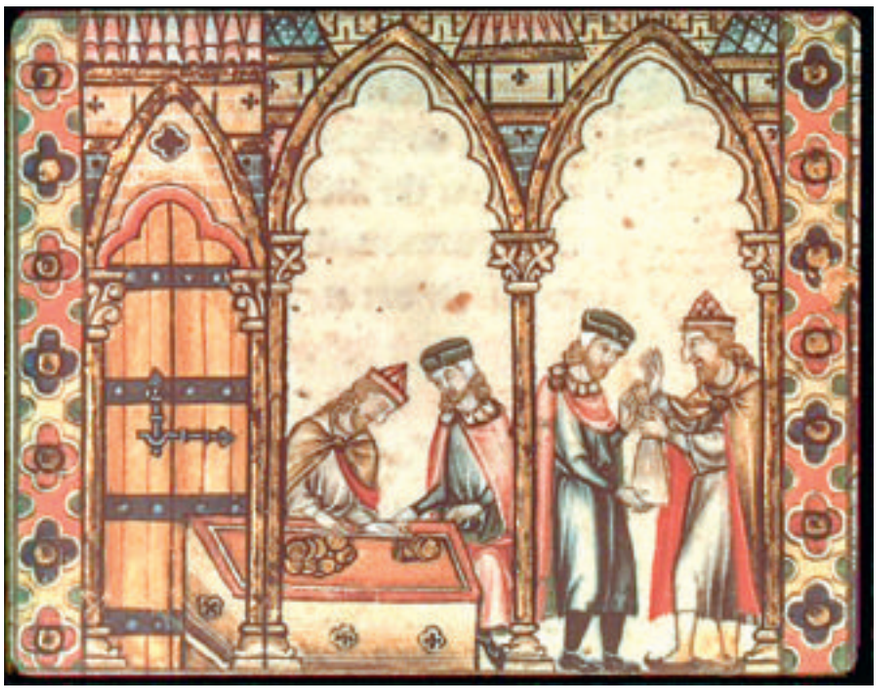

tek 'Batı Duvarı' (Ağlama Duvarı) ayakta kalan 'Bet Ha-Amikdaş (Süleyman Tapınağı)'ın önünde kurulan bir pazarda, Roma paraları ile Yahudilerin kullandığı gümüşten dökülen, faiz görmeyen para - 'Şekel'in değişimi sağlanıyordu. 'Yahudiler ve Para', zamanla bir mit haline dönüştü. Robert Winder kitabında (*Bloody Foreigners: The Story of Immigration to Britain*, Londra: Abacus, 2005), XII. yüzyılda Britanya'nın finans sektörünü Yahudilerin yönettiğini şöyle izah eder: "Kilise'nin tefeciliği günah sayması, sermaye-yoğun inşaat projelerine (katedraller) düşkün olduğu dikkate alındığında, çok elverişsiz bir ilkeydi. Dolayısıyla, bu önemli hizmeti karşılamak için (aslen Fransa'dan) Yahudiler davet edildi. Gelenler, zaten loncalar tarafından diğer ticaret ve zanaat alanlarından dışlandıklarından, gerçekte, finans ile ilgilenmek dışında bir seçenekleri yoktu."

Benzer bir durum Osmanlı'da oluşmuş, Yahudilerin diğer gayr-i Müslim tebaa ile birlikte 'taşınmaz' elde etmeleri Tanzimat Fermanına kadar yasaklanınca, onlar da daha çok, para ve kapital konusuna yönelmişlerdir.

Tüm Yahudilerin zengin olduğu 'efsanesi' memleketimizin büyük kara lekelerinden olan Varlık Vergisi'nde de ortaya çıkmış ve geçimini kapıları yağlayarak sağlayan Yuda Marko Levi, Varlık Vergisi Komisyonunda 'yağ tüccarı' olarak kayda geçirilmiş, varlığını (parasını) vermediği gerekçesiyle Aşkale'ye taş kırmaya gönderilmiştir.

Yuda Marko Levi

'Para ve Yahudiler' tarih boyunca yan yana gelen iki mit olmuştur. "*Parasız Yahudi* ve *Yahudisiz Para* olmaz" düşüncesi giderek tarihin gördüğü en büyük akıl yitimi olan II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin tüm Yahudileri, "öncelikle mallarını gasp etmek adına" yok etmesine neden olmuştur.

Günümüzde, Amerikan doları üzerinde bulunan kimi 'Yahudi Simgeleri' yüzünden, "Yahudilerin, doları ve doların yönettiği Dünya'yı yönettiğine" olan mitolojik inanç giderek artmaktadır.

Paranın insan hayatındaki en önemli 'araç' olması, onun insanlığı kontrol ediyor oluşu, elbette 'Yahudi – Para' mitolojisinin de giderek artmasına ve ticari çoğu buluşu ortaya çıkaran, iktisat teorileri yazan Yahudilere yönelinmesine neden olacaktır. Bu, her ne kadar Yahudi olmayanlar tarafından 'antisemitizm' amacıyla kullanılmasa da, Yahudiler tarafından çok da sevilir, hoş karşılanır bir şey değildir.

Dünyanın en büyük edebiyatçılarından William Shakespeare dahi, "Venedik Taciri" adlı eserinde tek Yahudi olan 'Shylock' adlı karakteri, bir tefeci olarak göstermiştir. Elbette ki, Shakespeare'in, dönemin Britanya'sından ayrı bir ifade ile Yahudileri ele alması beklenmez ancak Shakespeare'in Shylock'a ettirdiği ilk cümle, III. Sahne'de "Üç bin duka, ha..." olur. Oyunda aslında bir Yahudi karakter daha vardır; o da, alacağını istediği için 'paragöz' olarak nitelenen Shylock'un, Lorenzo adında Hıristiyan bir gence gönlünü kaptıran ve din değiştirip 'Hıristiyan' olan Jessica adlı kızıdır. Böylece "Venedik Taciri"nde 'iyi bir Yahudi' kalmaz.

Osmanlı'da ve Genç Cumhuriyet'te Para

Para, bir ülkenin en önemli yazılı belgesidir. Osmanlı İmparatorluğu'nda tahta çıkan Sultan'ın ilk işi Beyazıt Camii'nde hutbe okutmak ve 'sikke bastırmak' olurdu. Bu, bir nevi meşruiyet de demekti. Türkiye Devleti'ni devralan Türkiye Cumhuriyeti'nde de böyle oldu. Bu yeni devlete, yeni paralar gerekmekteydi. Ancak önemli bir sorun vardı. Osmanlı İmparatorluğu'nda da genç Türkiye Devleti'nde de para basacak bir kurum yoktu. Paralar, Osmanlı Bankası (sonradan Garanti Bankası'na devredilerek dünyanın en eski bankalarından olan bu kurum kapatıldı) aracılığı ile basılmaktaydı. Zaten Osmanlı İmparatorluğu, 'banknot' dediğimiz kâğıt paraya da yeni yeni geçmişti. Halk yine, bozukluk – 'kuruş ve para' kullanıyor, banknotları ise bankerler kullanıyordu. Cumhuriyet'e geçildiğinde ise bozuk paralar değerini korusa da banknot kullanmaya ve kullandırılmaya özen gösterildi. Zira, banknot, aynı zamanda Avrupalı olmanın da bir nişanesiydi. Halkın banknot kullanmaya teşvik edilmesi ve aynı zamanda banknotu ayırt etme yetisine de sahip olmalarının sağlanması gerekiyordu. Hayatında 'Mecidiye'den yukarı para görmemiş köylü için bu, çok kolay bir durum değildi. Bir de Latin harfleri sorunu vardı. Paraların üstünde hem Latin harfleri hem de Arap harfleri, ve hatta Fransızca yazıyordu. Böylelikle anlaşılırlığı ve kavranması artmıştı. Genç Cumhuriyet her şeyi uluslaştırmak istiyordu. Para da bunun dışında kalamazdı.

Türk Nümismatik Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Güçlü Kayral'ın araştırmalarına göre; Cumhuriyetin ilk kâğıt parası 5 Aralık 1927 tarihinde piyasaya sürüldü. Arap harfleriyle ve Fransızca olan 'birinci emisyon' kâğıt paraların ise 10 sene sonra, 1937 yılında değiştirilmesi gerekmekteydi.

İkinci emisyona geçiş süreci ise Cumhuriyet'in kurucusu Atatürk'ün ölümünden sonra biraz değişikliğe uğradı. Tedavüldeki 500 ve 1000 liralık banknotların üstündeki 'Atatürk' resmi ve filigranı, "30 Aralık 1925 tarihli 701 sayılı yasa ve 16 Mart 1926 tarihinde yayınlanan 3322 sayılı kararname ile Reis-i Cumhur'un resmi basılır" kanunu uyarınca, ikinci cumhurbaşkanı İnönü'nün resmi ve filigranı ile 1939 yılında değiştirilip piyasaya sürüldü. Yine aynı yıl, Avrupa'daki savaş şartları hesaba katılarak daha önce Türkiye Cumhuriyeti'nin banknotlarını basan Britanya'nın Thomas De La Rue matbaasıyla anlaşıldı. Ancak bu kez de önemli bir sorun ortaya çıktı. Önceki emisyon banknotlar ile yeni emisyon banknotlar -İnönü resmi hariç- tamamen aynı olsa da, savaş şartları yüzünden kağıt boyutu küçülmüştü. Tüm dizginin yeniden dökülmesi hâsıl olmuştu. İşte bu 'küçük' 50 Kuruşların ihalesi de yine bir Britanya şirketi olan Bradbury Wilkinson matbaasına verilmişti. Olumsuz savaş şartları yüzünden 1939 yılında verilen sipariş ancak 1941 yılında tamamlanabildi. Sonradan Nazi Almanya'sına yakın olacak olan Fransa, İtalya ile savaşa tutuşmuş, banknotların Türkiye macerası da epey tehlikeye girmişti. Londra'nın Naziler tarafından bombalanması ile ikinci emisyon paraların bir kısmını basacak olan Thomas de la Rue matbaasının da isabet almasıyla, 100 milyon lira değerinde İnönü resimli ve filigranlı 500 ve 1000 liralık banknotların hazırlanmasına karar verildi. Basımı tamamlanan paralar, 30 Temmuz'da vapura yüklenerek Süveyş Kanalı güzergâhı ile 3,5 ayda İstanbul'a getirildi. Bunun ardından 5 milyon değerindeki 1 liralık, 200 milyon değerindeki 100 liralık ve 25 milyon değerindeki 50 kuruşluk banknot üretilerek Ekim 1941'de iki gemiye yüklendi ve yola çıkarıldı.

1 Osmanlı lirası = 3,7 Amerikan Doları, Yıl 1914

Ancak ne yazık ki; 1 liralık banknotları taşıyan Fabian adlı gemi yola çıkar çıkmaz, İnönü resimli ve filigranlı eski 100 liralık ve yeni 50 kuruşluk banknotları taşıyan City of Roubaix gemisi ise 5 ay yollarda kaldıktan sonra Yunanistan'ın Pire limanında kazaya uğrayarak battı. Anlaşmaya göre; Fabian gemisinde zayi olanların yerine tekrar basılan 7 milyon değerindeki 1 liralık, yeni 50 kuruşlukların bakiyesi 15 milyon kupür ve 194 milyon liralık İnönü resimli eski 50 liralık kupür, İstanbul'a sevk edildi. Ancak aynı büyük talihsizlikle, bu partide gelen 50 liralık ve 50 kuruşluk kupürler hiçbir zaman tedavüle verilemedi. Çünkü 50 liraların 126 bin kupürü, matbaanın bombalanması sonucu çıkan yangında zayi olmuştu ve kalanların eksik şekilde kullanılması mümkün değildi.

Yunanistan'ın Pire limanı açıklarında geminin batmasından kısa süre sonra, 'gıcır gıcır' 50 Kuruş değerindeki banknotlar su üstüne çıkmaya, karaya vurmaya başladı. 6 Nisan 1941 günü, Yunanlılar kayıkla Türk parası avlamaya başladılar. Durum Ankara'ya ulaşana kadar epey bir kalpazanlık faaliyetine de sebep oldular. 17 Nisan 1941 tarihinde İnönü imzalı bir bildiriyle tüm gazetelerde 'küçük bir ilan' olarak kaldı, 'batan' paralar...

Ünlü Türkücü Ali Kızıltuğ'un dediği gibi "Ulan para / Allah mısın? / Tövbe haşa / O Allah'a gardaş mısın? / Nesin para..."

Kaynaklar:

- Roni Margulies / "Bütün Yahudiler Zengindir"
- Jacques Attali / "Yahudiler, Dünya ve Para"
- Yahudi Ansiklopedisi
- Türk Nümizmatik Derneği Web Sitesi
- TBMM Tutanakları
- William Shakespeare / "Venedik Taciri"
- William Smith "Yunan ve Roma Biyografi ve Mitoloji Sözlüğü"
- Güngör Dilmen "Midas Üçlemesi"
- Mustafa Uçar / "TRT Belgesel / Midas"

SÖYLEŞİ - Nermin Ketenci

İmparatorluğa ve Merkez Bankası kurulana değin Cumhuriyet'e hizmet veren Osmanlı Bankası'nın Karaköy'deki ünlü binasının mermer merdivenlerinde ne zamandır, ciddi ifadeli tayyörlü kadınların ve takım elbiseli adamların ayak sesleri tıkırdamıyor. Burada şimdi Salt Galata var. Bir zamanlar altın rezervinin belgesi olarak cepleri ısıtan banknotlar artık sadece tarihsel önemleriyle değerli. Çelik kasalardaki ciltli defterleri sabırla dolduran memurlar siyah-beyaz fotoğraflardan bize bakarken, Alexandre Vallaury'nin 19. yüzyılda inşa ettiği muhteşem yapının yeni sakinlerinden Tarihçi Lorans Tanatar Baruh sorularımızı cevapladı.

Fotoğrafları: Teri Erbeş

Değeri zamanla değişen kâğıtlar

Bize, Osmanlı Bankası Müzesinin kurulması fikrinin nasıl geliştirildiğinden ve açılmasına kadar geçilen aşamalardan bahseder misiniz?

Kasa dairesinin bulunduğu mekânı bir müzeye dönüştürme fikri ilk 2000 yılında ortaya atıldıysa da **Osmanlı Bankası Müzesi**, Osmanlı Bankasının Garanti Bankasıyla birleşmesi sonrası gerçekleştirildi. 2002'de açılan Türkiye'nin ilk özel banka müzesinin kurgu ve anlatımını **Edhem Eldem**, tasarımını ise İhsan Bilgin ve **Bülent Erkmen** üstlendi. Osmanlı Bankası Genel Müdürlük binasının *SALT Galata* olarak yeniden işlevlendirilmesi sonrasında, müze Edhem Eldem, Bülent Erkmen ve **Yeşim Bakırküre**'nin çalışması sonucunda tekrar tasarlanarak Kasım 2011'de açıldı. Son olarak, Osmanlı Bankası Müzesi 2017'de dijital sunumlarla SALT Galata'nın katlarına yayıldı. Bankanın kuruluşu ve dönüşümü -1 katında, genel müdürlük binasının yapımı giriş katında, şube ağının oluşumu birinci katta aktarılırken personel hikâyeleri üçüncü katta yer alıyor. Bu interaktif sunumlara, SALT Araştırma Ferit F. Şahenk Salonundaki kasa dairesinde banknot, defter, hisse senedi, sicil ve müşteri dosyaları

ile personel fotoğrafları gibi fiziki arşiv materyalleri eşlik ediyor.

Osmanlı Bankasına banknot basma imtiyazı nasıl verildi ve bu ayrıcalık ne kadar devam etti?

1861'de Sultan Abdülaziz'in tahta geçmesinin ardından Osmanlı İmparatorluğunun resmi bir devlet bankasının kuruluş çalışmaları hız kazandı. Birçok yerli ve yabancı kişi ve kuruluş bu imtiyaza adaydı; fakat Osmanlı hükümeti altı sene içinde devlete türlü hizmetlerde bulunan Ottoman Bank'ı tercih ediyordu. Osmanlı Devleti'nin tek kaygısı, bu önemli görevi sadece İngiliz sermayesine teslim etmemenin yolunu bulmaktı. Bu amaçla yeni bankanın sermayesine Fransız sermayedarların da katılması şart koşuldu. Böylece Şubat 1863'te kurulan ve **Bank-ı Osmanî-i Şahane** adını alan yeni banka, devlet bankası olarak faaliyetine başladı.

Osmanlı Bankasının devlet bankası olarak imtiyazlarının başında, altın karşılıklı banknot basma ve ihraç etme hakkı gelmekteydi. Bu imtiyazın verilmesinin başlıca nedeni devletin 1839'dan beri uyguladığı ve büyük zararlara neden olan karşılıksız kâğıt para (kaime) basma politikasına bir son vermekti. Kuruluşundan birkaç ay sonra 9. ve 12. maddeleri uyarınca hak kazandığı banknot ihracını gerçekleştirmeye koyuldu. Kasım 1863'te 200 kuruşluk ilk banknotunu ihraç eden Osmanlı Bankası temkinli bir politika izlemiş ve her zaman az miktarda banknot tedavül ettirmeye özen göstermişti. Yıllarca piyasaları altüst eden kaimelerden farklı olarak Osmanlı Bankasının ihraç ettiği banknotlar her an altına çevrilebiliyordu. Dolayısıyla banka ihraç ettiği banknotların üçte birine eşit altın rezervini her an kasasında bulundurmakla mükellefti.

Osmanlı hükümeti 1863'te Osmanlı Bankasına banknot ihraç imtiyazını verirken bir bakıma piyasaları kendinden koruyarak bir daha kâğıt para (kaime) basmamayı taahhüt etmişti. Ancak 1875 iflasına 1876-1878 Osmanlı-Rus Harbi de eklenince aciz kalan hükümet, Osmanlı Bankasının banknot imtiyazını askıya almasını istemiş ve bir kez daha karşılıksız para basma macerasına atılmıştı. Ağustos 1876 ile Aralık 1878 arasında yaklaşık 1.800.000.000 kuruşluk (18.000.000 liralık) kaime ihraç edilerek numaralama işlemi Osmanlı Bankası tarafından gerçekleştirilmişti. 100, 50, 20, 10, 5 ve 1 kuruşluk kupürler olarak ihraç edilen kaimeler muazzam bir değer kaybına uğramış, yaklaşık iki buçuk sene içinde kaimeler altına karşı %90 değer kaybetmişti.

Birinci Dünya Savaşına, Osmanlı hükümeti beklenmedik bir şekilde girmiş, savaşın getireceği mali külfet açısından hazırlıksız yakalanmıştı. Osmanlı Bankası savaşın finansmanına destek vermesi mümkün olmadığından, 1915'te banknot ihraç imtiyazını hükümete iade etti. Osmanlı hükümeti, 1876'da olduğu gibi, bir kez daha para basma kararını aldı. "Evrak-ı nakdiye" adıyla anılan bu kâğıt paraları oldukça kalitesiz bir şekilde Almanya'da basıldığından kolayca taklit edilip piyasaya sürülebiliyordu. Savaşın sonuna kadar 160.000.000 liranın üzerinde evrak-ı nakdiye ihraç edilmiş, bu kâğıt paranın altın karşısındaki değer kaybı %80'e kadar varmıştı. Paranın değerinin düşmesine bir de savaşta yaşanan kıtlık eklenince ülkenin ekonomisi adeta çökmüş, fiyatlar %300 ile %5.000 arasında değişen oranlarda artış göstermişti. Osmanlı Bankası, T.C. Merkez Bankasının kuruluşuna kadar, Türkiye Cumhuriyeti'nin paralarının basımına aracılık etti. 1931'de tüm resmî işlev ve sıfatlarını kaybederek özel banka statüsüne döndü. 1947'de ise, piyasada kalan son banknotlarını altın karşılığı geri alarak imha ettiğinden, Osmanlı Bankası banknotlarının örnekleri günümüzde sınırlı koleksiyonda bulunmaktadır.

Nermin Ketenci ve Lorans Tanatar Baruh

4 Şubat 1863 tarihli, Osmanlı Bankası'nın devlet bankasına dönüştürülme mukavelesi (Osmanlı Bankası Arşivi'nde noter tasdikli bir kopyası bulunan belgenin aslı 2015'te İngiltere'de bitpazarında bulundu). SALT Araştırma, Osmanlı Bankası Arşivi

1325'den 1354'e Osmanlı ve Memluk Paraları'ndaki Hayvan Figürleri

Müzenin sergilediği nesneler bağlamında tarihsel önemi nedir? Buradaki eşyalar ve paralar bize nasıl bir hikâye anlatıyor?

Müze, Osmanlı Bankasının arşiv belgelerinden yola çıkılarak kurgulandı. Nesne kullanılmıyor olsa da kasa dairesi hem bir sergi mekânı hem de sergilenecek bir nesne olarak ele alınarak tasarlandı. Osmanlı Bankasının tarihi, kurumun karmaşık tarihi kadar İmparatorluğun son yarım asrı, Cumhuriyetin kuruluşu ve özellikle de geçiş dönemindeki sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümleri yansıtıyor.

Nesnelerin sergileme ortamında neye dikkat edilir? Deponuzda başka ilginç neler var ve onları da sergilemeyi düşünüyor musunuz?

Arşiv belgelerini sergilemek genelde zordur; ışık, ısı ve nemin kontrol altında olması gerekir. Onun için de orijinal belgelerin bu şartların sağlandığı arşiv mekânında korunarak dijital kopyalarını erişilir kılınmasına karar verildi. Yeni sergileme biçimiyle, kullanıcının, SALT Galata'nın farklı katlarında yer alan ekranlar üzerinden, bankanın kuruluşunu, genel müdürlük binasını, şubeleri ve personel/müşteri hikâyelerini bireysel olarak deneyimlemesi amaçlandı. Ayrıca Osmanlı Bankasının personel fotoğrafları, şube binaları, banknotlar, hisse senetlerine archives.saltresearch.org adresinden uzaktan erişilebilir olduğundan, müzede örnekleri yer almazsa da, depoda kapalı kutuların içinde kalmadığını ve meraklısı için "bir şekilde sergilendiğini" söyleyebilirim.

Kasa Dairesi

Mustafa Mazhar mühürlü, Beauvais ve Vincent İmzalı 1 liralık banknot
SALT Araştırma, Osmanlı Bankası Arşivi

Banknotlar, dönemlerinin siyasi, ekonomik ve toplumsal hayatlarıyla ilgili ipuçları veriyor. Öne çıkan örneklerden hareketle bize bazı bilgiler verebilir misiniz?

Osmanlı dönemi paralarında figür bulunmadığından toplumsal hayata yönelik temsiliyetlerinin sınırlı olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, 15 Temmuz 1880 tarihinde Osmanlı Bankası tarafından ihraç edilen ilk 1 liralık banknot birçok açıdan ilginçti. Her şeyden önce 1880'de, yani Sultan II. Abdülhamid'in saltanatının dördüncü yılında çıkarıldığı hâlde üstünde 1875 tarihi ve 1876'da tahttan indirilmiş olan Sultan Abdülaziz'in tuğrasını taşıyordu. 1875 yılında hazırlanıp basılmasına rağmen, araya giren kriz yüzünden beş yıl kadar bekletilmişti. Banknotun en ilginç özelliği ise, beş farklı dilde ibareler içermesiydi. Fransızca ve Türkçenin yanı sıra Yunanca, Ermenice ve Arapça dillerinin

1430'dan 1459'a Osmanlı Paraları'ndaki Mührü Süleyman ve Yıldız Motifleri

Rebecca Benveniste, Osmanlı Bankası Yafa Şubesi, 1933

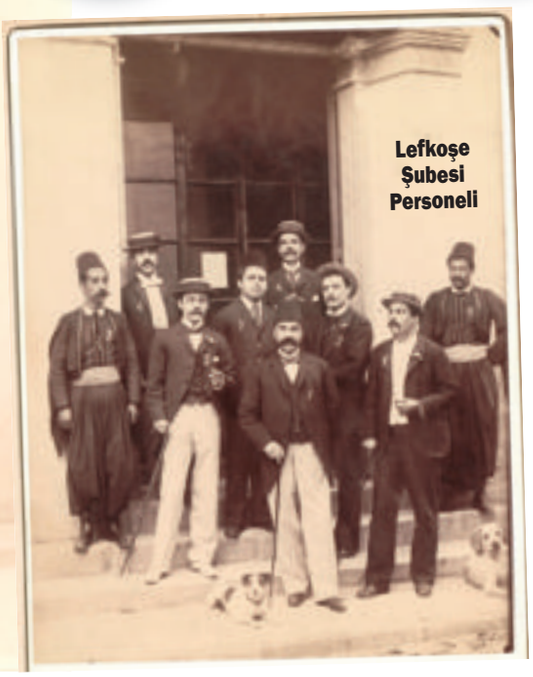
Lefkoşe Şubesi Personeli

kullanılması, tarihin Hicri yerine Rumi takvimle verilmesi, banknotun ilk tasarlandığı dönemdeki Osmanlıcılık akımının bir temsiliydi.

Banknotlar ve bankacılık tarihi üzerine bir kitap hazırlamayı düşünüyor musunuz?

Osmanlı Bankası tarihini konu edinen birçok yayının olduğunu söyleyebilirim. Daha 1909'da bir banka çalışanı Adrien Billiotti'nin "La Banque Impériale Ottomane" kitabı yayımlandı. İktisat Tarihçisi Jacques Thobie ise Fransa'nın Türkiye'deki yatırımlarını incelediği "Intérêts et Impérialisme Français Dans l'Empire Ottoman (1895-1914)" kitabında da Osmanlı Bankasını inceledi. Üst düzey bir banka çalışanı André Autheman ise "La Banque Impériale Ottomane" kitabını Fransa'daki Osmanlı Bankası belgelerine dayandırarak kaleme aldı. Edhem Eldem ise Osmanlı Bankasının tarihi ile ilgili çalışmalarına 1994'de IFEA-Osmanlı Bankası ortak yayını "Inventaire Commenté des Archives" kitabıyla başladı. Arşivin bu detaylı kataloğundan sonra "135 Yıllık Bir Hazine: Osmanlı Bankası Arşivi'nden İzler", "Osmanlı Bankası Banknotları" ve "Osmanlı Bankası Tarihi" kitaplarıyla devam etti. Osmanlı Bankasının İstanbul'daki arşivlerine odaklanılarak yazılan bu kitaplarda hem bankanın kurumsal tarihi hem de bastığı banknotlar detaylı olarak incelendi. Onun için Osmanlı Bankasının tarihine yönelik yeni bir kitap kaleme almak yeni bir katkı getirmeyecektir. Yeni yaklaşımlarla yapılacak mikro tarih alanındaki birçok araştırma için bu arşivin önemli olduğunu düşünüyorum. Osmanlı İmparatorluğundan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişin karmaşıklığını toplum ve mekân açısından irdelemeye çalıştığım "Osmanlı Bankası'nın Kadın Çalışanları" ve "Osmanlı Bankası'nın Şube Binaları" üzerine araştırmalarım oldu. Ayrıca, 19. yüzyılda İstanbul'un kentsel dönüşümünü mülkiyet, binalar ve yatırımcılar üzerinden okumaya çalıştığım doktora tezimin önemli kaynaklarından birini oluşturdu. Fırsat buldukça da insan, kent ve mülkiyet konularında yazmaya devam etmek isterim.

Sergide en önemli bulduğunuz veya en çok sevdiğiniz nesne hangisi?

Müzede beni en çok etkileyen bölüm fotoğraflar ve personel dosyaları... Bankada çalışan binlerce kişinin fotoğraflarına erişmek ve personel dosyalarında yer alan hayat hikâyelerinin detaylarından toplama değmek, toplumun yapısını ve dönüşümlerini aktaran belgelere erişmek nadiren mümkün olabilmektedir. Bu belgelerin, mikro tarihe bakan bir araştırmacı olarak araştırmalarımı yönlendirdiğini söyleyebilirim. Paranın korunduğu iki katlı Mecidiye Kasasından ise tercihim banknotların kesik köşe tomarları ve tabii ki 1880'de 5 dilde basılan 1 liralık banknot...

Ekonomi tarihçisi Cipolla, "banka" ve "banker" terimlerinin ilk kez 12. yüzyılda çıktığını söyler. Kapitalizmin en görünür belirtisi olan bankacılığın ilk adresi Floransa idi. Bankacı aileler 13. yüzyılda ortaya çıkmış; 1350'lerde Brugge, Londra ve Paris gibi ticaret merkezlerinde şubeler açılmıştı. Kambiyo, mevduat toplama, hesap aktarma, para veya kredi çekme işlemleri yapan bankaların müşterisi zengin prenslerin oluşturduğu küçük bir gruptu. Demiryolu vb büyük yatırım gerektiren projelere sermaye sağlayan bankalarsa 19. yüzyılda sanayi devrimi sonrasında kurulmuştu.
Fikirler Tarihi,
Peter Watson, YKY

Anadolu Sikke Medeniyeti

Dünyada ilk madeni para Çin'de, MÖ 900'lü yıllarda deniz kabuklarının madenden üretilmiş kopyaları olarak kullanılmıştır. Standart ağırlığa, dolayısıyla bir birim değere sahip ilk sikkeler ise MÖ 600 yıllarında Manisa Sart'da yerleşik Lidyalılar tarafından üretilmiştir. Elektrum adı verilen, saf altın ve gümüş karışımı bir madenden üretilen bu sikkeler, dünyanın ilk madeni sikkeleri olarak, ticarette takas yerine satın alma yöntemlerinin yaygınlaşmasına ortam sağlamıştır.

Lidyalıların mal ve hizmet alımında sikke kullanımının yarattığı ticari düzen daha sonra Anadolu'ya hâkim olan Persler tarafından da devam ettirilmiştir.

MÖ 334 yılında Büyük İskender'in Anadolu'ya geçerek başlattığı Helenistik çağda kurulan darphanelerde 3 asır boyunca altın, gümüş ve bronz sikkelerin darbı (basımı) gerçekleştirildi.

Bizans sikkeleri

MÖ II. yüzyıl içerisinde Anadolu'nun birçok şehrinin Roma İmparatorluğu tarafından ele geçirilmesinden sonra, bu şehirlere kendi sikkelerini darp etme yetkisi verilmesiyle, ön yüzünde Roma İmparatoru'nun portresinin de yer aldığı bronz sikkelerin darbı başlamıştır. Roma İmparatorluğu'nun bölünmesinden sonra, V. yüzyıl sonunda Anadolu, sikke medeniyeti yoluna Bizans sikkeleriyle devam etmiştir. Ancak yüzyıllar ilerledikçe Bizans sikkeleri yerini Arap ve İslam sikkelerine bırakmaya başlar. IX. yüzyıla gelindiğinde artık Anadolu'da sürekli Bizans sikkesi darp eden tek darphane Konstantinopolis'tir. Anadolu'da ilk sikke darbından sonra bin yılı aşkın süreçte yaşanan çok tanrılı inanç ve sonrasında yayılan Hıristiyan inancı sembolleri, dönemlerinin sikkelerinde de kendini göstermiştir. Lidya ve Pers sikkelerinde kullanılan hayvan, insan ve bitki motifleri yerlerini zaman zaman tanrı ve tanrıçalarla paylaşır. Helenistik ve Roma İmparatorluğu dönemlerinde ise bu desenlere imparator portreleri; Geç Roma ve Bizans dönemlerinde de Hıristiyan dininin sembolleri de ilave olur. 1071 tarihi, Anadolu'nun değişimiyle ilgili önemli bir tarihtir. Malazgirt Savaşı, güçlü bir Selçuklu Devleti yanında Anadolu'da onlarca Türk beyliğinin kurulması için fırsat yaratır. Bu beyliklerin öncülerinden başta Artukoğulları olmak üzere, bir kısmının sikkeleri alışılmış İslami sikkelerden çok farklıdır. Sikkelerin üzerinde, Arapça dinî yazıların yanında, Bizans sikkelerinde yer almış olan Hz. İsa'nın tasvirlerine benzer tasarımların veya atlı savaşçıların ve hayvan resimlerinin olduğu görülmektedir. Çoğu birer sanat eseri görünümündeki bu sikkelerin, Anadolu'nun ilk İslami inanç düzenindeki toleransın bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. XII. yüzyıl başlarından itibaren İlhanlıların Anadolu'da kurdukları baskının azalması neticesinde ortaya çıkan Anadolu Beylikleri sikkeleri ve hatta ilk Osmanlı sikkeleri ise geleneksel İlhanlı sikkelerini hatırlatan tasarımlar kullandılar. Ancak kuruluş dönemi zorluklarını atlattıktan sonra Osmanlı Devleti, sikke üretiminde kendine özgü oluşturduğu model ve tasarımlarla gerçek bir imparatorluk kurduğunu dünyaya kabul ettirebildi.

20 Kuruş, Abdülhamid Dönemi

Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi döneminde darp edilmiş sadece tek bir cins sikke bugüne ulaşabilmiştir. Orhan Gazi döneminde gerçekleştirilen idari reformlardan biri de sikke darbıyla ilgili olmuştur. Osmanlılar ilk yerleşim yerleri olan Söğüt'te sikkenin üzerinde o dönemlerde Söğüt'ün resmi adı olan "Bid" ismi yazılı sikke darp etmişlerdir.

Sikkeler, bir toplumun tarihini, ekonomisini, sosyal yaşamını, teknolojik gelişimini bugüne taşıyabilen en önemli belgeler arasındadır. Nitekim Osmanlı sikkeleri incelendiğinde, tarih kitaplarında yer almayan önemli bilgilere ulaşılabilmektedir... Tarihçilerimizin Osmanlıların geldikleri boyun hangisi olduğuna dair farklı görüşlerine, Sultan Murad II döneminde darp edilmiş olan ve üzerinde Kayı Boy'unun arması olan bakır dirhemin son vermesi, bu konuda önemli bir örnektir.

İslami devletlerin sikkelerinin üzerinde her zaman Kuran'dan alıntılara yer verilmişken, Osmanlı sikkelerinde kuruluş döneminden itibaren hiçbir dinî referans kullanılmamış olması önemlidir.

Anadolu Selçuklu Kağanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke üzerinde Anadolu Parsı figürü

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk altın sikkeler Fatih Sultan Mehmet döneminde basılmıştır. Sultani adı verilen bu paraların üzerinde "Karaların Sultanı, denizlerin Hakanı, Sultan oğlu Sultan" yazıyordu.

Sadece sikkeler üzerinde yer alan Sultan unvanlarının incelenmesi, Devlet'in gücü hakkında önemli ipuçları vermektedir. İlk dönemlerde basit bir şekilde sikkelerin üzerinde sadece Sultan ve babasının ismi yer alırken, imparatorluk güçlendikçe "iki karanın Sultanı, iki denizin Hakanı Sultan oğlu Sultan" veya "Rum, İran ve Arap ülkelerinin Sultanı" gibi unvanların kullanıldığı görülmektedir. Ancak, yüzyılların yıprattığı imparatorluk ekonomik olarak zorluklar yaşamaya başlayınca, unvanların yeniden sadeleşmeye başladığı görülmektedir.

Sikkeler bizlere Osmanlı Devleti'nin mali yapısı hakkında gerçek bilgileri sunmaktadırlar. Devlet'in ilk 150 yılında gümüş para birimi akçenin ağırlık ve ayar bakımından hiç değer kaybetmediği, dolayısıyla enflasyon gibi bir sorun yaşamadığı görülürken, Sultan Mahmud II döneminde savaş giderlerini dahi karşılayamayan Osmanlı hükümetinin her üç beş yılda bir gümüş sikkelerinin ağırlık ve ayarlarını düşürerek defalarca yeni para birimleri yaratmak zorunda kaldıkları ortadadır.

Osmanlı Devleti'nin İmparatorluk seviyesine yükseldiğinin işaretinin, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra ilk altın sikkesinin darbıyla verildiği kabul edilmektedir. Ancak aynı yıllarda Osmanlı akçe ağırlığının ilk olarak düşürülmesi ve yeniçerilerin buna karşı isyan başlatması, imparatorluk bütçesinin alarm vermeye başladığının da habercisiydi. 17. yüzyıla girerken Osmanlı Devleti'nin içinde olduğu savaşların ekonomiye verdiği zararın en önemli habercisi tekrar Osmanlı sikkeleri olmuştur. Akçeler artık kullanılamayacak kadar ufalmış ve sikkelerin üzerindeki yazılar okunamayacak kadar kötüleşmişken, savaşların sona ermesiyle yaşanan barış sürecinden hemen sonra birbirinden güzel gümüş ve altın sikkelerin ortaya çıkması, savaşlarda hiçbir tarafın galip gelemediğinin en belirgin işaretidir.

36 Osmanlı Sultanı döneminde altın, gümüş ve bakır olarak 15 bin farklı sikke darp edilmiştir. Bunlar geçmişimizin hafızası olarak çok önemli bilgiler taşımakta olup, sikkelerimizin değerlendirilebilmesi için müzelerimiz ve koleksiyonerlerimize önemli görevler düşmektedir.

Otuz altı Osmanlı Sultanı döneminde altın, gümüş ve bakır olarak 15 bin farklı sikke darp edilmiştir.

Caddebostan Mah. Cemil Topuzlar Cad. No:89/1 An Apt. Kadıköy - İSTANBUL
E-mail : info@arredo3mutfak.com Web : www.arredo3mutfak.com Tel: 0216 467 25 93

özyapar SINCE 1934
Güvencesi ile

1 Eylül

1939 – Almanya'nın Polonya'ya saldırması üzerine, II. Dünya Savaşı başladı.
1976 – Yüzücü Erdal Acet, Manş Denizi'ni 9 saat 2 dakikada geçerek Dünya Rekoru kırdı.

2 Eylül

1944 – Anne Frank ve ailesi Westerbrok kampından Auschwitz'e doğru yola çıktı.

Erdal Acet

3 Eylül

1895 – İlk profesyonel futbol maçı yapıldı. Latrobe, Jeanette'i 12-0 yendi
1908 – Türkiye'deki ilk, haftalık mizah dergisi Kalem yayımlanmaya başlandı.

8 Eylül

1504 – Michelangelo'nun "Davut Heykeli" Floransa'da açıldı.
1529 – Kanuni Sultan Süleyman Budapeşte'yi fethetti.

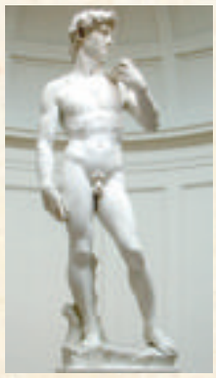

9 Eylül

1850 – Kaliforniya, 31. eyalet olarak ABD'ye kabul edildi.
1993 – İsrail ve Filistin Kurtuluş Örgütü birbirlerini tanımayı kabul etti.

10 Eylül

1855 – Türkiye'de ilk telgraf haberleşmesi başladı.
1894 – İlk kez Londra'da sarhoş halde trafiğe çıkan bir otomobil sürücüsüne trafik cezası kesildi.

11 Eylül

2001 – ABD'deki 11 Eylül saldırıları sonucunda 2.976 kişi öldü, 6.291 kişi de yaralandı.

18 Eylül

1956 – Efes'te 1926'dan beri sürdürülen arkeolojik kazılarda, Prytaneion adı verilen bölümde, Efes Artemis'i olarak bilinen, dünyaca ünlü Artemis heykeli gün ışığına çıkarıldı.
1981 – Fransa'da idam cezası kaldırıldı.

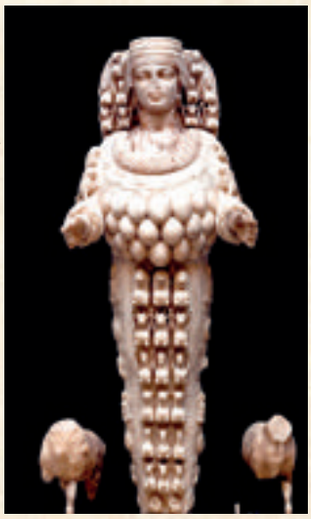

19 Eylül

1987 – 10. Akdeniz Oyunlarında Serbest Güreş millî takımı, 6 altın, 1 gümüş madalya ile takım halinde şampiyon oldu.

20 Eylül

1946 – Fransa'da Cannes Film Festivali başladı.
1988 – Naim Süleymanoğlu, Seul Olimpiyat Oyunlarında halter dalında 6 dünya rekoru kırdı.

21 Eylül

1903 – İlk kovboy filmi "Kit Carson"un prömiyeri ABD'de yapıldı.

22 Eylül

1792 – Fransa'da cumhuriyet ilan edildi.

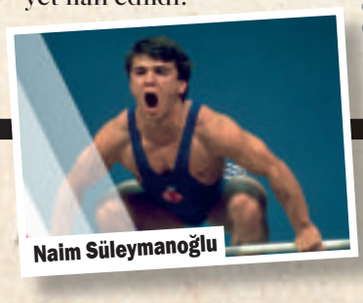
Naim Süleymanoğlu

23 Eylül

2008 – Rus arkeologlar Hazar İmparatorluğunun kayıp başkentini buldular.

24 Eylül

1852 – Fransız Henri Giffard ilk kez zeplinle uçtu.

25 Eylül

1974 – Bilim adamları, aerosol spreylerin ozon tabakasını tahrip ettiği konusunda uyardı.
1979 – Arjantin Devlet Başkanı Juan Perón'un eşi Eva Perón'un yaşam öyküsünü anlatan "Evita" müzikalinin ilk gösterisi Broadway'de yapıldı.

4 Eylül

1956 – Depolama aygıtı olarak ilk ticari bilgisayar olan "IBM 305 RAMAC" tanıtıldı.
1972 – 1972 Yaz Olimpiyatları: Mark Spitz yüzmede 7. altın madalyasını aldı, böylelikle tek bir Olimpiyat oyununda 7 madalya birden alan ilk sporcu olarak rekor kırdı.

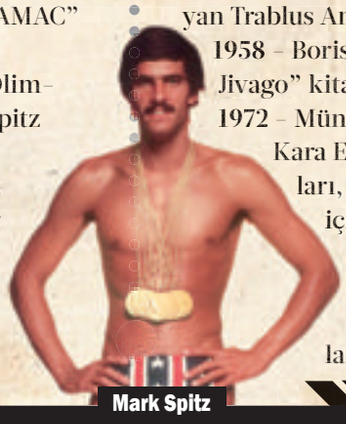
Mark Spitz

5 Eylül

1795 – ABD ile Osmanlı İmparatorluğu arasında, ABD'yi yıllık vergiye bağlayan Trablus Antlaşması imzalandı.
1958 – Boris Pasternak'ın "Doktor Jivago" kitabı yayınlandı.
1972 – Münih Katliamı: Filistinli Kara Eylül Hareketi militanları, 1972 Yaz Olimpiyatları için Münih'e gelen İsrailli sporculara ateş açtı, bir sporcu hayatını kaybederken, biri ağır yaralandı, 9 kişi rehin alındı.

6 Eylül

1986 – İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen saldırıda 21 kişi öldü, 4 kişi yaralandı.

7 Eylül

1916 – İngiliz uçakları Haydarpaşa Garı'nı bombaladı.
1998 – İnternet araştırma motoru Google kuruldu.

12 Eylül

1943 – Benito Mussolini, Nazi komandoları tarafından Gran Sasso'da tutuklu bulunduğu otelden kurtarıldı ve uçakla Viyana'ya getirildi.
1963 – Türkiye ile AET arasında ortaklık antlaşması imzalandı.

13 Eylül

1647 – İtalyan matematikçi ve fizikçi Evangelista Torricelli barometreyi icat etti.

14 Eylül

1867 – Karl Marx'ın yazdığı "Kapital"in ilk cildi yayımlandı.
1901 – ABD Başkanı William McKinley New York'ta fuar açarken bir anarşist tarafından vuruldu. 12 saat sonra yerine Theodore Roosevelt geçti.

15 Eylül

1896 – Dreyfus'un masumiyetinin kanıtları ortaya çıktı.
1928 – İskoç bakteriyolog Alexander Fleming, pek çok zararlı bakteriyi yok edebilen küfü bularak, penicillium notatum adını verdi.
1971 – Greenpeace çevre örgütü kuruldu.

Dreyfus

16 Eylül

1953 – İlk sinemaskop film gösterimi New York'ta yapıldı.

17 Eylül

1908 – Havacı Orville Wright ve beraber uçtuğu arkadaşı Thomas E. Selfridge, uçak kazası geçirdi. Selfridge, uçak kazasında yaşamını yitiren ilk insan oldu.
1978 – Mısır ile İsrail arasında Camp David Sözleşmesi imzalandı.

26 Eylül

1984 – Çin ile Birleşik Krallık, Hong Kong'un 1997'de Çin HC kontrolüne geçmesi için anlaştı.

27 Eylül

1995 – Genelev sahibi vergi rekortmeni Matild Manukyan'ın otomobilinde bir patlama oldu. Manukyan ağır yaralandı, şoförü öldü.

28 Eylül

1889 – Metrik sistemin temel birimleri olan kilogram ve metre Fransa'da düzenlenen I. Ağırlıklar ve Ölçümler Genel Konferansı'nda tanımlandı.
1943 – Roma Yahudileri, Gestapo'nun sürülmeme karşılığı talep ettiği 50 kg altını teslim ettiler.
1992 – Avrupa Birliği kuruldu.

29 Eylül

1885 – Dünyanın ilk elektrikli tramvay hattı İngiltere'nin Londra kentinde faaliyete geçti.
1972 – Milliyet Sanat dergisinin ilk sayısı çıktı.
2008 – Lehman Brothers gibi önemli şirketlerin iflaslarının ardından Dow Jones endeksi tarihinin en büyük düşüşünü yaşadı.

30 Eylül

1911 – Berlin'deki Yahudi öğrenciler Osmanlı Ordusuna katılmak için Konsolosluğa başvurdu.
1930 – İlk Türk sivil pilotlardan Vecihi Bey, kendi yaptığı uçağıyla Göztepe'den Yeşilköy'e uçtu.

Vecihi Bey

ROŞ AŞANA

Yahudilikte, Tişri ayının ilk ve ikinci günü kutlanan Roş Aşana, dinsel yılbaşı olarak kabul edilmektedir. İbrani takviminin, bir tam yılı, belli aralıklarla devrelere böldüğü ve her devre başını da belli toplumsal amaçlar yönünde başlangıç saydığı dikkate alınırsa, Roş Aşana, Yahudilerin Mısır esaretinden kurtuluşlarına göre yapılan yıl hesaplamasına göre 7. ayın ilk ve ikinci gününe rastlamaktadır. Bu sene Roş Aşana'nın ilk akşamı, miladi olarak 9 Eylül Pazar gecesine denk düşmektedir.

Pesah'la başlayan ilkbahar ve onu izleyen yaz döneminde, doğanın coşkusu ve dışa açılmışlığı, Roş Aşana'nın simgelediği sonbahar ve onu izleyen kış dönemlerinde bir tür içe dönüklüğe ulaşır. Yahudi dininin çeşitli yorumcuları, doğanın bu gelişmesine koşut olarak, yine doğanın bir parçası olan insanın da belli dönemlerde kendi içine dönmesini ve yaşamını eleştirmesini ön görmüşlerdir.

Aslında kişisel bir davranış olarak nitelendirilecek olan bu öz eleştiri, Roş Aşana'dan Yom Kipur'a kadar geçen 10 günlük pişmanlık (nedamet) dönemi olan *"Aseret Yeme Ha-Teşuva"* anlayışıyla toplumsallaştırılmış olmaktadır. Geçen bir yıl içinde kişinin yaptığı eylemler, Tanrısal yönergelerin cetveliyle ölçülür. Bu fırsattan yararlanılarak, bilerek veya istemeden yapılan hatalardan dönüleceği gibi, birçok kusurdan da arınmak mümkündür.

Tora'da (Tevrat'ta) Roş Aşana günü, *"Yom Azikaron"* (hatırlama günü) ve *"Yom Terua"* (Şofar çalınma günü) olarak geçer. Talmud bilginleri ise bu güne *"Roş Aşana"* (yıl başı) ve *"Yom Ha-Din"* (yargı günü) derler.

Yargı Günü

Yahudi inanışına göre Roş Aşana günlerinde Tanrı, bir yargıç konumundadır. İnsanları yargılamakta ve onların yeni dönemdeki kaderlerini tayin etmektedir.

Tanrısal katta bulunan *hayat kitabına* veya *ölüm kitabına* kaydedilirken, Roş Aşana ve Yom Kipur arasındaki 10 günlük süreçte de bu kararlar, pişmanlık yakarışlarına göre değişecektir.

Roş Aşana'da yürekten ve inançla yapılan yakarışlar ve pişmanlık duyguları Tanrı katına ulaşır ve affedilenler hayat, sağlık ve mutluluk defterine kaydedilir.

Tora'da *"Şofar çalınma günü"* olarak bildirilen Tişri ayının birinci ve ikinci günlerinde Yahudi takvimi açısından önemli olaylar gerçekleşmiştir: İlk insan olan Adam, o gün topraktan yaratılmış; Avraam, Yitshak ve Yaakov o gün doğmuş; Yosef, Mısır zindanlarındaki tutsaklığından o gün kurtulabilmiştir. Yine o gün Moşe Rabenu (Musa Peygamber), Firavunun karşısına çıkıp halkını Mısır'dan çıkarmak istemiştir.

Roş Aşana Duaları

Sinagogda toplanan Yahudiler, Roş Aşana'nın 1. ve 2. günlerinin sabahında, Tora'ya ait üçüncü bölümden onar kısım okurlar. İlk bölümün adı *"Malkhuyyot"* olup Tanrı'nın "Hükümran" olduğu zikredilir. İkinci bölümün adı *"Zihronot"*tur ve Tanrı'nın bizler için yaptıklarını hatırlatır. Üçüncü bölümün adı *"Şofarot"* olup Şofar ile ilgili bölümler içerir.

Şofar

Roş Aşana günü, sinagogda toplananlar için en önemli an, Şofar'ın sesinin duyulduğu andır. 12. yüzyılda yaşayan büyük din bilgini *Maymonides*'e göre Şofar'ın sesi: *"Ey yaşarken uyuyanlar, uyanın ve hatalarınızı hissedin. Sizi yaratanı hatırlayın. Gölgelere sığınarak gerçeklerden kaçmayın. Günahlarınızdan arınmak için Tanrı'ya yakarın ve ona sığının"* duygularını çağrıştırır.

Roş Aşana'da çalınan Şofar'dan önce, David Ha-Meleh'in 37. Mizmoru okunur ve ardından Şofar'ın sesi duyulur. Bu sesleri erkek, kadın, çocuk herkes birlikte dinler. Bu ses binlerce yıldır, insanlar arasındaki birliğin sağlanmasının sembolüdür. Eğer Roş Aşana, Şabat gününe rastlarsa o gün Şofar çalınmaz.

ROŞ AŞANA SEDERİ

Roş Aşana Seder ve yemek sofrasında özel olarak bulunması ve dualarının edilmesi gereken yiyecekler şunlardır: hurma, elma, bal, nar, pırasa, pazı, balkabağı, balık ve başı, kuzu başı. ***Şeehiyanu*** ve ***Kiduş duası*** okunduktan sonra, ***amotsi*** (ekmeğin kutsanması) duasının ardından, ekmek lokmaları bala veya şekere banılır. Bunun nedeni, yeni yılın herkes için tatlı geçmesini dilemektir.

YOM KİPUR

Yom Kipur, Yahudi takviminin en önemli, en yüce ve en kutsal günüdür. Nedamet, pişmanlık, günah çıkartma, dua, yakarış, kişinin vicdanıyla ve Tanrı'yla hesaplaşarak yargılanma ve sonra da kendini yenileyerek temize çıkma, Teşuva'ya ulaşma günüdür. Yom Kipur, kişinin zaaflarını yenerek ruh ve vicdanını arındırdığı, Tanrı'ya yaklaşmaya çalıştığı ve hemcinsleri ile barıştığı gündür. Bu sene Kipur orucu, miladi olarak 18 Eylül Salı akşamı başlayıp 19 Eylül Çarşamba akşamı bitecek.

Kipur'un Anlamı ve Tanımı

"Kipur" sözcüğü, İbranicede, Tanrı ile hesaplaşıp temize çıkma, kefaret ödeme anlamındaki "*Lehaper*" fiilinden türemiştir. Aynı fiilden türeyen bir diğer sözcük de "*Kapara*"dır. Arapça ve Türkçede aynı anlamda kullanılan "kefaret" kelimesi de aynı kökten gelir.
İbranicede "*Yom Ha-Kadoş*" (kutsal gün) olarak tanımlanan Yom Kipur, bir dua, tefekkür ve kişisel muhasebe günüdür ve bu günün en belirgin özelliği 25 saate yakın süren yeme ve içme yasağıdır.

Yom Kipur'a Özgü Yasalar ve Yasaklar

* Yom Kipur güneş batımından önce başlar ve ertesi gün yıldızların görünmesinden sonra sona erer.
* Sağlıklı her insan oruç tutmakla yükümlüdür. Erkekler için zorunlu oruç tutma yaşı 13, kızlar için 12'dir. Ancak 9 yaşını doldurmuş sağlıklı her çocuk, oruca alışmak amacıyla birkaç saatlik kısa bir oruç tutabilir.
* Hamile kadın sağlığı el veriyorsa, lohusa ise doğumdan 8 gün sonra oruç tutabilir.
* Kipur, Tanrı'ya vakfedilmiş kutsal bir ibadet ve yakarış günüdür. Bu günde her hangi bir iş yapmak, ticari anlaşma yapmak, çalışmak, cinsel ilişkide bulunmak yasaktır. Ayrıca Şabat gününün tüm yasakları, Kipur için de geçerlidir.
* Kipur'da yıkanmak yasaktır, ancak sabah kalkıldığında eller ve yüz yıkanır, ama ağız çalkalanmaz.
* Bebek ve çocuk sahibi kadınlar, çocuklarını beslemek için, gerekli tüm işleri yapabilirler.
* Yahudilikte 'insan hayatı' her şeyden üstün tutulduğundan, yaşam kurtarmak için gerekli her türlü iş, doğal afet veya savaş sırasında gerekli çalışmalar yapılabilir; gerekirse oruç dahi kesilebilir.
* Kipur'da *Brit-Mila* (sünnet) yapılabilir, ancak *Beraha* (kutsama) şarapsız okunur.
* Kipur'da deri ayakkabı ve giysiler giyilmez.
* Roş Aşana ve Kipur arasındaki günlerde, hiçbir iş ve hiçbir ilişki başlatılmaz, düğün yapılmaz, mahkeme açılmaz.

Yom Kipur Duaları

Kipur'un başladığı akşam sinagogda, kişinin yerine getiremediği veya gerçekleştiremediği tüm vaat ve adaklarını iptal eden ve geçersiz kılmayı dileyen bir ortak yakarı olan "*Kal Nidre*" okunur. Kal Nidre, kişinin sadece Tanrı'ya karşı yaptığı vaatleri, işlediği suçları kapsar. Kişinin diğer kullara karşı işlediği kusurlar için, Kipur'dan önceki günlerde şahsın kendisinden af dilemesi gerekir. Yahudi dinine göre Tanrı, kulun kula karşı işlediği kusuru bağışlamaz. Kipur ibadetinin en belirgin bölümü "*Neila*" (kapanış) duasıdır. Neila'dan sonra Kipur duaları, hep bir ağızdan tam yedi kez tekrarlanan bir haykırışla son bulur ve bu haykırışı, orucun sona erdiğini ilan eden Şofar'ın sesi izler. Kişi ruhen arınıp, yenilenmiş olarak, yeni bir yıl yolculuğuna çıkmaya artık hazırdır.

KAPAROT

Kipur öncesinin en yaygın adetlerinden biri ***"Kaparot"***tur. Tarihte, Kudüs'teki Bet Ha-Mikdaş'ın (Süleyman Tapınağı) var olduğu devirde, ***"Kohen Ha-Gadol"*** sadece o gün, özel bir tören ve ibadet gerçekleştirirdi. Tapınağın ikinci kez Romalılarca yıkılmasından sonra bu ritüel artık yapılamaz oldu; onun yerine "Kaparot" adeti yerleşti. Günümüzde, ailenin her ferdi adına birer tavuk veya tüm aile adına bir horoz kesilir ve eti ihtiyaçlılara verilir.

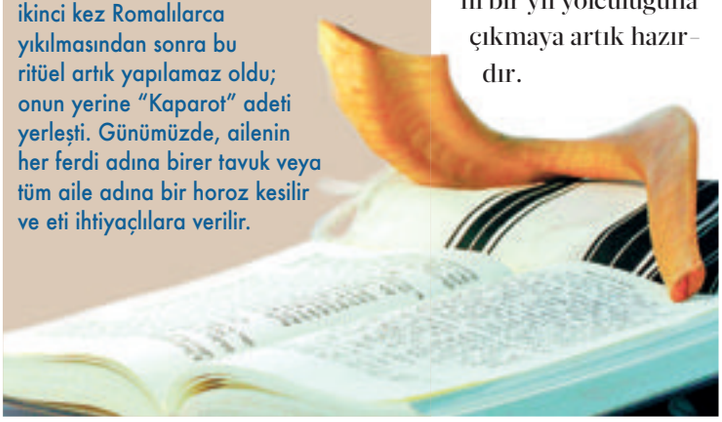

SUKOT

Yom Kipur'dan beş gün sonra, Tişri ayının 15. günü kutlanan Sukot (çardaklar) bayramı, Yahudi bayramlarının en neşelilerinden biridir. Bu sene Sukot, miladi olarak 23 Eylül Pazar akşamı başlıyor, 30 Eylül Pazar akşamı son buluyor.

Sukot'un Tarihçesi

Yahudi tarihinde asla unutulmaması gereken olaylardan biri Mısır'dan çıkış, kölelikten kurtuluştur. Sukot bayramı, Yahudilerin esaretten kurtuluşuyla ilintili olayların anımsandığı bayramlardan biridir.
İsrailoğulları, Mısır'dan ayrıldıktan sonra, vaat edilmiş topraklara gelmeden önce, çöllerde 40 yıl boyunca dolaştılar. Bu süreç içinde, etrafta bulabildikleri kuru çalılar ve dallardan yaptıkları kulübe ve çardaklarda barındılar.
Tora'da (Tevrat'ta) Yahudilere, o günlerin anısına, 7 gün boyunca çardaklarda yaşamaları emredilmiştir.

Suka

Suka, üzeri dallar ve bitkilerle örtülü, tepesinden gökyüzünün, dolunay ve yıldızların (simgesel olarak cennetin) göründüğü varsayılan, dinsel nitelikli çardaktır. Sukalar, avlularda veya çatıda, eğer varsa evin bahçesinde veya balkonlarda düzenlenebilir. Suka'nın üç tarafı kapalı ama bir tarafı açık bırakılır; elma, nar, üzüm salkımları, mısır ve çeşitli çiçeklerle süslenir. Dindar Yahudiler 7 gün gün boyunca Suka'nın içinde yaşarlar. Yemeklerini orada yerler, orada yatıp uyurlar ve dinlenme saatlerini de orada geçirirler.

Dört Çeşit: Arba Minim

Tora bizlere, Tanrı'nın iyiliğine karşın yedi gün boyunca kutlanan Sukot bayramında dört çeşidi bulundurmamızı emreder: Bu dört çeşit güzel ağaçların meyvelerini simgeleyen *ETROG* (ağaç kavunu), *LULAV* (hurma dalı), *HADAS* (mersin ağacı dalı), *ARAVA* (dere söğütleri)'dır. Şabat hariç, Sukot süresince, sabahları bu 4 çeşit bitki bir demet halinde ele alınıp duaları okunur.

Arba Minim'in Anlamları

Etrog; insanın kalbine benzer. İnsanlar kalpleri olmadan yaşayamazlar. *Lulav*; insanın belkemiğini simgeler. *Hadas*; gözleri simgeler. *Arava*; insanın dudaklarını simgeler. Dördü birlikte, insanın Tanrı'ya, tüm vücudu ve ruhu ile ibadet etmesi gerekliliğini anlatır.
Diğer bir yaklaşım ise dört çeşidin, çeşitli insan karakterlerini yansıttığıdır:
Etrog, tadı güzel, hoş kokulu bir meyvedir: Bazı insanlar hem Tora bilgisine hem de iyi bir karaktere sahiptir.
Lulav, tadı güzeldir ama kokusu yoktur: Bazı insanlar çok iyi karakterlidir ancak Tora bilgisine sahip değildir.
Hadas, kokusu güzeldir ama tadı yoktur: Bazıları Tora'yı çok iyi bilmelerine rağmen iyi bir karaktere sahip değildirler.
Arava, ne güzel kokusu, ne de tadı vardır. Bazı insanlar ne Tora'yı bilirler ne de iyi insan olmanın hiçbir özelliğini taşımazlar.
Tanrı, bu 4 değişik yapıdaki insanlara zarar vermez, tam tersine onları kardeşlik bağıyla birbirlerine bağlayıp, karşılıklı hoşgörü içinde var olmalarını ister.

Hol Ha-Moed

Sukot'un ilk iki günü, Tanrı'nın emri üzerine dinlenme günleri niteliğindedir; hiçbir iş yapılmaz. İlk iki günü takip eden dört gün yarı bayram niteliğindeki *Hol Ha-Moed* günleridir. Bu günlerde sabahları *Hallel* duası okunur, etrog ve lulav seremonisi gerçekleştirilir.

SİMHA TORA

Sukot'un 9. gününe verilen addır. Bu son günde, Sefer Tora'ların (Tevrat'ın) okunması tamamlanır ve tekrardan başa dönülerek *Bereşit* (Yaratılış) bölümü okunmaya başlanır. *Simha Tora* günü, tüm Sefer Tora'lar çıkarılır ve neşe içinde sinagogun içinde dolaştırılır. Sefer Tora'lar, küçük-büyük elden ele geçerken, herkes şarkılar eşliğinde sinagogun içinde, Tora'larla dans eder.

Oşana Raba

"Büyük Yardım" anlamına gelen *Oşana Raba*, Sukot'un 7. gününe verilen addır. Bu günde, tam gece yarısı gökyüzünün açılacağına ve o sırada bir dilekte bulunanların dileklerinin gerçekleşeceğine inanılır.

Şemini Atzeret

Sukot'un 8. günü *Şemini Atzeret* kutlanır. Sabah ibadetinde ölüler için "*Yizkor*" duası ile yağmur için "*Geşem*" duası okunur. Bu gün hiç bir iş yapılmaz.

HEMEN TAŞIN
İSKANLI TAPU

Çukurova Gayrimenkul'den kaçırılmayacak fırsat:
"Evimin tapusunu alabilecek miyim? Acaba proje iskanlı mı?"kaygılarını taşımadan,
Çukurova Balkon Kartal'da iskanlı, tapusunu hemen alacağınız eve size özel ödeme planı ve
%20 indirimle sahip olun. İster hemen taşının, isterseniz kiraya verin, düzenli bir gelire kavuşun.

%20 İNDİRİM

- Orman, ada ve deniz manzaralı
- Ikea, Piazza, Maltepe Park'a komşu
- Adliye ve metroya 2 dk mesafede

Çukurova Gayrimenkul | SONGRUP

Çukurova BALKON

cukurovabalkon.com

444 8 259

Tüm dost ve misafirlerimizin **Roş Aşana Bayramı**'nı kutlarız

QUYYU
HANIMELİ
cucinemare

QUYYU HANIMELİ RESTAURANT

Göktürk Merkez Mahallesi, İstanbul Cd. No:11, Eyüp/İstanbul

(0212) 322 55 52

BM'in ödüllendirdiği kuruluş

SACH – Save a Child's Heart

Bir Çocuğun Kalbini Kurtar

Binlerce Filistinli çocuğun yanı sıra, 57 farklı ülkeden gelen hasta bebekleri, çocukları tedavi etmek için bölgesel siyaseti bir kenara koyan SACH kurucularından **Dr. Sion Houri**, "*Faaliyetimiz uluslararası, apolitik ve din dışı*," diyor. Geçtiğimiz aylarda, Houri ile birlikte SACH doktorlarından Lior Sasson ve Akiva Tamir, özellikle gelişmekte olan ülkelerle savaş bölgelerinde kurtardıkları genç hayatlar nedeniyle Birleşmiş Milletler Toplum Ödülü'nü kabul ettiler.

SACH gönüllü ordusundan oluşmuş...

Bu kuruluşun etiği ve felsefesini açıklamak için tek bir sözcük seçilmiş: *UFUKLAR!*

Dr. Sion Houri, İsrail'in Wolfson Tıp Merkezi Pediatri Yoğun Bakım Ünitesi'nin yönetiminde. Öncelikle kendisiyle baş başa konuyu ele alıyor, sonra da hastanedeki teşhis-tedavi odalarında, koridorlarda duygulandırıcı sahnelere tanıklık ediyorum...

Dr. **Sion Houri** konu hakkında görüşünü şöyle özetliyor, "*UFUKLAR*" olarak da nitelendirilen açılımı... "*İdeal bir dünya amaçlayarak, yaşama tutunma şansı olan tüm fakir çocukları tedavi etmek istiyoruz.*"
"*Kendi ülkemizin dışından gelenler, yaşadıkları yörelerdeki doktorların öneri ve tavsiyeleriyle bize ulaşanlar...*"
"*Gazze ve Batı Şeria'daki minik hastalarımız için özel telefon numaralarımızı veririz. Çocuklarının durumuna en yakından aşina olduğumuzdan, ebeveynlerini, bizi gece-gündüz arayabilmeleri konusunda ikna ederiz.*"
"*Çocukların hayatta kalması açısından ailelerle temas kaçınılmaz önemde.*"
Dr. Houri, kuruluşun tarihçesini anlatıyor:
"*SACH, 20 yaşında. Bugüne kadar, 57 ülkeden 4.000 kadar çocuğa yaşam verdi. Dünya nüfusunun %1'i kalp hastası olarak doğmakta... Bize ihtiyacı olan binlerce çocuk var.*"
Bir Çocuğun Kalbini Kurtar girişiminin bütün doktorları gönüllü! Tabii ki, bu faaliyetleri, gün-be-gün şifa verdikleri İsrailli çocuklara, İsrail sosyal sağlık hizmeti doğrultusundaki işlerine ek olarak gerçekleştirmekteler!
Dr. Houri'ye soruyorum:
"***İsrail sosyal sağlık sistemine bağlı olmayanlardan ücret alıyor musunuz?***"
Anlaşılan, hastanede asgari bir ücret uygulaması var. Bu oluşum, dünyanın her yerinde dinî ayırım gözetmeksizin bağışçılar tarafından destekleniyor.
Houri, ilginç bir örnek anlatıyor:
"*Irak Savaşı esnasında Amerikalı askerleri tedavi etmekte olan Amerikalı bir kalp doktoru, 1 haftalık bir bebeğe VSD teşhisi koydu. Amerikalı, SACH girişimimizi duymuştu; hastaneyi aradı ve o minik hastayı tedavi etme isteğimizi öğrenmesi üzerine, yerel kalp doktorları bebeğin iyiye gitmeyen durumunun ilk aşamasının gereklerini Irak'ta yerine getirdi. Böylece hasta bebek, yapacağı yolculuğa hazırlanırken, Iraklı yetkililerden gereken izinler alındı. Sonrasında da bebek ebeveynleriyle İsrail'e geldi.*"
Dr. Houri, gülümseyerek, "*O bebeği takiben, Irak'tan 400 bebeği hastanemizde konuk ettik ve tedavilerini sağladık,*" diyor.

***

Düşünüyorum da...
Yıllar boyu süren diplomasi kariyerimde sayısız "*sözel-barış-hareketinde*" hazır bulundum. Ancak, şu anda içinde olduğum *SACH* biriminde, bağışçı paralarının gerçekten hayat kurtarmaya, doğası çerçevesinde yeni dostluklar yaratmaya ve tabii ki barışa katkısını hiç kimse yadsıyamaz.
SACH cerrahlarından olan **Dr. Lior Sasson**'un, Birleşmiş Milletler tarafından verilen ödülü alırken dile getirdiği anlamlı sözlerini anımsamadan geçemeyiz:
"*Pek çok insan naif olduğumu düşünebilir, ancak kalp hastalığı olan bir çocuğu tedavi etmenin, aynı zamanda bir barış tohumu ekmek olduğunu düşünüyoruz. Her ne kadar bu çocukların kalp hastalıkları tedavi edilebilir olsa da kendi ülkelerinde tesis ve doktor eksikliği nedeniyle çoğu, maalesef 20 yaşından önce ölüyor.*"

Gazze ve Batı Şeria'dan gelen minik hastalar

İsrail'in en yakınında bulunanlar... Bu Gazzeli ve Batı Şerialı 5 ilâ 20 çocuk, her hafta özel bir doktor eşliğinde Tel Aviv'e, *SACH* kuruluşuna getiriliyor. Bu Filistinli çocuklar ameliyatlarını takiben, kısa mesafede bulunduklarından, haftalık kontrolleri yapılmak üzere taburcu ediliyor.
Afrika'dan gelen çocuklar ise gidip gelmeleri sorun olduğundan, daha uzun bir süre boyunca hastanede barınıyorlar. Bir dönem de hasta bakım evlerinde misafir ediliyorlar.

***

Kişisel olarak, hastanenin her köşesinde solunan havadan son derece etkilendim.
Özellikle, ameliyat olmak üzere ikinci kez hastaneye dönen minik

Sienna babasının kucağında

EDİTÖRDEN

Bu konuya ulaşmamıza, oğlum **Eytan Tarablus**'un ABD'de yaşayan en yakın arkadaşı **Hürrem Harry Ergan**'ın Nisan ayında, tedavisi henüz keşfedilmemiş bir kalp rahatsızlığıyla doğan minik bebeği **Sienna Ergan** vesile oldu. Sienna uğruna giriştiğim arayışta, "**Save a Child's Heart** (Bir Çocuğun Kalbini Kurtar) adlı kuruluşla tanış olmamı sağlayan ve eski bir diplomat olan arkadaşımız **Batia Keinan**, satırlarını okuduğunuz söyleşiyi gerçekleştirdi, insanî boyutta bunun geniş kitlelerce bilinmesi gerektiğine inanarak...
Sienna daha önce tanısı koyulmamış bir kalp rahatsızlığıyla doğdu. Aile, mutasyona uğramış bu gene uygun ilaca erişim ve tedaviyle yaşamsal riskin bir an önce ortadan kalkması için tüm birikimlerini harcadı. Hepimiz destek olmaya çalışıyoruz.
Parla ve **Hürrem Harry Ergan**'ın İsrailli arkadaşları **Shai Ash**, minik bebek Siena Ergan'ın mücadelesine katkıda bulunmak isteyenler için,
"**https://gofundme.com/help-sienna-join-the-world**" adresinde bir yardım kampanyası açtı. Hayalim birçoğumuzun umut olması, bu gencecik aileye. "**İnsanlık Ailesi**" onuru adına sevgiyle duyuruyorum.

Suzan Nana Tarablus

NOT: Tıbbi terimleri tercüme ederek anlamamı sağlayan, kendisi de bir çocuk kardiyologu olan kadim dostum Dr. Ümit Bilge Samanlı'ya teşekkür ederim.

çocukların korkusuzluğu görülmeye değer. Doktorlarıyla, eşitleriymişçesine isimleriyle hitap ederek konuşan - paylaşan, güven dolu, arkadaş canlısı ve mutlu bir şekilde hastane koridorlarında koşuşan çocukları izlemek göz yaşartıcı bir deneyimdi... Eski Devlet Başkanı Weizman'ın karısı **Reuma Weizman**'ın bu kuruluşun bağışçılarından biri olduğu da kulağıma çalındı. Bu birimin en büyük hayali, daha çok bağış alarak daha çok çocuğun tedavisinde başarılı olmak...

Wolfson Tıp Merkezi'nin kalp cerrahlarından Dr. Sagi Assa (soldaki) ile Gazzeli yoğun bakım direktörü Çocuk Kardiyologu Dr. Fayez Shakaliya, doğumsal kalp hastalığıyla doğmuş olan minik Naamah'nın kontrolünü yaparken...

Başlıca tedavi konuları

SACH ekibinden yaygın olarak gereksinimi duyulan ameliyat: VSD (Ventriküler Septale Defekt). Kısaca, kalbin iki tarafında, kirli kanla temiz kanı pompalayan bölümler arasında olması gereken duvar üzerinde bir delik bulunması durumu... Karıncıklar-arası delik, kimi zaman iğne başı kadar olduğu gibi, iki duvar arasında hiçbir ayırıcı olmayan durumlara da şahit olunuyor.
Bu merkezde VSD dışında, kalp kateteri ve kalp kapakçığı gibi ameliyatlar da yapılmakta.
Filistinli ve İsrailli çocuklar merkeze yakın mesafelerde oturduklarından, ameliyat sonrası kontrollerde çokça sorun oluşmamakta. Ne var ki, Afrikalı çocukların tedavileri tamamlanmadığı sürece, durumlarının vahim olacağı aşikâr!

Benzersiz bir şefkat, derin insanî kaygılarla yapılanmış olan *SACH*, güler yüzlü, duyarlı doktorlar tarafından desteklenmekte. Bu merkezde Filistinli doktorlara, teşhis koymaları, kendi yörelerinde tedaviye devam edebilmeleri adına kimi zaman bir yıl sürecek eğitimler de verilmekte.

Fatima Sarsour, Naamah ve annesi, Batia Keinan ile

NAAMAH'NIN ANNESİ AMANİ

Doktorlarıyla son görüşmesinde, bedeninin henüz yeterince güçlü olmadığından, geçirmesi gereken önemli operasyonun gelecek seneye ertelendiğini öğrenen Naamah'nın annesi Amani, bu durum karşısında şöyle konuştu:
"Çok korkuyordum ve Naamah'nın yaşaması için Tanrı'ya dua ediyordum. Başka bir ülkeye gitmekte de beni çok korkutuyordu, çünkü Arapçadan başka lisanım yok, hiç kimseyi tanımıyordum. Başlangıç benim için son derece zor oldu, özellikle yoğun bakım günleri... Şansıma Arapça bilen doktorlar vardı. Yoksa da bana her zaman tercümanlık yapacak birileri bulunuyor. Bütün ekibin adanmışlığı, ilgisi ve sımsıcaklığı bu yolculuktaki desteğimizdi. Psikolog Fatima Sarsour'un da bize inanılmaz yardımları dokundu."

Dr. Sagi Assa

Naamah'yı hastanede tanımayan yok. Hayat dolu güzel bir kız. Ziyaretim esnasında iki kez elbise değiştirmeyi ihmal etmedi.
"*Doğar doğmaz ilk müdahale Gazze'de yapıldı. Tabii ki, oradaki doktorlarıyla temas içinde olmayı sürdürüyoruz,*" diyen **Dr. Sagi Assa** sözlerini sürdürüyor:
"*Bugün 3 yaşında ve bu vizite çok önemli – bu yıl mı, gelecek seneye mi yapılmasına karar vereceğimiz bir ameliyat söz konusu. Tıbbi açıdan çok karmaşık durumlarla karşı karşıyayız ve ne yazık ki, mucizeler yaratarak ona yeni bir kalp veremiyor, elimizde olanın en iyisini yapmaya çalışıyoruz. Aktif ve güvenli hayatını 'mavileşmeden' yaşamasını sağlamayı hedefliyoruz.*"

Dr. Assa'nın *UFUKLARINDA* '**80 yaş**' var!
Doktorun '80 yaş' şeklinde adlandırdığı kodu, bebek/çocuk hastalarının, kendi torunlarını görecek yaşa ulaştırılması... "*Hastalarıma o gözlerle bakıyorum,*" diyor. Ona göre en önemli konu, ebeveynler ile ailelerin destekleriyle ilerlemek.
"*Çocukları devamlı şekilde izlemek durumunda olan onlar... Biz sadece minikleri güvenle yaşatacak öneri ve tavsiyeleri verebiliriz,*" diye ekliyor, Assa.

Dr. Sion Houri

Dr. Sion Houri 1954 Tunus doğumlu. Kudüs'teki İbrani Üniversitesi Hadassah Tıp Fakültesi'nde öğrenimini 1983'de tamamladı.
Görevini Soroka Tıp Merkezi Pediatri bölümü (Berşeva) ile Kaplan Tıp Merkezi'nde (Rehovot) sürdürdükten sonra California, Long Beach'teki Memorial Miller Çocuk Hastanesi'nin pediatri yoğun bakım bölümünde ihtisas yaptı. ABD'de çeşitli birimlerde çalıştı, 1995'te ailesiyle birlikte İsrail'e döndü ve Wolfson Tıp Merkezi'nde görev yapmaya başladı.
Dr. Houri 1996'da, **Save a Child's Heart** (Bir Çocuğun Kalbini Kurtar) biriminin kuruluşuna önayak oldu. 2001'de, söz konusu kuruluşun tıbbi yönetim kurulu başkanı oldu. Kiryat Ono'da yaşayan Dr. Sion Houri, Ruth Houri ile evli ve üç çocuk sahibi.

FATİMA SARSOUR KFAR KASSEM'DEN

Kfar Kassem, Arap nüfusu yoğun olan bir İsrail kenti. Şimdilerde Belediye Başkanı olan Sami Issa, 50'li yıllarda gerçekleşen bir katliamın ardından İsrail toplumuna entegrasyon sürecinde nefret ve öfkeyle beslenmektense, umut ile yeniden doğuşun mümkün olduğunu savunuyor. Kfar Kassemli psikolog Fatima Sarsour üniversite eğitiminin ardından, on yıldan beri Bir Çocuğun Kalbini Kurtar kuruluşunun Filistinli Ailelerin Koordinatörü olarak, gönüllü hizmet vermekte. "Evinden uzak" bu yeni evinde Filistinli hemşerileri için "yapamayacağı yok" şeklinde kucaklanıyor.

TAALAH'NIN ANNESİ

"Küçük kızım Taalah bu hastaneye geldiğinde 3 yaşındaydı. O bizim birinci çocuğumuzdu ve o günlerde onu kaybetmekten çok korkuyorduk. Yardım için dua ediyorduk. Sonrasında bize bu hastaneden söz edildi. Lakin burada nasıl var olacağımızı bilemedik. İsraillilerle karşılaşmaktan, bir arada bulunmaktan endişeliydik. Ne var ki, buradaki melekler kızımı kurtarmakla kalmayıp, bütün yol boyunca yardımcı oldular, her zaman gülümseyen yüzleriyle benim için 'orada' oldular!"

Gazze'den Pediatrik Kalp Doktoru Basher Abu Jarad solunda da Dr. Sagi Assa, bir grup ABD'li tıp öğrencisiyle birlikte neşe saçan Gazzeli minik Ali'yi kontrol ederken... Dr. Assa, Ali hakkında, "Bize bir haftalık olarak geldiğinde çok vahim bir durumdaydı. Onun için savaşım verdik ve şimdi de UFUKLARINA sahip... Sık sık sıradan kontrollerine geliyorsa da Ali'nin, torunlarını göreceğine inanıyoruz."

Ablası ameliyat edilirken sürpriz gelen bebek. Tanzanyalı anne, 15 aylık kızı SACH sayesinde kalp ameliyatı olup yaşama dönerken, erken doğum yaptı.

Mona'nın anneannesi Siyara

Mona altı aylıktı, yaşamını kurtaracak ameliyata girmek üzere hastaneye geldiğinde... "*Devamlı bayılıyordu... Öleceğinden dolayı çok endişeliydik.*"
Aile doktorları, "hayat kurtaran" ameliyatı geçirmezse, yaşamının tehlikede olduğunu belirttiler. Aile de Rafah'tan ayrılmak için izin aldı ve İsrail'deki *Bir Çocuğun Kalbini Kurtar* kuruluşuna başvurdu. Orada çocuklar için her zaman izin alınabiliyor.
"*Ben Mona'nın anneannesiyim. Annesi 24 yaşında ve ilgilenmesi gereken 4 çocuğu daha var. Bu nedenle Mona'ya hastanede benim eşlik etmem en doğal şey...*"
"*Her gün Rafah'taki ailemize bilgi veriyorum. Onlar da bebeğimizin hayatını kurtaran doktorları ellerinden öpüyorlar.*"
Anneanne Siyara bir konuda çok şikâyetçi ve kendisine tekrar-tekrar sorulan şu sorudan hayli yorgun:
"İsrail'e girmeye korkmadınız mı? İsraililerden korkmuyor musunuz? Rafah'a (Filistin'in Gazze şeridi bölgesi ile Mısır arasındaki tek sınırı olan şehir) döndüğünde sana ne diyecekler?"
"*Burada çok saygı görüyorum. Her gelişmeden haberdar ediliyorum. Buradaki ekip bize kalplerini açtı. Onlar Mona'nın hayatta kalması için sonsuz bir mücadele içinde... Ameliyat... Hastane... Refakatim... Tercüme... Bizden hiç para talebinde bulunmadılar. Her şey SACH tarafından karşılanmakta...*"
"*Yafa kentinden Muhammed Manzur gönüllü olup bana alışık olduğum yiyecekleri getiriyor. Rafah'taki bütün ailemiz Wolfson Hastanesi'nin çok çalışkan doktorlarına, hemşirelerine son derece müteşekkir.*"

Filistinli delegasyon grubundaki mavi gömlekli Gazzeli Pediatri Kardiyoloğu Dr. Basher Abu Jarad, Batia Keinan (sol başta). Her hafta Gazze'den gelen hasta ve hasta yakınları koordineli bir şekilde Wolfson Tıp Merkezi'ne ulaşıyor. Her seferinde 5 ilâ 20 değişik çocuk tedaviye alınıyor. Bu sağlık delegasyonları Erez sınır geçidinde ise hiç sorun yaşamıyor!

save a child's heart

SAVE A CHILD'S HEART (BİR ÇOCUĞUN KALBİNİ KURTAR)

Minicik bir kızın çizimi oldu, bu kuruluşun logosu.
Save a Child's Heart (Bir Çocuğun Kalbini Kurtar) yola çıkar çıkmaz, ölümcül denecek ciddiyette kalp sorunları yaşayan dört yaşındaki Katya, Moldova'dan geldiğinde bedeni oksijen yetersizliğinden hani neredeyse mavi renkteydi.
Beş ay içinde geçirdiği dört karmaşık ameliyatın ardından yurduna - evine dönmeye hazır olduğunda bir resim çizdi - elinde kırmızı bir kalp taşıyan bir kız çocuk!
Çizimini açıklaması istendiğinde Katya'nın doktoruna yanıtı şöyle olmuştu:
"Bir rüya görmüştüm, yatağımın üzerinde birçok rengin uçuştuğu... Sonra, gecenin ortasında kocaman bir el geldi. Çok uzak bir ülkeye uçtuk ve bana, koşup dans etmem için yeni bir kalp verildi."

ALTINORMAN

İzmir'in zirvesinde, sonsuzluk her nefesinde

İZMİR'İN EZBER BOZAN KONUT PROJESİ

EŞİ YOK BEŞİ VAR!

Lansmana Özel Fırsatlarla

254.000 ₺'den

başlayan fiyatlarla

60 aya kadar senetle

0,90 faiz avantajıyla

US BRAINWORKS

Altın Orman İzmir, size ve ailenize ayrıcalıklı bir yaşam fırsatı sunmakla kalmayıp, geleceğiniz için en doğru yatırımı yapmanızı sağlar...

36 Yıllık Güven

1982 yılında kurulan şirket bugüne kadar toplam olarak 4.500.000 m² üst yapı inşaatını başarı ile tamamlamıştır. Birçok kamu binasının yanı sıra 10 yılda birçok AVM ve Konut Projesi tamamlamıştır. İzmir ilinde Altın Orman Konut Projesi bir başlangıç inşaat projesi olup şirket bundan sonraki 5 yıl içerisinde İzmir'de 1.000.000 m²'lik konut ve ticari projeyi bitirmeyi hedeflemektedir. Kaliteden taviz vermeden, müşteri memnuniyetini esas alarak geleceğe miras projeler tasarlamıştır. İşletme tecrübesi de olan firmamız, sitelerimizde yasam başladıktan sonra yaşamın ekonomik ve kolay olmasını sağlamayı hedeflediğinden kullandığı malzemelerin kalitesini de bu esasa göre belirlemiştir. Projeler tamamlanıp yaşam başladıktan sonra da teknik ekibi ile destek verecektir.

Özel Yaşam Konsepti

Kendine ait huzur veren ormanı, 15.000 m²'lik koruluk, 11.000 m²'lik peyzaj ve 180.000 m² inşaat alanıyla; kuzey, güney perspektifine sahip %80'i deniz gören 1215 konutlu, göz kamaştıran yıldız üçgen tarzında 3 bloktan oluşan, kendinizi özel hissedeceğiniz bir yaşam konseptine Altın Orman'da kavuşacaksınız.

Altın Konum

Altın Orman, İzmir/Bornova Altındağ bölgesinde yapılacak olan en büyük alan projesidir. İzmir içerisinde emsal niteliği taşıyan projemiz, bölgenin kalkınmasında ve gelişmesinde öncü rol oynamıştır. Ulaşım değerlendirildiğinde hem toplu taşıma alternatifleri hem de çevre yolu bağlantısı nedeniyle kolaylıkla sağlanmaktadır. Aralık 2019 tarihinde hizmete girecek olan Uçan Yol ile çevre yollarına ve Konak merkeze çok kısa sürede erişimin sağlanabileceği İzmir'in en özel konumuna sahiptir. Ayrıca, tamamlanması beklenen Halkapınar Otogar Metro Hattı ile Altındağ istasyonuna 7 dk yürüme mesafesinde ulaşım sağlanacaktır.

Doğa, Çevre ve İnsan Dostu Proje

Havuz, süs havuzları, basketbol sahası, voleybol sahası, mini futbol sahası, evcil hayvanların gezeceği özel serbest alanlar, hayvan bakım ünitesi, çocuk oyun alanları ve parkları, orman içinde ağaç ev, koruluk içerisinde piknik alanları, pergoleler, yürüyüş yolları, hobi bahçeleri, meyve bahçeleri, doğal koruluk, fitness, sauna, sukuaj, çok amaçlı salon (toplantılar ve özel günler için), küçük çocuklar için süreli (2~3 saatlik) çocuk kulübü ve çocuklar için bisiklet kullanım parkı olacaktır.

444 4 521 altinorman.com.tr

GORDION

Onkolojide Kadın Lider ve Mentor Ödüllü

Prof. Dr. REJİN KEBUDİ

Çocuk hematoloji ve onkoloji alanında uzun yıllar büyük bir özveriyle çalışıyorsunuz. Çocukluk yıllarınızdan başlayan, bilimi öğrenme ve araştırmaya olan tutkunuzla beraber, sizi bu zor alana çeken ne oldu?

İzmir Amerikan Kız Koleji'nde okurken Biyoloji hocam beni TÜBİTAK proje yarışmalarına yönlendirdi. TÜBİTAK Proje yarışmalarında Lise yıllarında, üç yıl üst üste biyoloji dalında, üniversite yıllarında da üç yıl üst üste tıp dalında ödül aldım. Bunlar bilimsel dergilerde yayınlandı. Akademik yaşamımda ilk adımlarım oldu. Araştırma yapmayı çok sevmekle birlikte, insan ilişkilerini de çok sevdiğimden, meslek olarak ikisini de yapabileceğim tıbbı seçtim.

Tıp okurken, Hollanda ve İspanya'da yaz stajları yaptım. Eğitimim sırasında ve mesleki yaşamımda ulusal ve uluslararası çok değerli hocalarım oldu, hepsine minnettarım.

Tıp okurken, yaklaşık bir sene süren Turizm Bakanlığı'nın Turizm Rehberlik gece kurslarına katıldım, ki burada arkeoloji, mitoloji, coğrafya, tarih gibi çeşitli konularda eğitim veriliyordu. Hafta sonları ve yazın yaptığım profesyonel turist rehberliği benim için çok güzel bir deneyimdi. Kendi konumuzda çok iyi bir uzman olsak da, hobilerimizin olması, çok yönlü olmak önemli.

İstanbul Üniversitesi'nde "Çocuk sağlığı ve hastalıkları" uzmanlığımı yaparken, orada genel cerrahi uzmanlığını sürdüren, eşim ***Abut Kebudi*** ile tanıştım. Ne mutlu bize ki, bu yoğun ve tempolu hayatta, birbirimize anlayan ve hep destekleyen eşler olduk. Bugün o da kendi alanında çok başarılı bir profesördür. Eli Erol ve İzzet isimli iki oğlumuz ve tatlı bir gelinimiz var.

Ailenin de insanın hayatında büyük önemi var. Ailenizden bahseder misiniz?

Aileme, anne ve babama çok şey borçluyum. Bize öncelikle iyi insan olmayı öğrettiler. Bizi her zaman topluma duyarlı, yardımsever, bilim, sanat gibi alanlarda kültürlü bireyler olarak yetiştirdiler. Eğitime çok önem verdiler. Annemin babası doktordu; yardımseverliği, bilgeliği ile tanınırdı. Baba tarafım Bodrumludur, içlerinde Prof. Avram Galanti gibi tarihçi, edebiyatçı, astronomi, mühendislik, mimarlık alanında yetkin kişiler var.

Başarılı olmanızın sizce sırrı nedir?

Çok çalışmak, severek çalışmak, yaptığınız işi planlı programlı yapmak çok önemli. Okuduğunu çok iyi özümsemek, sorgulamak, merak etmek, araştırmak önemli. Özellikle gençlerimiz, çok okumalı, çok çalışmalı, merak edip, sorgulayıp, araştırıp yeni şeyler ortaya koyabilmeli.

Prof. Dr. Abut Kebudi, Prof. Dr. Rejin Kebudi ve oğulları İzzet Kebudi

Amerikan Klinik Onkoloji Derneği (ASCO) Kongresinde, 2018 Uluslararası Onkolojide Kadın Lider ve Mentor ödülünü almak hem bir bilim insanı olarak, hem de bir Türk kadını olarak, gurur verici olmalı...

ASCO 1964'te kurulmuş, 150 ülkeden 40 bin kadar üyesi olan dünyadaki en önemli onkoloji kuruluşlarından. Her yıl birkaç onkolojik branşta çok prestijli ödüller veriyor. Bunlardan biri de son iki yıldır verilen ve bu yıl bana layık görülen "Uluslararası Onkolojide Kadın Lider ve Mentor Ödülü". Bu ödül onkolojide uluslararası düzeyde bir kadın lider ve mentor olarak olağanüstü başarı gösteren, onkolojide meslektaşlarının klinisyen, akademisyen, araştırmacı olarak profesyonel ilerlemelerine önderlik eden bir kadın onkologa verilmektedir. Tabii ki çok gururlandım. Ayrıca, Nobel ödüllü bilim insanımız ***Prof. Aziz Sancar***'dan özel olarak tebrik almak da benim için çok gurur vericiydi.

Akademik hayatta eğitmenlik yaparken, bir yandan da araştırmalarınız devam ediyor mu?

Tabii ki. İstanbul Üniversitesi'nde ve ulusal çok merkezli klinik ve deneysel araştırmalarımız yanında, Avrupa ve Amerika başta olmak üzere birçok uluslararası yetkin merkezle ortak çalışmalarımız devam etmektedir.

Neden özellikle Çocuk Hematoloji Onkoloji branşı gibi zor ve hassas bir alanı seçtiniz?

Hekimlik çok kutsal bir meslek. Çocuk hematoloji-onkoloji de hem kutsal hem de duygusal yükü çok olan bir meslek. Çocuk hematoloji-onkolojide son yirmi yılda çok önemli gelişmeler oldu. Günümüzde çocukluk kanserlerinde başarı, %70'lerde, bazı tanılarda ve erken yakalandığında bu oran %90'lara çıkabiliyor. Bunu başarmak için de kendini bu konuya adamış hekimlere ve ekip çalışmasına gereksinim var. Dünyada ve ülkemizde de çocuk hematoloji-onkoloji hekimleri genelde kendilerini bu işe adamış insanlar. Hepsi çok zor olmasına rağmen bu işi çok severek yapıyorlar. İyileşen, doktor, mühendis olan, evlenen, çocuğu ile bizi ziyarete gelen hastalarımız bize en büyük moral oluyor.

Bu yoğun tempoda, aile hayatınızı, sosyal hayatınızı nasıl dengeleyebiliyorsunuz?

Bu, çok önemli bir nokta gerçekten. Biz bilim insanıyız ancak bir aile hayatımız da olmalı. Bilimde ilerleyen gençlere de çok yönlü olmayı öneriyoruz. Sosyal konulara da duyarlı olmalıyız. Çocuk Kanser ve Sevgi Dayanışma Derneği'nin (ÇOKSEV) başkanıyım. ÇOKSEV'in değerli yönetim kurulu üyeleri (ki hepsi kadın) ve hayırsever dostlarımızla kanser tedavisi gören çocuklarımız ve ailelerine maddi ve manevi destek oluyoruz, hastane alt yapısının iyileştirilmesine sürekli katkıda bulunuyoruz. İki oğlum da sosyal sorumluluk projelerinde bize çok destek oluyor. Mesela, küçük oğlum kanserli çocuklar için yaz okulları organize etti.

Kanser hastası çocuklarla iletişimi nasıl kuruyorsunuz? Durumlarını onlara aktarırken nelere dikkat ediyorsunuz?

Hekimin, hasta ve ailesiyle iletişimi çok önemli bir konu. Her şey kitaplarda yazmıyor; birçok şeyi ustalarınızdan ve yaşayarak öğreniyorsunuz. Bilimsel olduğu kadar, samimi olmak, karşınızdakinin anlayabileceği kelimeleri seçmek önemli.

> Çok çalışmak, severek çalışmak, yaptığınız işi planlı programlı yapmak çok önemli. Okuduğunu çok iyi özümsemek, sorgulamak, merak etmek, araştırmak önemli. Özellikle gençlerimiz, çok okumalı, çok çalışmalı, merak edip, sorgulayıp, araştırıp yeni şeyler ortaya koyabilmeli.

PROF. DR. REJİN KEBUDİ

1958'de İzmir'de dünyaya geldi. İzmir Amerikan Kız Koleji'nden ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden birincilikle mezun oldu. 1985'den beri İstanbul Üniversitesi'nde görev yapıyor. 1990'da Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, 1993'de Çocuk Onkolojisi Yan Dal Uzmanı oldu, Doçent unvanını aldı; 2000 yılında da Profesör oldu. ABD'de New York Üniversitesi, New York Memorial Sloan Kettering Cancer Center, University of California Los Angeles (UCLA), Children's Hospital Los Angeles'da çok yetkin öğretim üyelerinin yanında bulundu. Hâlen İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı ve İstanbul Üniversitesi Onkoloji Enstitüsü Pediatrik Hematoloji-Onkoloji Bilim Dalı'nın öğretim üyesi; aynı zamanda, Amerikan Hastanesi'nde Çocuk Kliniği Çocuk Hematoloji-Onkoloji konsültanı. Bugüne dek, yurt dışında çeşitli eğitim ve araştırmalarda bulundu. Kurucu üyesi olduğu Türk Pediatrik Onkoloji Grubu (TPOG) Derneğinde 10 yıl yönetimde yer aldı ve bir dönem Başkanlığını yürüttü. Birçok önemli bilimsel derneğin aktif üyesi olan Prof. Kebudi, Uluslararası Pediatrik Onkoloji Derneği'nin (SIOP)'un eğitim komisyonu üyesi ve Destek Tedavi Çalışma Grubu Başkanıdır. Ortadoğu Kanser Konsorsiyum (MECC) üyesi olarak, bölgede palyatif bakımın geliştirilmesi çalışmalarında aktif rol oynadı. Çeşitli bilimsel yayınlarda bilimsel kurul üyesidir. 400'e yakın Türkçe ve yabancı dilde bilimsel yayını, çeşitli kitap bölümleri, kitap çevirisi vardır. Rejin Kebudi'nin aldığı çeşitli ödül ve burslar arasında: TÜBİTAK, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve Araştırma Fonu, Uluslararası Pediatrik Onkoloji Derneği'nden aldığı ödüller sayılabilir. Yurtdışındaki çocuk onkolojisinde yetkin pek çok merkez ve kuruluşla da ortak çalışmalar yaptı. Layık görüldüğü Amerika Klinik Onkoloji Derneği (ASCO), 2018 Uluslararası Onkolojide Kadın Lider ve Mentor ödülünü, 3 Haziran'da Chicago'da düzenlenen kongrede aldı. İngilizce, İspanyolca, Almanca ve Fransızca bilen Prof. Dr. Rejin Kebudi evli ve iki çocuk annesidir.

Çocukla önce göz kontağı kurmak ve sevgiyle bakmak çok mühim. Muayeneye başlamadan beraber resim çizmek, bir oyuncak göstermek veya bir çizgi film kahramanından bahsetmek bile çoğu zaman işe yarar. Çocukların çoğu iletişime açıktırlar; yeter ki, siz ona doğru yoldan ulaşın. Tedaviler uzun sürebiliyor, çocuğa ve aileye psikolojik destek çok önemli. Tedavi sırasında, eğitimin devamı önemli, MEB'in sağladığı 'Evde Eğitim' sistemi var. Devlet ve üniversite hastanelerinde, MEB'e bağlı hastane okulları var. Amacımız, çocuklarımızın iyileşip, hayata toplumun sağlıklı birer bireyi olarak devam edebilmeleri. Günümüzde sağlıklı toplumdaki 750 genç erişkinden 1'i çocukluk çağı kanseri geçirip, iyileşmiştir; bunların arasında nice bilim insanları, yönetici, sporcu vs vardır.

Çocuk onkolojisinde, Türkiye'de ve dünyada tedavi başarı oranları nedir?

Çocuk hematoloji-onkolojide son yirmi yılda çok önemli gelişmeler oldu, günümüzde çocukluk kanserlerinde başarı, %70'lerde, bazı tanılarda ve erken yakalandığında bu oran %90'lara çıkabiliyor. Başarı gelişmiş ülkelerde çok yüksekken (ABD %83, Batı Avrupa %79, Doğu Avrupa %69), tedavi olanaklarına erişimin güç olduğu gelişmekte olan bazı ülkelerde %20-30 gibi çok düşüktür. Tüm Türkiye genelinde başarı %67'lerdedir. İstanbul Üniversitesi'nin 22 yıllık verilerinde bu oran %75'dir, ki bu Avrupa düzeyindedir. Hastalığın erken tanısı, güncel doğru tedavi uygulanması çok önemlidir. Türkiye'de hem hekimlerin bilgisinin iyi olması, erken evrede tanının artması, tüm tetkik ve tedavilerin devlet ve üniversite hastanelerinde ücretsiz yapılabilmesi başarıya katkıda bulunmuştur.

Bu alanda yaşanan dramatik sonlarla, kişisel olarak nasıl baş ediyorsunuz?

Hayatta hiçbirimizin garantisi yok, trafiğe çıkarken bir kaza olup olmayacağını bilemeyiz. Onkolojide de garanti yok. Ancak onkolojide yıllar içindeki başarı çok sevindirici. Tanıda evreye göre başarı beklentisi farklıdır, ancak her zaman bardağın dolu tarafını görerek, biz de aile de başarmak için yola çıkarız, tabii ki tüm beklentileri de ailelere ve yaşına göre hastaya da gerçekçi bir şekilde anlatarak.

Sizce, onkoloji alanında insanların daha fazla bilgilendirilmesi gerekli mi?

Evet, kesinlikle. Medyanın gücü bilinçlendirmede çok önemli. Çocuk kanserlerinde, erişkin kanserlerindeki gibi tarama testleri olmadığından, çocukluk çağı kanserlerinin erken bulgu ve belirtilerinin bilinmesi önemlidir. Bu hususta, anne-babaların ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi çok önemli. Örneğin, ilkokulda iken beyin tümörü tanısı alan, tedaviyle iyileşerek, şimdi lise sonda okuyan bir hastamız, yazı yazarken sağ elinin titrediğini fark edip aileyi doktora götürme konusunda uyaran öğretmeni sayesinde erken tanı almıştı.

Çocuklarda daha çok hangi kanser tipleri görülüyor ve bunların bulgularını nasıl takip edebiliriz?

Çocukluk çağı kanserlerinin %30'unu kan kanseri (lösemiler), kalan %70'ini de solid tümörler oluşturur. Solid tümörler de sıklık sırasına göre, beyin tümörleri, lenfomalar, nöroblastom, yumuşak doku tümörleri, böbrek tümörleri, kemik tümörleri, ve diğer tümörlerdir (retinoblastom, germ hücreli tümörler, karaciğer kanserleri, nazofarenks kanseri vb).

Çocukluk çağı kanserlerinde, en sık görülen uyarıcı bulgu ve belirtileri şunlardır: Boyun, koltuk altı ve kasık bölgesinde lenf bezelerinde şişlikler, vücudun herhangi bir bölgesinde şişlik, solukluk, halsizlik, sık ateşlenme, ciltte morluklar, çürükler, burun ve dişeti kanamaları, baş ağrısı, kusma, ateşsiz havale geçirme, dengesizlik, yürüme bozukluğu, görme bozukluğu, kemik, eklem ağrıları, enfeksiyon tedavisine rağmen sebat eden öksürük, nefes darlığı, gelişme geriliği, aşırı kilo kaybı, idrarda kan, idrar ve dışkılamada zorlanma, bebeklerde göz bebeğinde parlaklık, gözde kayma. Bebeğin flaşla çekilen bir fotoğrafında bir göz bebeği kırmızı diğeri beyaz çıkmışsa bu çok önemli bir bulgudur, erken teşhisle yalnız hayatı değil, çocuğun gözünü de kurtarırsınız. Bu bulguların olması, çocuğun kanser olduğunu göstermez, aile hemen telaşlanmamalıdır. Basit bir kansızlıkta da solukluk olabilir, boğaz enfeksiyonunda da boyunda bezeler büyüyebilir. Ancak çocuk hekime götürülmeli, gerekli muayene ve tetkiklerle ayırıcı tanı yapılmalıdır. Tüm çocukların, gerek büyüme gelişmelerinin takibi, gerekse genel muayeneleri açısından düzenli doktor kontrolüne gitmeleri önemlidir. Bugünün çocukları ve gençleri, yarının büyükleridir. Gençlerimizi sigaranın zararları konusunda bilinçlendirmeliyiz. Erişkinlerde kanserin önlenmesine, ayrıca kalp rahatsızlıkları gibi birçok hastalığın önlenmesine yönelik etkisi kanıtlanmış olan, sağlıklı beslenme alışkanlığı, düzenli egzersiz alışkanlığı küçük yaşlarda yerleştirilmelidir.

Prof. Dr. Rejin Kebudi ve Miryam Şulam

> Aileme, anne ve babama çok şey borçluyum. Bize öncelikle iyi insan olmayı öğrettiler. Bizi her zaman topluma duyarlı, yardımsever, bilim, sanat gibi alanlarda kültürlü bireyler olarak yetiştirdiler. Eğitime çok önem verdiler.

HABER - Gila Erbeş*

ASTERİX ve OBELİX'İN mucidi René Goscinny'nin 'VAHŞİ MACERALARI'

Londra'daki Yahudi Müzesi'nde yer alan yeni sergi, dünyaca ünlü karikatüristin hayatını, yaşadığı zorlukları ve Nazi Avrupa'sından kaçışını irdeliyor.*

Self-portre
René Goscinny, 1948

Dünyanın dört bir yanındaki çocuklar, çizgi roman kahramanları **Galyalı Asterix** ile yardımcısı **Obelix**'i bilir. Bu ünlü ikili, –Druid'lerden (antik bir Kelt topluluğu) Romalılara– pek çok karakterle birlikte, Roma'nın yenildiği bir dizi maceraya bayılırlar.

Asterix çizgi roman dizisi, İbranice ve Arapça dâhil olmak üzere 150 dile çevrildi, filmlere dönüştü ve uluslararası çapta bir hayran kitlesine sahip oldu. Yetişkinler özellikle, çevirmenler tarafından sıklıkla uygulanan kelime oyunlarını ve esprileri beğenirler...

Londra Yahudi Müzesi'nde *10 Mayıs*'ta açılmış olan bu sergi, Asterix'in arkasındaki adam –**René Goscinny**'nin Yahudi mirası ve sürgün hikâyesini içeren yaşamını ve çalışmalarını irdeliyor.

Stanislaus, Anna, Claude ve René Goscinny, 1927

Asterix kitaplarındaki neşenin bir bölümü, Fransızları tiye alan sonsuz esprilerden kaynaklanır. Serginin küratörü **Jo Rosenthal**; René Goscinny'nin 'yabancı' statüsünün buna büyük ölçüde katkıda bulunduğundan emin.

Goscinny, Ağustos 1926'da Paris'te, Yahudi bir aileye doğdu. Annesi Ukrayna, babası ise Polonya kökenliydi. Annesi Anna, büyükbaba *Abraham Lazare Berezniak*'ın 1912'de kurduğu '*Beresniak & Sons*' isimli saygın bir matbaa şirketini yöneten, büyük bir ailenin üyesiydi.

'Berezniak & Sons'; Fransızca, birkaç Doğu Avrupa dili ve özellikle İbranice ve Yidiş dilinde kitaplar bastı. 1939'da şirket, ilk İbranice-Yidiş sözlüğünü yayınladı.

O sene, savaş başladığında, genç Goscinny Arjantin'de idi. Aile, kendisi henüz 2 yaşındayken Paris'ten ayrılmıştı ve René'nin abisi Claude ile birlikte Buenos Aires'teki evlerine yerleşmişlerdi. Goscinny'nin babası Stanislaus 'Simcha' Goscinny, JCA'da (Jewish Colonization Association) yönetici olarak çalışmaktaydı. Halen faal olan ve 1891 yılında Baron Maurice de Hirsch tarafından kurulmuş olan bu kurumun amacı; Doğu Avrupa'daki Yahudilerin, pogromlardan kaçmalarına yardımcı olmak, oradan gelenlerin yerleşimi için toprak satın almak ve bu mültecilere tarımsal eğitim vermeyi teşvik etmekti. Bu, Türkiye'de, İsrail devleti kurulmadan önce Filistin'de ve uzun bir süre Arjantin'de uygulandı.

Goscinny ve ağabeyi her ne kadar Buenos Aires'de büyümüş olsalar da aile, sık sık Paris'e geziler yaptı ve anne tarafından akrabaları Berezniak'larla yakın ilişki içinde oldu.

Goscinny, Buenos Aires'te Fransız okuluna gitti. Aile, şehirdeki Yahudi göçmen topluluğunun içindeydi. Genç René okulunda popülerdi, daha o zamanlardan mizahçı kimliği oluşmuştu. Londra'daki sergide yer alan; **Hitler**, **Stalin** ve **Winston Churchill**'in karikatürlerini çizdiği ilk defterleri de bunu doğruluyor.

Ancak, çocukluğunun bu pastoral dönemi 1943'te beklenmedik bir şekilde sona erdi. İlk önce, babası **Stanislaus** erken yaşta aniden öldü; Anna, yetişme çağında iki oğluyla yalnız kaldı. Ardından Berezniak dayıları ve Goscinny'nin büyükbabası Fransa'da tutuklandı; içlerinden bazıları 'serbest bölge'de hayatlarını kaybetti. Diğerleri Auschwitz'e gönderildi ve orada öldürüldü.

Winston Churchill'in karikatürü, 1943

İzel ROZENTAL

İçimdeki çocuğu canlı tutan adam

Onu küçük yaşlarımda tanıdım. Öldüğünü duyduğumda inanmak istemedim, haberi tekrar tekrar doğrulatmak istedim. Oysa o güne kadar ne sesini duymuşluğum ne de doğru dürüst bir fotoğrafını görmüşlüğüm vardı. Sadece mizahının büyük hayranıydım.

Saint Michel Lisesinde okuyordum. Evde konuşulan bir lisan olduğundan Fransızca biliyor, ama doğru dürüst okuyup yazamıyordum. Yine de Fransızca seviyem yeterli bulunmuş olmalı ki, hazırlık sınıfı okumadan doğrudan altıya girmiştim. Daha okula başlar başlamaz haftalık "Tintin" ve "Spirou" dergileriyle tanıştım. Hazırlık okumuş olan arkadaşlarıma ancak bu dergileri düzenli bir şekilde okuyarak yetişebilecektim. Öyle de oldu...

Türk malı olarak bellediğim Tenten ile Red Kit'in orijinallerinin Fransız, daha doğrusu Belçika üretimi olduklarını hayretle yine o zaman öğrendim. Red Kid'in Fransızca versiyonu olan "Lucky Luke"e bir türlü ısınamadım. Bence vahşi batının bu 'gölgesinden hızlı silah çeken kovboyu'na daha yumuşak bulduğum bir dil olan Fransızca değil Türkçe (!) yakışıyordu. Tenten ise zaten Fransızca konuşan bir Belçikalıydı, ona da Türkçe hiç yakışmıyordu. Hele kadim dostu Kaptan Haddock'un sinirlendiği zaman sarf ettiği anlamsız ama komik küfürleri, oturduğum yerde gülmeme neden olurdu. Örneğin, Türkçeye çevrildiğinde 'Tartar soslu sahte yonga böcekleri' ya da 'İyi taranmamış merinos koyunları' cümleleri... En çok kullandığı "mille millions de mille sabords" deyimiyse 'bin milyon kere bin top yuvası' anlamına gelir ki, şekilde görüldüğü gibi hiçbir anlam ifade etmez.

Sonra bir gün, Fransızca sınıf öğretmenimiz elime bir "Pilote" dergisi tutuşturunca bambaşka bir boyuta geçiverdim. Bu dergiyi René Goscinny adında bir mizah yazarı yönetiyordu. Asterix ile arkadaşlarını öyle tanıdım. Onlar safkan Fransız'dı. Öyküleri, Romalıların Jül Sezar döneminde Galya'yı işgal ettiğinde geçiyordu. Sihirli bir iksir sayesinde Romalılara meydan okuyorlardı. Ama bütün bunları neden anlatıyorum ki? Bugün dünya üzerinde Asterix ile Obelix'i tanımayan var mıdır acaba?

Hiç unutmuyorum, sınıf öğretmenimiz birgün bana Asterix'in ilk albümünü ödev olarak verirken, maceradaki bütün Galyalılar ile
Romalıların isimlerini ayrı listelememi ve karşılarına ne anlama geldiklerini yazmamı istemişti. O anda ödevi çok saçma bulmuştum. Ama listelediğim isimlerin anlamlarını çözmekten öylesine büyük bir haz almıştım ki, ödev bir türlü bitsin istemiyordum. Macerada rol alan bütün tiplemelerin adları yüksek sesle söylendiğinde komik anlamlar içeriyordu. Örneğin Romalı komutan Marcus Sacapus'ün soyadı 'bit-çuvalı', Galyalı bet sesli ozan "Assurancetourix" adıysa 'her-türlü-risk-sigortalanır' anlamına geliyordu. René Goscinny'nin emsalsiz mizah gücüyle tanışmam işte öyle olmuştu.

Birdenbire bu büyük mizah ustasının hastası oluvermiştim. Goscinny'nin, eşsiz mizahıyla can verdiği tüm karakterleri yakın takibe aldım. Sempé'nin çizdiği "Küçük Nicolas", "Tintin" dergisinde boy gösteren İtalyan "Sinyor Spaghetti" ile belalı kuzeni "Prosciutto", yaman Kızılderili "Oumpahpah", tabii ki bizdeki adıyla Red Kit ama orijinal adıyla "Lucky Luke"... İşin ilginç yanı, ben yaş aldıkça sanki Pilot'taki mizah dozu da yükseliyor, ergenlere daha fazla hitap ediyordu. Charlie Hebdo saldırısında hayatını kaybeden büyük çizer Cabu'nün yine Goscinny'nin katkısıyla hayata geçirdiği "Le Grand Duduche" bunlardan biriydi. Üstelik de içerikte hiçbir şekilde küfür kullanılmadığı halde...

Goscinny sayesinde Fransızcam da hızla gelişiyordu. Yalnız Fransızca mı? Asterix'in maceralarında Romalılar aralarında konuşurken sıkça Latince cümleler kuruyorlardı. Bazı sınıf arkadaşlarımla birlikte bu cümleleri ezberler, teneffüslerde basket ve voleybol oynarken birbirimize uyduruk sandığımız bu kısa cümlelerle seslenirdik. Aslında teneffüslerde Fransızca dışında konuşmamız yasaktı. Türkçe ya da başka bir dili konuşurken yakalananlar hafta sonu cezaya kalırdı. Ama Asterix Latincesi sanırım bir istisnaydı.

Meğer Asterix Latincesi gerçekmiş. Yıllar sonra bunu René Goscinny'nin kaleminden öğrendim: *"Romalıları Latince konuşturmak için hep Petit Larousse'un pembe sayfalarından esinlendim. Kimi zaman birtakım Latince uzmanlarından bazı cümlelerde hata olduğunu bildiren eleştiriler gelir. Onları Larousse'un ilgili sayfasına yönlendiririm. Ben hata yapamam... hiç bir zaman Latince öğrenmedim ki."*

Latince bir yana, Fransızcamın (ve mizah anlayışımın) gelişmesini bu büyük ustaya borçluyum. Son olarak şunu da itiraf etmeliyim ki, Goscinny'nin beni Fransızcasıyla en fazla zorlayan çizgi romanı "Iznogood" olmuştur. Bağdat'ta geçen ve asıl kahramanın Iznogood (It's no good = iyi değil) adındaki kötülük timsali bir vezir olan bu çizgi romanda o kadar yoğun bir kelime oyunu bombardımanı vardır ki, her yeni baştan okuduğumda yeni bir şeyler keşfeder, kendi kendime gülerim.

Sen kalplerimizde çok yaşa Goscinny usta!

Not: Bu yazıyı Londra'da bu yaz açılan René Goscinny sergisinden beni haberdar eden Robert Schild'e borçluyum.

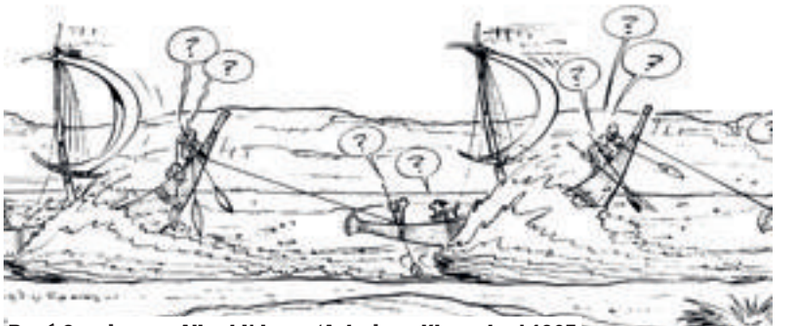

René Goscinny ve Albert Uderzo; 'Asterix ve Kleopatra,' 1965

Goscinny'nin Polonya'daki ailesinin başına ne geldiğini kimse bilmese de Nazilerin elinde benzer ölümlerle karşılaştıkları varsayılmakta.
Anna, 1945'te iki oğluyla New York'a taşındı ve 19 yaşındaki René, karikatürist olarak çalışmaya başladı. Sergide de yer alan mektubunda René, New Yorker dergisinin editörüne, gönderdiği beş karikatürü alıp almadığını sormakta. Ancak herhangi bir cevap gelmiyor...
Goscinny, askerlik görevini Amerikan ordusu yerine, savaş sonrası Fransız ordusunda yapmayı tercih etti. 1947'de New York'a döndüğünde, bir reklam ajansında iş bulana kadar, sefil bir işsizlik dönemi yaşadı.
Orada diğer illüstratörler ve karikatüristlerle tanıştı ve kariyerinin tamamını etkileyecek işbirlikçi çabalara başladı.
New York'ta, MAD dergisinin kurucuları *Harvey Kurtzman* ve *Will Elder* gibi ünlü karikatürist ve yazarlarla karşılaştı. Nihayet 1951'de, Asterix'i birlikte yarattığı **Albert Uderzo** ile tanıştı. İkili, Belçikalı bir şirket olan 'World Press'in yeni açılan Paris ofisinde birlikte çalıştı. Her biri, birbirlerinde, kendi akılcı ruhlarını bulduklarına inandılar. Zamanlarının çoğunu, fikirleriyle diğerini güldürmeye çalışarak geçirdiler.
Bir zaman sonra, Goscinny, bir sendikanın oluşumunda yer aldığı için 'World Press'ten kovuldu. Nihayet 1959'da Uderzo ile birlikte '**Pilote**' isimli yeni bir dergi çıkardılar. Asterix, Pilote'un ilk sayısında yer aldı ve anında hit oldu.
Goscinny –bir karikatürist olmakla birlikte– Asterix'in maceralarının hikâyelerini tasarlamaya odaklandı ve çizimi Uderzo'ya bıraktı. Bugün 91 yaşında olan Uderzo, Goscinny'nin 1977'deki erken ölümünün (51 yaşında) ardından Asterix'i çizmeye devam etti. Asterix halen yayınlanmakta. Ancak, 2013'te Uderzo'nun emekli olmasıyla birlikte seri, başka iki ortak tarafından yazılıp üretilmekte...
Goscinny, '**Lucky Luke** / **Red Kit**', '**Vahşi Batı**' dizileri ve ünlü Belçikalı karikatürist Herge için '**Tintin** / **Tenten**' senaryosuyla da büyük başarılar elde etti.
Öldüğü yıl Goscinny Kudüs'ü

Albert Uderzo ve René Goscinny

ziyaret etmişti. Vefat ettiğinde sadece dokuz yaşında olan kızı – Anne, çok da dindar olmayan babasını, kafasında kipası ile Ağlama Duvarı'nda, ailesinin geleceği için dua ederken hatırlıyor.
Uderzo, Goscinny'nin İsrail'e olan hayranlığını ve Yahudi kimliğini iyi biliyordu. Uderzo anılarında şöyle yazdı: "*René bizi henüz terk etmeden, eşimle beraber René – Gilbert Goscinny çiftinin Cannes'deki evinde birkaç gün geçirdim. Ve bir sabah René'yi hayrete düşürdüm; ona Kudüs'ün üzerinde uçtuğumu hayal ettiğimi, o güne kadar şehri hiç ziyaret etmediysem de parlak mavi bir gökyüzünün altında, altın güneş ışığında nasıl yıkandığımı anlattım. Kenti daha sonra gerçekten ziyaret ettiğimde, her şeyi tanımış gibiydim.*"
Uderzo, '*Asterix ve Siyah Altın*' adlı maceraya yönelik bir araştırma yapmak üzere İsrail'i ziyaret etti ve arkadaşını, (Goscinny'e müthiş benzeyen) Saul Ben Epishul adlı bir karakter çizerek ölümsüzleştirdi. Yayınından otuz yıl sonra, bu hikâyenin İbranice versiyonu yeniden isimlendirilmiş ve '*Asterix ve Altın Kudüs*' adını almıştır.
Goscinny'nin çizgi romanları, dövüş ya da herhangi bir patlama olayını belirtmek için etkileyici kelimelerin eklektik bir şekilde kullanılmasıyla ünlüydü; bunlar bol ünlem işaretli, özel kelimelerdi. Sergide ayrıca, ziyaretçilerin, bazı kelimelerin Asterix'in çevrilmiş sürümlerinde nasıl göründüklerini görebileceği, bir dizi interaktif panel bulunuyor. Ve Asterix'i dünya çapında popüllerleştiren çevirmenlere de pek çok övgü var. Bunlar: Birleşik Krallıktan, aynı zamanda Goscinny'i de çok iyi tanıyan Anthea Bell ve ABD'den Robert Steven Cohen... Cohen, Getafix ismini Magigimmix'e, Cacofonix'i Malacoustix'e, ve Unhygienix'i de Epidemix'e çevirmiştir.
İbranicede de çok güzel örnekler mevcut: Vitalstatistix, Dagoulix'e dönüşmüş. "Dagoul" İbranicede büyük, muhteşem, görkemli anlamına gelir ve bu karaktere de tam anlamıyla uyan bir isim. Kocası Impedimenta'dan şikâyet etmeyi bir türlü bırakmayan Gaul, İbranice versiyonda Vitamin olmuş. Ve zavallı Unhygienix de Ixdrix'e dönüşmüş.
Sergide yer alan interaktif şov, hem yetişkinlere hem de çocuklara hitap edecek şekilde tasarlanmış. Ziyaretçilerin siluet içinde fotoğraflanabileceği ve kendi görüntülerini yaratabilecekleri büyüleyici bir karanlık oda da mevcut.
Yahudi Müzesi'nin müdürü **Abigail Morris**, sergiyle ilgili olarak şu yorumda bulundu: "*Bu sergi için, olağanüstü bir yazarın parlaklığını ve yaratıcılığını vurgulayan, görülmemiş bir ölçekte ve zenginlikte malzeme topladık. Goscinny, Avrupa kültürüne büyük katkı sağlayan Doğu Avrupa Yahudi göçmenlerin çocuğudur.*"
"*Asterix, 'tehdit altındaki marjinal insanların' ve küçük bir köyün, işgalci bir güce direnmek için kendi fikirlerini nasıl kullandığını gösteren esas adamdır,*" diye belirtiyor Morris, "*Bu, her daim ve her yer için geçerli bir fikirdir.*"
Goscinny, Fransa'da Nice şehrindeki Yahudi mezarlığında gömülü. Bugüne kadar küçük yumruğunu, 150'ye yakın farklı dilde havaya kaldırmış olan Asterix, yazarının anadili Yidiş'de bu hareketi yapmadı... Ancak, 'Asterix Und der Haim' ya da onun bir versiyonu için araştırma yapılmakta...

Asterix İngiltere'de: Rene Goscinny'nin Hayatı ve Eseri isimli sergi, 30 Eylül'e kadar Londra Yahudi Müzesi'nde izlenebilir. Bu gösteri, Paris'in 'Yahudi Sanatı ve Tarihi Müzesi' tarafından özgün olarak üretilmiş olan ve René Goscinny Enstitüsü ile ortaklaşa hazırlanan bir programdan uyarlanmıştır.

** The Times of Israel – 23 Mayıs 2018'de Jenni Frazer'ın kaleme aldığı makale Gila Erbeş tarafından derlenmiştir.*

Camekânlar tuzla buz...

6-7 EYLÜL...

“Kristallnacht”... Çok azdır, artık bu nesilde bu terimi bilen... Kırılan camların gecesi... 7 Kasım günü Paris’te Alman bir diplomatın, Polonyalı Yahudi bir genç tarafından öldürülmesi bahanesi ile 9 Kasım 1938’de Gestapo şefinin Münih polisine verdiği emirle Almanya’daki Yahudileri, ama özellikle de sinagoglarını hedef alan, kurgulanmış bir hareket başlatılmış, bunun sonucunda da 1.000 sinagog yakılmış, Yahudilere ait 7.500 işyeri talan edilmiş, 91 kişi öldürülmüş, her yaştan 30.000 Yahudi de tevkif edilmişti...

Beyoğlu'nda vitrinler

Nasıl bir benzerlik ama...

Benzer kurgu Türkiye’de, **1955 yılının 6 Eylül’ünü 7’sine bağlayan gecede** yaşanıyor ve Selanik’teki Atatürk’ün evinde sözde patlatılan bomba bahanesi ile ve üst mercilerden gelen emirle, Rum vatandaşlara karşı –polisin müdahale etmediği– bir talan yaşanıyor.
Hikmet Hükümenoğlu, aslında 6–7 Eylül Olayları’ndan esinlenerek sanal bir adadaki olayları yansıttığı “*Körburun*” adlı eserinde şöyle diyor:
“*Hatırlamak istemesek de herkesin içinde bir dirhem nefret vardır. Hesapta oturup kadeh tokuştururuz... Ama nefreti tartsak, acaba ne kadardır?* “***Senin hakkını yemişler kardeş!...***” *Sanırsın ki, hepsi kıçını oynatmadan tam köşeyi dönecekken, kâfirin biri önlerini kesmiş. ‘Bir-leri’ her sabah ben bunun gözünü nasıl oyarım diye bakmıyor ama saklamış bir yerlere, tepesi atmadıkça çıkmıyor. Sonra gazeteler kaşımaya başlıyor... Kaşıdıkça hoşuna gitmeye başlar, tatlı tatlı kaşınır ya! Ama sonunda bir bakmışsın kaşıya kaşıya cılk yara olmuş. O zaman elini sürmek istemezsin, hâlbuki kaşıyan da sensin, iyileştirecek olan da.*”
Her ne kadar basın ve resmî görüş bugüne kadar aksini yansıtmış olsa da, esasen olayların ardındaki gerçekler tam da yukarıda yazarın ifade ettiği gibiydi ve aynen “Hatırla Sevgili”deki sağcı–solcu çatışmalarının ardındaki gerçekler gibi, 6–7 Eylül Olayları’nın ardındaki gerçekler de “Salkım Hanımın Taneleri”, “Güz Sancısı” filmleri aracılığı ile “Tarihimizle yüzleşelim, ama karartmayalım, saptırmayalım” mesajları verilince, yazılı ve görsel basın da yavaş yavaş konuya eğilmeye başlayacaktı.
“Güz Sancısı” filminde, hatırlayacaksınız, iki Türk tipi vardır. Biri, “Kötü Türk”, kırıp parçalıyor, “Çekin gidin, sizi kovuyoruz” diyor. “İyi Türk” ise o kırıp dökenleri kınıyor, Rum’a: “Ah be yavrum, ne kadar üzüldüm, seninle güzel güzel yaşıyorduk. Ama iyisi mi sen toparlan ve git. Çünkü artık burada yaşayamazsın!” diyor. Bugün hala “Aslında **biz sizi** çok seviyoruz” denmesi bile bir ayrımcılık değil midir? Biz? Siz?

Neden?

Türkiye’deki, –ya da olaylar burada patladığından İstanbul’daki diyelim– azınlıkların hepsi iyi eğitimli idi. Birkaç dil bilmeleri nedeni ile de yurt dışındaki gelişmeleri yakından takip etmek imkânına sahip olduklarından, yeni Cumhuriyetin bakir alanlarına çabuk hâkim olabilmiş, dolayısıyla ellerine geçen fırsatları değerlendirerek kurdukları işlerindeki başarıları ile üstün bir ekonomik seviyeye sahip olmuşlardı. Elbette ki, onlarla aşık atabilecek eğitimli ve Batıya açık bir Türk popülasyonu da vardı, üstelik arkası da hızla yetişiyordu; malum, Cumhuriyet atılımları, sağlam eğitim, köy enstitüleri... Ancak onların da arkasında, resimlerde görülen güruha katılarak, bir sopa da kendi sallayabilecek kalabalıklar da vardı; hani “Nereden çıktı bunlar” dediğimiz cinsten... İşte bunlar, görünürde azınlıklarla kardeşçe yaşar gibi görünen, ancak için–için “**Senin hakkını yemişler kardeş!**” kışkırtması tuzağına düşenlerdi. Nitekim saldırıya uğrayan birçok aileyi, gereğinde kendini siper ederek “Burada gâvur yoktur” diye koruyanlar olduğu gibi, aşağıda göreceksiniz, vicdanen az buçuk hassas olup olaylardan komşularını haberdar etse de akşamki tahrip kalabalıklarının arasında yer alanlar görülmüş; ama bir bölümü de olaylardan nasılsa haberdar olmuşlar ve gizli gizli çekiçler, kürekler, demir ve ahşap sopalar, akslar, hatta dolu benzin bidonları gibi tahrip malzemeleri ile donanarak geceki kalabalıklara karışmışlardı. Kamyonları tedarik edense İstanbul Belediyesiydi (!)...
Fotoğraflara bakıyorum da, kostüm–kravat hatta fötr şapka ile ortalığı talan edenlerin yanında, saçı–başı düzgün, jüponlu etekler, topuklu ayakkabılarla vitrin

kıran kadınlar da var isyancıların arasında. Bunlar mı, iddia edildiği gibi Anadolu'dan kamyonlarla toplanmış çapulcular? Nitekim kalabalıklarda bazı liderlerin, doğrudan adres gösterdiği de görülmüştü. Demokrat Parti Kadıköy ilçe başkanının üstünden, Kadıköy'de Rumların nerede oturduğunu gösteren bir liste çıkmıştı mesela. Hatta rivayet odur ki, Beyoğlu vitrinlerinden toplanmış kürk mantolar, Radyoevi kapısında dönemin ses sanatçılarına üçe beşe satılmıştı.

Esas hedef, Ata'nın evinin bombalanması ve gerginleşen Kıbrıs ilişkileri nedeni ile Rumlar olsa da, kurunun yanında yaş da yanar misali, 'gâvur gâvurdur' düşüncesi ile zarar gören sair azınlıklar da olmuştu. Esas nedeninin; bugün İngiliz diplomasisinin, ustaca manipüle ettiği Türk fanatizminin ve şovenizminin kalıcı olarak bir anti-hellenik histeriye dönüştürülmesi, böl yönet stratejisi olduğu deniliyorsa da, bir dolu senaryo geliştirildi ardından.

Gel gör ki, o gece Vali'nin "Sadece kâfi miktarda deşarj olacaksınız" talimatı ile gelişen olaylara, polis müdahale etmemişti. Hatta bilinen odur ki, Cumhurbaşkanı Bayar ile Menderes de o gün İstanbul'daydılar ve Kabataş'tan Üsküdar'a geçerken olayların bir kısmına tanık bile oldular ancak o sıralarda işler henüz çığırından çıkmamıştı.

Esasen...

Esasen, Türkiye konuya temkinli yaklaşıyordu. Nitekim 1950'lerin başında, Dışişleri Bakanımız Fuat Köprülü, "Türkiye'nin Kıbrıs diye bir sorunu yoktur" demişken, yıllar sonra Gazeteci Fatih Güllapoğlu, "Tanksız Topsuz Harekât" isimli kitabında, Em. Org. Sabri Yirmibeşoğlu'nun, **"Özel harp işidir, muhteşem bir örgütlenmeydi, hedefine de ulaşmıştır"** dediğini ifade eder. Bir kere, Yunanistan'daki soruşturma sonucu, bombanın Selanik Konsolosluğu'nda görevli Hasan Uçar ile Batı Trakya Türklerinden üniversite öğrencisi Oktay Engin tarafından ve içe-

riden konduğu ortaya çıkmıştı. Hükümet ise olayı komünistlerin kurgusu olarak lanse etmeye çalıştıysa da o sıralar IMF toplantısı için Türkiye'de bulunan Fransız bakan Mendès France "Qui brise est Turc / Kırıp-döken Türk'tür" diyerek klasik açıklamayı yutmadığını ifade edecekti. CIA başkanı Allen Dulles ise hepten sessiz kalacaktı.

6 Eylül'ü 7'sine bağlayan gecenin bilançosu: aralarında işkence ile öldürülmüş bir din adamının da olduğu 10 ölüm, yüzlerce yaralı, yağma edilmiş 4.384 iş yeri,

3.500 tahrip edilmiş konut, 200 Rum kadının tecavüzü, 59 kilisenin ateşe verilmesi, mezarlık ve mezar yağmaları, hatta ölülerin mezarlardan çıkarılarak parçalanması. Maddi zarar ise zamanın parası ile 1 milyar dolar. Beş yaşındaydım. Bakırköy-Yenimahalle'de tren istasyonunun tam karşısında ahşap bir konağın giriş katında oturuyoruz. Kız kardeşim daha bebek. Karanlıkta arka terasa çıkan babam, uğultular ve yaklaşmakta olan kamyon seslerini dinliyor aşağıda Veliefendi tarafındaki Yenimahalle girişinden... Tam orası da karakol binası, ama güvenlik güçleri aldıkları emir gereği müdahale etmiyor. Malum, emir, "Tahrip edin ama öldürmeyin!" Ebeveynlerimiz olaya ne kadar vakıf bilmem! Biz çocuklara bir şey söylenmedi. Yalnızca ışıkları söndürdüğümüzü ve (o yıllarda çelik kapı ne arar?) babamın panikle tabak-çanak dolu koca büfeyi, büyük, ahşap, iki kanatlı giriş kapısının arkasına ittiğini anımsıyorum. Kız kardeşim bebek, babamın kucağında, ben de annemin eteklerinde, korku içinde bekliyoruz... Bilir misiniz, ya da anımsayanınız var mıdır, ahşap konaklar kat kat kiralanmaya başladığında, üst kata çıkan merdivenleri her katın geniş holünden ayırmak için renkli buzlu camların adeta bir vitray görünümünü verdiği bir camekân yapılırdı, insanların özel hayatlarına müdahil olmamak için. O camekânın ortasında bir de kapı olurdu. İşte o kapıdan aşağı inen general emeklisi ev sahibimiz (nurlarda yatsın) bizi yukarıya, kendi katına toplamış, üniformasını giyip penceresine de Türk bayrağı asarak kapının önüne gelen güruha "Dağılın! Burası Türk evi, burada gâvur yok!" diyerek korumuştu. Gece boyunca kırılan cam ve çığlık sesleri karanlıkları yırtarken, çıkan yangınlar da gökleri aydınlatmıştı.

Sabahlar hep huzur yansımasıdır ya! Öylesine sakin bir sabaha açmıştık gözlerimizi, korkunç bir rüyadan uyanmış gibi... Ortalıkta ağır bir sessizlik ve yanık kokuları... "Ben bir gidip dükkâna bakayım," dediğini hatırlıyorum babamın. Annem korku içinde, şehirde olaylar acaba bitmiş miydi? Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum ama babam bembeyaz bir yüzle döndü. "Görülmemiş bir şey," diyordu anneme. Dükkân Mısır Çarşısı'nın içinde olduğu için, kocaman tarihî ahşap-demir kapıları açamamışlardı şükür ki, ama babam oradan Karaköy üzerinden Yüksekkaldırım - Beyoğlu yapınca, olayın vahametine şahit olmuştu... "O güzelim buzdolapları, o dikiş makinaları, o eşyalar sokaklara atılmış, görme! İstiklal Caddesi'nde metrelerce, tonlarca kumaşın üzerinde yürüdüm" demişti... Sonrası gazetelerden izlendi; bilinmeyen, saklanan gerçekler de ağızdan ağıza gezdi.

İstanbul Ekspres

İKİNCİ BASKI

Atamızın Evi Bomba ile Hasara uğradı

SABAHA KARŞI YUKO GELEN ... MENFUR HAİNE İNFİAL UYANDIRDI

Selâmlık Fransa konsolosluğu Cheriet kokuluğunu kasalı ile nasıl ödeme

SARIYER CANAVARI ÜÇ YILDIR SERBEST DOLAŞIYOR (1952-1955)

Taksim Aya Triada yanıyor.

Dünya Kiliseler Birliği Metamorfosi'de durum tespitinde.

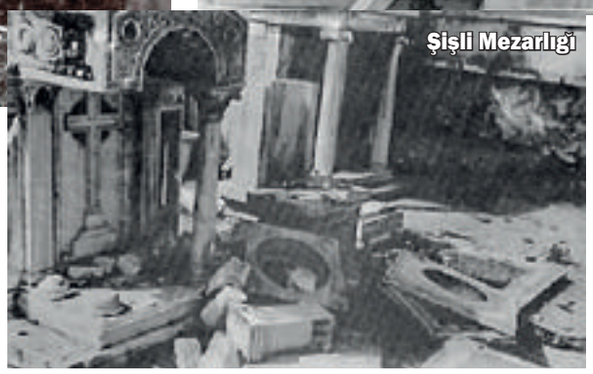

Şişli Mezarlığı

Altın Vuruş

Gözü dönmüş kalabalığın Kurtuluş'ta bir evin penceresinden aşağı fırlattığı 17 yaşındaki Rum kızın ailesi delirmiş, kendilerinden bir daha da haber alınamamıştı. Gözleri buğulu anlatıyordu Anuş yaya, kızlarının vahşi ölümüyle yitip giden bu ailenin dramını (Radikal, Ezgi Başaran). Kapıcısı Ahmet Efendi'nin inanılmaz davranışını 2015'te Agos'a anlatacaktı aşağıda bahsi geçen Mihal Vasilyadis. Hani, önce kendi apartman sakinlerini koruyan, sonra da ilerdeki Rum dükkânlarını ve evlerini tahrip ve talan etmeye giden Ahmet Efendi'nin... Yerlerde sürüklenerek, sünnet edilip öldürülen rahibin konusu ise korkudan olsa gerek yıllarca saklandı durdu.

Olayların ardından cemaatini toplayan Ekümenik Patrik Athenagoras: "*Bu harabenin üstünde, bu harabenin içinden ayıklayacağımız malzemeyle, yuvalarımızı yeniden kuracağız*" deyince, insanlar yaralarını bir ölçüde sardı, hayat akmaya başladı. Ancak esas kopma, Apoyevmatini gazetesini çıkartan Mihali Vasilyadis'in, Ekspres dergisindeki bir söyleşisinde kullandığı terim ile "**altın vuruş**", 1964'te Yunan uyrukluların sınır dışı edilmesi kararı oldu.

Şöyle açıklıyor terimini Vasilyadis: "*Bir mahkûm kurşuna dizildiğinde, idam mangası onun karşısına geçer ve komutla ateş eder. Mahkûm yere düştüğünde ölüp ölmediğine bakılmaksızın bir kurşun daha sıkılır kafasına. Ölümü tartışmasız hale getirilmek istenir. İşte bu olay da öyledir. 1964, sonun başlangıcı oldu. 6-7 Eylül'de gitmeyenler 1964'te zorunlu yolcular oldu. 100 binlere yakın olan nüfus, bir yıl sonra 40 bine düştü. Devamı çorap söküğü gibi geldi. Bugün 3 binlerin altındayız.*"

"*Milliyetçiliğin en sinsi, en korkutucu, en kalleş tarafı dün can ciğer komşum dediğin, bugün celladın*" demişti Radikal'de Ezgi Başaran'ın köşesinde, adını vermek istemeyen bir azınlık mensubu. Buradan hareketle Mihali'nin sözleri ile nokta koyalım konumuza:

"*... Enver, Talat ve etrafındakiler, 6/7 Eylül olaylarını planlayanlar, sevgili Hrant'a suikast hazırlayıp öldürenler... Hepsi ama hepsi, vatanlarını çook, pek çok, seviyorlardı... Aynen sık-sık gördüğümüz kadın cinayetlerinin failleri gibi: 'Onu çok seviyordum Hâkim Bey, onun için öldürdüm...'*

Tanrı hepimizi çok sevenlerden, ama gerçek sevginin ne olduğunu bilmeyenlerden korusun! ..."

6-7 Eylül 1955'te yağma olaylarına katıldığını söyleyen 'Eski İstanbul kabadayısı' Mikdat Remzi Sancak o geceyi anlattı: "Bir ara baktım bir kuyumcu dükkanına saldırıyorlar. Ben de karıştım aralarına, vitrinde ne var ne yoksa doldurdum koynuma. Küpe, müpe, altın... Aldıklarımı teknenin altındaki mazgala gazeteye sarıp sakladım. Aldıklarımı diyorum ama aslında çaldıklarımı demem lazım, çünkü tekneye gidince yaptığımın hırsızlık olduğunu düşündüm. Niye aldım diye biraz pişman oldum. Sabah olunca baktım teknenin biraz ilerisinde bir kese altın, başka bir yerde üç tane beşibiryerde reşat. Aldım onları da..."

Agos Gazetesi, 6 Eylül 2013

* Nielsen Perakende Endeksi Hizmetleri çerçevesinde raporlanan plastik poşetler kategorisinde, Koroplast 2017 Haziran ile başlayan ve 2018 Haziran itibarıyla sona ren 13 aylık süre boyunca market markasın hariç toplam Türkiye pazarında satış miktarı bazında pazardaki en yüksek satış değerlerine sahip olma konumundadır. (Copyright 2018, ©The Nielsen Company)

Tuğrul Yalnızoğlu ile *"Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi ve Alevilik"* üzerine

Tuğrul Yalnızoğlu'nun "*Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi ve Alevilik*" adlı kitabı geçtiğimiz aylarda, Nilüfer Damalı Vakfı tarafından yayımlandı. Aleviliğin felsefesi, tarihsel süreç içerisinde Aleviliği etkileyen gelişmeler, Aleviliğin Anadolu topraklarındaki varlığı, Alevi gelenekleri, ibadetleri, tören ve ritüellerine odaklanan çalışma; Yalnızoğlu'nun, Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki *cem* evlerine ve Alevi köylerine yaptığı ziyaretlerden edindiği deneyimlerle ve gözlemlerle desteklenmiş. Tuğrul Yalnızoğlu ile kitabından yola çıkarak Aleviliği konuştuk...

Tuğrul Bey, "Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi ve Alevilik" adlı kitabınıza "Alevi olmayan bir araştırmacı olarak bu konuyu elimden geldiğince anlatmaya çalışacağım. Üstatlarımın, eksiklerimi bağışlamalarını dileyerek..." diye başlıyorsunuz. Alevilikle ilgili araştırmalarınız ne zaman başladı? Sizi biraz tanıyabilir miyiz?

1947 yılında Sürmene'de doğdum. Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nden 1970 yılında mimar olarak mezun oldum ve Almanya'da Aachen Teknik Üniversitesi'nde ihtisasımı sürdürdüm. Duesseldorf Üniversitesi'nde başladığım çalışma hayatım, Türkiye ve dünyanın çeşitli yerlerinde devam ederken, Musul'da bulunduğum sıralarda önceleri bir hobi olarak başladığım, "gnostisizm"e duyduğum ilgi, yazdığım ilk kitabım olan "*Asur'un Kadim Sabii Dininden Günümüze Ezidiler ve Mandeenler*" isimli kitabımın alt yapısını oluşturdu. Kitabımı bitirdiğim 2013 yılında, Anadolu'da Alevi yaşamı ile ilgili araştırmalarıma başladım.

Gnostisizm *bilgelik* veya *bilgi* demektir. Genelde kitaplı dinlerden önce verildiği kabul edilen öğreti; nefsini kontrol edebilmiş ve gönül gözlerini açabilmiş, kendini hazır hisseden, münzevi bir hayat tarzını benimsemiş kişilere "inisiasyon" adını verdiğimiz inanç aşamaları silsilesi ile semboller vasıtasıyla verilir. Alevilerin inanç dünyalarını etkileyen "*Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi*"nin aynı kaynaktan beslenmiş olması, konuyla yakından ilgilenmeme neden oldu. Çalışma hayatımın özellikle Musul'da bulunduğum yıllara denk düşen kısmında, Ezidiler ve Mandeenler'de görülen, bilahare Anadolu Aleviler gibi, Âdem'den beri varlıklarını sürdürdüklerine inanan bu insanların yaşamları ve ritüellerini dinler tarihinden önemli bir kesit olarak "*Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi ve Alevilik*" adını verdiğim kitabımla okuyucu ile paylaşmaya gayret ettim. Araştırmacılara ve gezginlere bir katkım olursa hedefime ulaşmış olacağım.

Aleviler binlerce yıldır bu topraklarda yaşıyorlar. Ancak, ülkemizde çok az kişi Alevilik hakkında bilgi sahibi. O bilgiler de birbiriyle son derece çelişiyor. Sizce bunun nedeni nedir? Siz nasıl bir Alevilik tanımı yapıyorsunuz?

Aleviler, sorunuzda belirttiğiniz gibi Horasan'dan göçlerin başladığı, takribi 8. yüzyıldan beri (bazı kaynaklara göre 5-6 ve 7. yüzyıllarda Horasan'dan göçler başlamıştır) yani en azından 1.200 yıldan daha uzun bir süredir Anadolu'da yaşamlarını sürdürmektedirler. Göç ettikleri bölgelerde karşılaştıkları kültürden etkilenmiş ve etkilemiş oldukları muhakkaktır. Yani bir kültür alışverişi söz konusudur. Yazılı bir kültürleri olmaması, gittikleri yerlerde uyum sağlamalarını kolaylaştırdığı gibi, diğer taraftan Alevilik ile ilgili bilgilerin çeşitliliğine yol açmıştır. Bunu, hoşgörü ve kültür zenginliği olarak görmek gerekir. Hz. Ali'ye yapılan haksızlıklar, Hz. Muhammed'in torunu Hüseyin'in

Kerbela'da katledilmesi Emevi İslam anlayışına karşı kenetlenmelerine yol açtığı gibi, Kuran'ı kendilerine rehber almaları bence son derece önemli ortak paydalarıdır.

"Yol bir, sürek bin bir"

Kitabınızda "Alevilik senkretik batını bir İslam yorumudur" diyorsunuz. Bu konu hakkında çalışan araştırmacıların bir kısmı ise, "Aleviliğin İslam'la, İslamiyet'le hiçbir ilgisi yoktur" görüşünü öne sürüyor. Araştırmalarınızdan yola çıkarak, "Alevilik İslam'a bağlı bir sistemdir" denilebilir mi?

"*Aleviliğin İslam ile ilgisi yoktur*" görüşüne katiyen katılmıyorum. Gelmiş oldukları yerlerdeki Ata inançları ile göçtükleri bölgelerde karşılaştıkları inançların bir arada yoğrulması doğal olarak senkretik bir yapı kazandırsa da ortaya neticede "*Halk İslam'ı*" denebilecek bir yapı çıkmıştır. Aleyhlerindeki görüş, Sünni İslam'daki ritüellere, "gönülden yapılmadığı" kuşkusuyla şüphe ile yaklaşılmasındandır. Alevi topluluklarında "*Yol bir, sürek bin bir*" anlayışı ile Kuran ışığında, Allah'a ulaşan bütün yollar ve bu yollarda verilen mücadele saygı ile karşılanır. Tek ki ibadet gönülden olsun... Kuran rehberleri olduğuna göre, "*İslamiyet'le ilgileri yoktur*" demek insafsız bir yanılgı olur.

Kitabınızın ikinci bölümünü, "Aleviliğin Anadolu'da Yaşam Bulması" oluşturuyor. Bu bağlamda Alevilik Anadolu kültürünün oluşumunda nasıl bir rol oynuyor?

Bence Aleviliğin Anadolu kültürünün oluşmasındaki en büyük katkısı, insana ve kadına verilen önemdir. Bilindiği gibi Kuran 6. yüzyılda, toplumların en geri kalmışı olan Arap toplumuna inmiştir ki bu kadar geri kalmış bir toplumu ıslah eden bir kitabın insanlığı etkilememesi düşünülemez.

Gözünüzün önüne getirin. Masraf olmaması için toprağa diri gömülen kız çocuklarının olduğu, kadınların sadece bir mal olarak görüldüğü bir zamandan ve kültürden bahsediyoruz. Anadolu İslami yaşamı, Horasan'dan göçenlerin etkisiyle, cahiliye dönemi Arap yaşamına karşı muazzam bir mücadele vermiş diyebiliriz. İnsana "*can*" denilerek, erkek veya kadın farkı gözetilmediği günümüzde *cem törenleri*nde de halen vurgulanmaktadır. Anadolu'da yapmış olduğum seyahatlerde şahit olduğum, kadına ve insana verilen kıymet, bence vatanımızın en önemli güvencelerindendir.

Ortadaki Tuğrul Yalnızoğlu, Erzincan'daki Alevi dedeleri ile

"Alevilikte sözlü kültür, gittikçe önemini kaybediyor"

Sizin de önemle belirttiğiniz gibi Alevi kültürü sözlü bir gelenekten geliyor. Kültürün korunmasında bu durumun olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Yazılı belgelere, kaynaklara ulaşmada zorluk çektiniz mi?

Sözlü kültürün ozanlar vasıtasıyla yürütülmesi son derece etkileyici olmakla beraber, geniş kitlelere ulaşması açısından ise üzülerek belirtmeliyim ki, yetersizdir. Başta Yunus Emre, Mevlâna Celalettin Rumi, Hacı Bektaş Veli, Şah İsmail Hatayi, Nesimi, Pir Sultan Abdal ve isimlerini yazmak için maalesef fazla yerimiz olmadığı nice üstatların deyişlerinin insan ruhuna hitap ettiklerini söylemek yanlış olmaz. Kısacık dörtlüklerle veya iki satır mısralarla yaşam felsefisinin en etkileyici kısımlarını muhteşem şekilde görürüz, anlarız. Yani ruhumuza işlenmiş olur. Ancak korkarım ki, gençlerin hayat mücadeleleri nedeniyle ve gerekse de *dedelik müessesesi*nin gittikçe önem kaybetmesi nedeniyle, yaşatılan sözlü kültür gittikçe önemini kaybediyor ki günümüzde bence Aleviliğin en büyük sorunudur. Yazılı belgelerden ziyade araştırmalarıma en büyük katkı, Anadolu'daki dergâhları ziyaretim sırasında çok saygın *dede*lerden aldığım feyzler ile olmuştur.

Kitabınızda ayrıntılı biçimde ele aldığınız cem törenlerinin, inançsal bağlamın dışında da pek çok misyon yüklendiğini görüyoruz. Cem evleri, paylaşımların yapıldığı, eşitliğin vurgulandığı, ilişkilerin geliştirildiği, kısacası yaşamla doğrudan bir bağ kurulan bir kurum olarak öne çıkıyor. Bu bağlamda cem törenlerinin toplumsal belleğin aktarımındaki yeri nedir?

Cem olma, Arapça *toplanma*, *bir araya gelme* anlamında kullanılır. Toplanabilme ve bir araya gelebilme içinde dargınlıkların ortadan kalkması ve herkesin birbirinden razı olması gerekir. Her türlü dargınlık ve küskünlük, *dede*nin aracılığı ile tarafların birbirinden razı olması ile sona erer. Artık, toplulukta

büyük küçük yoktur, dış dünyadaki statüsü ne olursa olsun "birimiz hepimiz ve hepimiz birimiz" denilerek, herkesin insan olma noktasında eşit ve ulu olduğu vurgulanır. Bu eşitlik noktası, Tanrısal boyuta geçiş amacıyla örtüşür. İbadetin boyutu cinsiyet ve kimlik meselesinin çok ötesine taşınmış olur. Toplumumuzun ikiye ayrılmış olduğu düşünülürse, anlatmaya çalıştığım "birlenme"nin, "*cem*" olmanın ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar.

"Aleviler'in ve Bektaşiler'in, memleketimizin aydınlık yüzleri olduğuna inanıyorum"

"Dört Kapı ve Kırk Makam" öğretisi kişiyi, insan olma bilincinin zirvesine taşıyan aşamalardan oluşuyor. İçinde bulunduğumuz koşullar, bu öğretinin temel hedefi olan "hakikate ulaşmış insan"ın oluşmasına sizce bir engel midir?

Şu anda tam üstünde düşündüğüm ve araştırmamı genişlettiğim bir konuda bana sorunuzu yönelttiniz; teşekkür ederim. Hala, cevabını bulamadığım sorular varsa da düşüncelerim özetle şöyle: Hakikate ulaşmış insanların oluşmasında hiçbir engel olmadığı gibi çoğalması sanırım doğa kanununun bir gereğidir ve insanlık için çok önemlidir. Özellikle iş yaşamlarında mücadele eden gençler bence inançlı olmalıdır. *Dört Kapı Kırk Makam Öğretisi*'nin ilk şartı olan "*İman Getirmek*", diğer gereken kapıların açılmasına, bilsinler ki, yeterli olacaktır. Ne gibi mi? Gönül gözünü açabilme, bu şekilde doğru karar verebilme yetisinin gelişmesi, iyi şeye niyet edebilme, yetmiş iki milleti (insanları) bir görebilme ve bu şekilde hiç kimseye tepeden bakma veya kibirlenme gibi durumların ortaya çıkmaması; *vahdet'i vücut* anlayışını kavrayabilme, yani yaratılana saygı, ilim ve irfan sahibi olmanın önemi, yani cehaletle savaş, gerektiğinde (kalbinizden gelen uyarıya uymak suretiyle) karşılıksız verebilmenin size katlanarak döneceği gerçeğini anlayabilme; şükretmeyi bilme, tamah etmeme ve en önemlisi *kendini bilme* sayesinde Tanrı'yı tanıyabilme (*kendini bil ki, Tanrı'yı bilesin...*), kendindeki gücün farkında olma...

Bütün bunlar, imanlı olma sayesinde kazanılacak vasıflardır. Gençlere çalışma hayatları boyunca da en kıymetli yardımcıları olacaktır. *Dört Kapı Kırk Makam* öğretisi, tasavvuf ve iş dünyası hakkındaki görüşlerimi, Allah sağlık verirse yeni yazmaya başladığım kitabımda okuyucu ile paylaşmayı düşünüyorum.

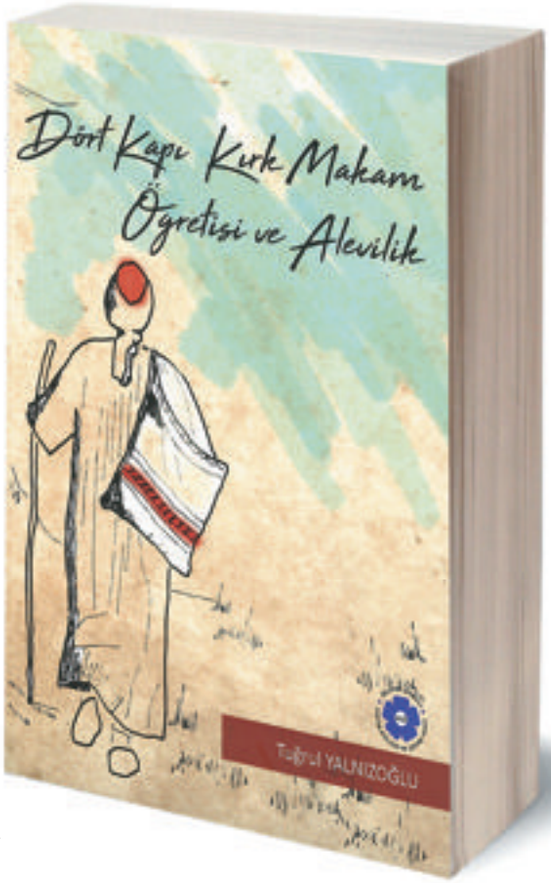

Alevilerin ülkemizde Alevi olmaktan kaynaklanan özgün bir rolü olduğunu düşünüyor musunuz?

Alevilerin ve Bektaşilerin memleketimizin aydınlık yüzleri olduğuna inanıyorum. Hümaniter yapılarının bilinmesi son derece önemlidir. Kadın ve erkek eşitliğinin vurgulandığı insana olan saygı nedeniyle aslında Avrupa'da 14-17. yüzyıllar arasında yaşanmış olan *Rönesans*'ın Anadolu'da göçerler vasıtasıyla çok daha erken tarihlerde yaşanmış olduğunu düşünüyorum. Ne yazık ki, gerekli reformlar yapılmadığı için günümüze taşınamamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün kurmuş olduğu laik Cumhuriyetteki kadın haklarının arkasında, Alevi insan ve kadın görüşünün olduğunun unutulmaması gerekir.

Claude Lanzmann geçtiğimiz Temmuz ayında 92 yaşında hayata veda etti. XX. yüzyılın belleği artık yok, içinden lavlar fışkıran volkan sonsuza kadar söndü. Son eşine göre "Hayatı o kadar çok seviyor, ölümden o kadar çok nefret ediyordu ki nasıl öleceğini sanki bilemiyordu."

Yorulmaz Savaşçı Claude Lanzmann'ın ardından...

Yorulmaz bir savaşçıdır ebedi istirahate çekilmiş olan... Zira o gencecikken Nazi işgalinden kurtulmayı başarmış, direniş eyleminin örgütleyicilerinden biri olmuş, önce kentlerdeki gizli mücadeleye, daha sonra da Auvergne'deki maki savaşlarına katılmış, yaşamı boyunca antisemitizmin ve antisemitlerin hesabını görmeye çalışmış, bu amaçla da 47 yaşında kaderini Soykırım'ın hayaletlerinkine bağlayıp bir anıt eser ortaya çıkarmıştır: "*Shoah*"... Fransa'da 1985 yılında gösterilen, Nazi kamplarından kurtulanların tanıklıklarından oluşan kült film. 350 saatte çevrilen, gösterimi 9,5 saat süren, on üç ödül alan, on iki yıllık bir çalışma...

Lanzmann'ın dostları, o boğuk sesiyle, "Ben mirasyedi değilim, kendimi bizzat oluşturdum" diye tekrarlamayı sevdiğini anlatırlardı. Siyaseti, edebiyatı, kadınları tutkuyla severdi. Zaten vasatlığı, sıradanlığı bilmediğinden, sevdi mi tutkuyla sever, aksine nefret etti mi onulmaz bir düşmana dönüşürdü. Örneğin, Soykırım konusunu ancak kendisinin en iyi en doğru şekilde işlemiş olduğuna yürekten inanırdı; bu konunun, "Shoah" filminden bırakın daha iyi, daha farklı bir şekilde bile işlenebileceğini asla kabul etmez, buna yeltenen "haddini bilmezler" çıktı mı, öfkeden deliye döner, onları hakaretlere boğardı. Bu satırları yazdıkça, Ukrayna kökenli Yahudi bir ailede doğmuş, direnişçi, yazar, gazeteci, sinema yönetmeni, filozof, Jean-Paul Sartre'ın kurduğu "*Les Temps Modernes*" (Modern Zamanlar) dergisinin yönetmeni olan, « *Bin tane yaşam yaşamış adam* » diye nitelendirilen Lanzmann'ı, bunca az bir yere sığdırmanın ne denli zor olabileceğinin giderek farkına varıyorum. En iyisi zaman makinesini geriye alıp otuz yıl önceye yolculuk yaparak, **Lanzmann**, 'Shoah' ve balık lokantalarıyla bizzat yaşadıklarımı anlatmak ve kendisini bu şekilde anmak olacak. Bu, eminim kendisinin de hoşuna giderdi...

"Shoah" filminden...

Lanzmann, Shoah, balık lokantaları, kocam ve ben...

Yıl 1989. Claude Lanzmann'ın "Shoah" filmi, 14. İstanbul Film Festivali kapsamında gösterime girecek ve Şalom gazetesi için kendisiyle bir söyleşi yapacağım. Filminin adını elbette duymuş, konusunu biliyor olmama rağmen, ne uzunluğu ne de çekim tarzı hakkında herhangi bir fikrim var. Lanzmann sadece bir buçuk günlüğüne Etap Marmara'da, başka gazeteciler de randevu peşindeler. Elimi çabuk tutmam lazım. Alelacele arıyorum ve maalesef tanışma faslı çok kötü başlıyor:
Fransızca, "İyi günler Bay Lanzmann filminiz 'La Shoah' hakkında sizinle..." diye söze girdiğimde, boğuk bir ses, hışımla beni kesiyor:
"Başlığını bile doğru dürüst bilmiyorsunuz! Sadece 'Shoah' olmalı!"
"Peki, özür dilerim, sadece 'Shoah' hakkında Şalom gazetesi adına görüşmek isterdim."
"İzlediniz mi onu?"
"Şey, hayır, vaktim olma..."
"Bu akşam oturup izleyin o halde. Yarın ikide bekliyorum. Ama haberiniz olsun, eğer bir tek karesini atlarsanız hemen farkına varır, söyleşiyi yarıda keser, sizi de kapı dışarı ederim. Ha bu arada, 'Shoah' tam 9,5 saat sürüyor. Bilginize..."
Bu hırçın adamın haklı olduğunu kabul etmeliydim. Filmin tamamını izlemeden söyleşi yapmaya yeltenmek saygısızlık olurdu. Sonuç: Filmin videokasetleri zor bela bulundu, akşama koca ve çocuklar yedirilip yatırıldıktan sonra da bana o kasetlerin önünde bir koltukta sabahlamak düştü.
Çarpıcı görüntüler, kurgu falan yoktu. Sadece siyah beyaz ıssız, hüzünlü manzaralar, simalar, doğaçlama, sade konuşmalar, düdük sesleri eşliğinde geçen trenler...
"Mekânları konuşturdum, onları sesler yoluyla gösterdim ve sözcük-

Liz Behmoaras ile söyleşi, Mayıs 1989

"... Filmimde, kardeşlerim Yahudileri tekrar dirilttim. Hem de ölü dirilttim. Onları bir kez daha öldürmek için. Ama bu kez biz de onlarla beraber olalım, yapayalnız ölmesinler diye..."

"Mekânları konuşturdum, onları sesler yoluyla gösterdim ve sözcüklerin ötesine geçerek, dile sığmayanı simalarla ifade etmek istedim."

Simone de Bauvoir ve Jean-Paul Sartre ile

"Shoah'yı gerçekleştirmemin bir nedeni de Sartre gibi balık avlamayı çok sevmemdir. Oltayı atıp beklemeyi ve sonunda istediğimi bulup çıkartmayı..."

lerin ötesine geçerek, dile sığmayanı simalarla ifade etmek istedim" diyecekti Lanzmann söyleşi sırasında... Koltuğumda kıpırdanmadan, adeta felce uğramış gibi izlediğimi hatırlıyorum 'Shoah'yı, ama bir noktaya kadar...

Kamplardan kurtulan Simone Veil ile

Sonra, çok uzunca bir ara içim geçmiş olmalıydı ki, birden en başta olan son kasetin sonuna gelindiğini fark ettim.

Ertesi gün yine de korkusuzca gittim söyleşiye. Zira büyük bir bölümünü atlamış ve uykusuzluktan yarı sarhoş hale gelmiş olsam da artık bu başyapıt hakkında az çok konuşabilecek ve soru sorabilecek donanımda hissediyordum kendimi.

Otelin lobisinde karşılıklı otururken, söyledikleri hala kulaklarımda...

"... Filmimde, kardeşlerim Yahudileri tekrar dirilttim. Hem de ölü dirilttim. Onları bir kez daha öldürmek için. Ama bu kez biz de onlarla beraber olalım, yapayalnız ölmesinler diye..."

Etap Marmara'dan çıkar çıkmaz altüst olmuş halde kocamı aradım. Lanzmann adını duyunca o da heyecanlanıp yemeğe çıkarmayı teklif etti. Aradığımda, reddeder diye düşünüyorken hemen kabul etti ve akşamüstü onu otelinden alıp dönemin en ünlü balıkçısına götürdük. Heyhat! Lanzmann'ı ağırlamanın pek de kolay olmadığını öğrenecektik o akşam. Lokantanın kapısından dahi geçmek istemedi. Nedeniyse dışarıda duran akvaryumdaki canlı balıklardı. "Böyle bir vahşet kabul edilemez..."

Bir başka lokantada, oturduğumuz gibi kalkıp dışarı fırladı, biz de şeften özürler dileyerek peşinden...

Hayatının en büyük aşkı Simone de Bauvoir

"Kadife perdeli burjuva bir mekânda mı yemek yiyeceğiz?"
Bir diğer mekânı ise fazla şatafatlı buldu, "Gençsiniz, paranız yoktur, beni ağırlamak için çocuklarınızın rızkını yemenizi istemem..." Sonunda soluğu Rumeli Hisarında alaturka müzik çalınan salaş bir lokantada bulduk ve ondan çok hoşlanan Lanzmann bizi şaşırtmaya devam etti. Şımarık entelektüel havasından sıyrılıp sevecen bir dosta dönüştü. Sartre'dan, büyük aşkı Simone de Bauvoir'dan anılar anlattı, bir ara eğilip kulağıma "Shoah'yı gerçekleştirmemin bir nedeni de Sartre gibi balık avlamayı çok sevmemdir. Oltayı atıp beklemeyi ve sonunda istediğimi bulup çıkartmayı..." diye fısıldadı. Türk Yahudilerine dair sorular sordu, cevaplarımızı ilgiyle dinledi. Ayrıldığımızda bize içtenlikle sarılıp defalarca teşekkür etti.

Son yıllarına dair...

Lanzmann ile bir daha yüz yüze görüşmedik. İzleyen yıllarda bir iki kez telefonla söyleşi yaptık. Her defasında, önce "Şimdi olmaz, bir saat sonra, yarın, haftaya vs." gibi sözlerle nazlanıp başından savmayı deniyor, eninde sonunda sorularımı hep yanıtlıyordu. Hem de ne yanıtlar! Şahane Fransızcasıyla adeta hediye sunar gibi dile getirdiği çarpıcı cümleleri sayesinde, bana birkaç güzel söyleşi sağladı. Zaman içinde aramızda her türlü irtibat koptu. Yetmiş yaşında üçüncü kez evlendiğini, bir oğlu olduğunu medyadan öğrendim; Simone de Bauvoir ile birbirlerine yazdıkları aşk mektuplarını Yale Üniversite'sine pahalı bir fiyata sattığını okuyunca birazcık hayal kırıklığına uğradım. Açıkçası anılarını okuduğumda da hafifçe gözümden düştü. Zira isimlerini saydığı ünlüleri kariyerinde sanki biraz da basamak olarak kullanmış olduğu fazlasıyla hissediliyordu satır aralarında.
2017 yılında oğlunun gencecik yaşta kansere yenik düştüğü haberi üzerine, denize bir şişe mesajı atar gibi adresine bir baş sağlığı mektubu yolladım. Adres aynı adres miydi, kim olduğumu hatırlar mıydı? Hayret! Yanıt vererek yine şaşırttı ve daha sonra birkaç dergide rastlayacağım, yine çok çarpıcı bir cümleyle: "Teşekkürler. Maalesef dünyaya çocuk getirmek, dünyaya idam mahkûmu getirmekle eş değerdir. Ama insanlar bunun farkında değildir."
Hey gidi koca Lanzmann! Korkunç acısını bile sahnelemekten kendini alamıyordu.
Ancak o acıya uzun süre katlanamadı.
Artık yorgun olan savaşçı, 1,5 yıl sonra oğlu Félix'in yanına gitti.

"Dünyaya çocuk getirmek, dünyaya idam mahkûmu getirmekle eş değerdir. Ama insanlar bunun farkında değildir."

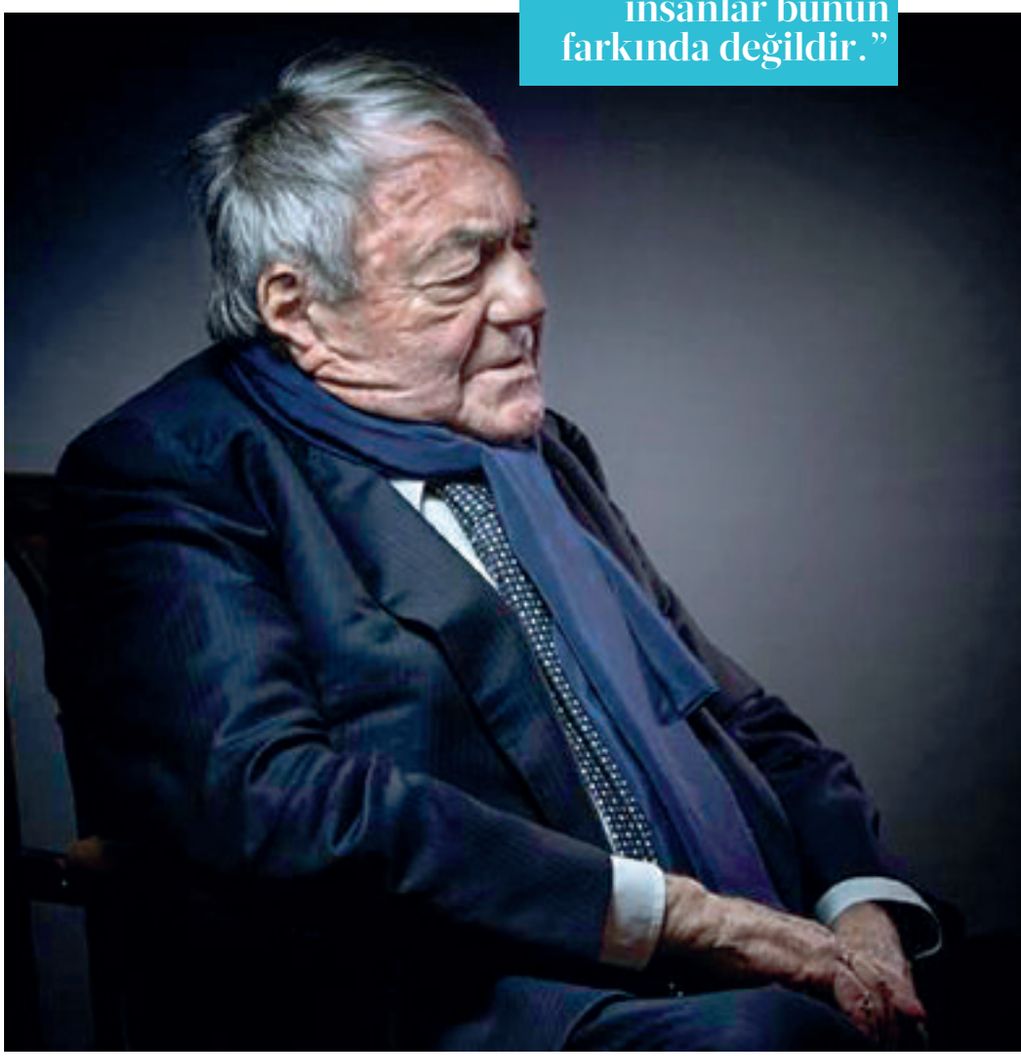

Kapital'i yazarken...

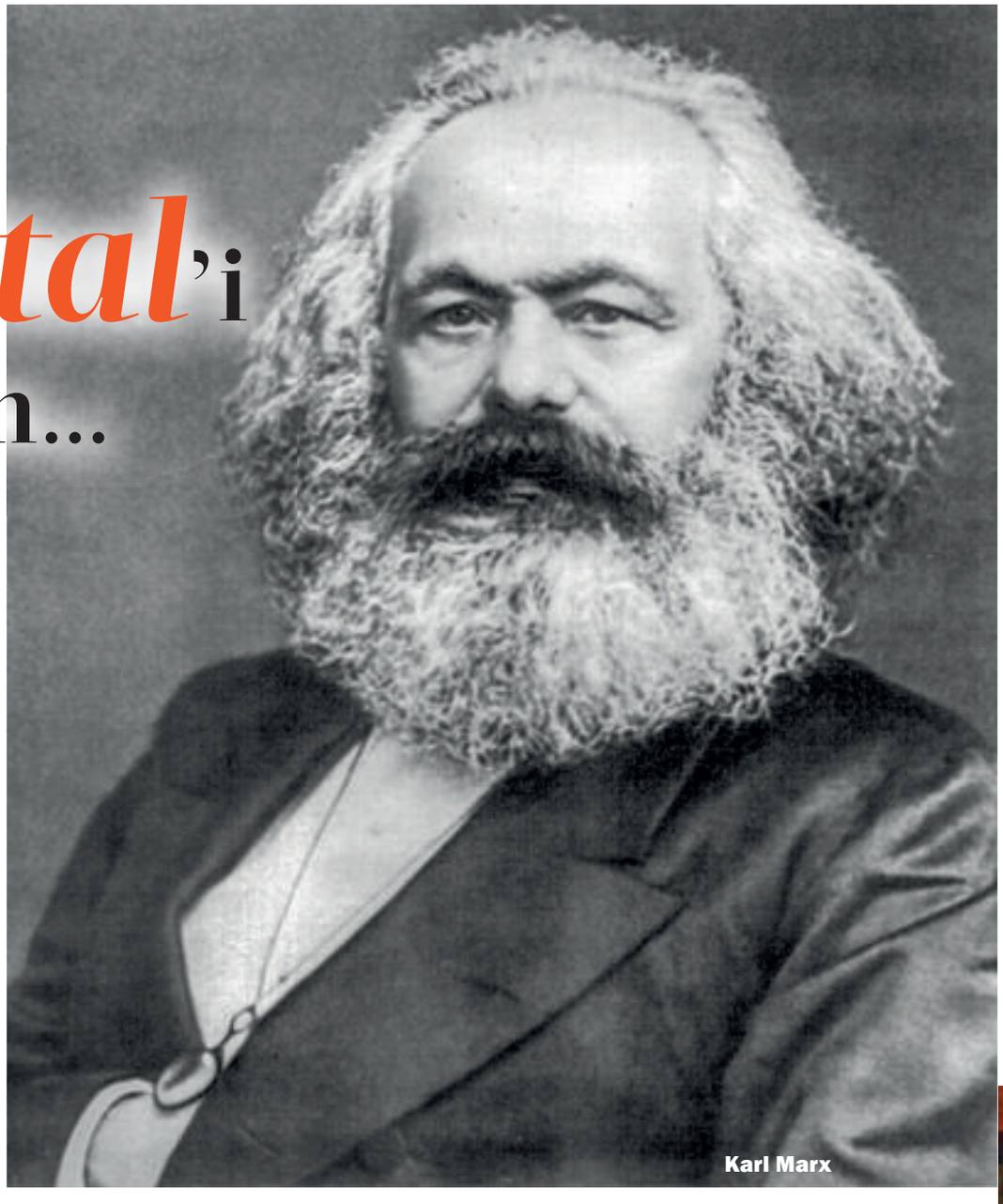
Karl Marx

Marx'ın, müstakbel damadı ve *Tembellik Hakkı*'nın yazarı Paul Lafargue'a yazdığı mektuptan: "Eğer kızımla ilişkilerinizi sürdürmek istiyorsanız, ona 'kur yapma' tarzınızdan vazgeçmeniz gerek. Gayet iyi biliyorsunuz ki, henüz verilmiş bir evlenme sözü yok ve hiçbir şey belli değil." Davası için dünyayla kavga etmeye hazır bir adamın, kızıyla flört eden delikanlıya yazdığı bu uyarı mektubu, fotoğraflardan bize bakan ciddi-ünlü insanların da özel hayatları-sırları-zaafları olduğunu gösteren bir anı. O ekonomist ve felsefeci babanın hayatına biraz yakından bakıyoruz...

Karl Marx, 200 yıl önce Trier'de doğdu; ailesi haham soyundandı. Felsefe okudu, ardından doktorasını yapıp gazeteci oldu. Çok sürmeden eleştirel yazıları, onu hedef haline getirmişti, böylece sürgün hayatı başladı. 1843'te evlendiği gençlik aşkı Jenny ile birlikte Köln'den Paris'e gittiler. 1845-48 arası Brüksel'de, 1848'de Köln'de yaşadılar ve 1849'da son durak olacak Londra'ya yerleştiler.

Marx seven, sevilen bir eş ve babaydı. Kıt geliriyle çocuklarına müzik ve çizim dersleri aldırırdı. Yoksulluğu, politik seçiminin sonucu olarak kabul etse de ailesinin sıkıntı çekmesini istemiyordu. Jenny ve o, yedi çocuklarından dördünü yoksulluk yüzünden kaybetmişlerdi. Aileye, yakın dostları **Friedrich Engels** destek sağlıyordu. Esmerliğinden dolayı ailede ona Mağripli derlerdi. Bol bol içtiği ucuz puroya kırmızı şarap eşlik ederdi, yemeğe düşkün değildi. Ana dili Almanca dışında Latince, İspanyolca, İtalyanca, İngilizce, Fransızca ve Rusça bilirdi. Shakespeare, Goethe, Balzac, Dante, Cervantes, Schiller severdi. Karaciğeri ve bronşiti izin verirse, sevecen ve kibardı. Yazı dili acımasızdı, konuşması ikna ediciyse de peltekti, bu yüzden kalabalığa pek konuşmazdı.

AVRUPA'DAKİ HAYALET

1848'de Londra'da yayınlanan bir broşür, modern sanayinin, dünyayı değiştiren devriminden bahsediyordu. Broşürün adı ***Komünist Manifesto***'ydu ve yazarı Karl Marx'tı. "Avrupa'da bir hayalet dolaşıyor: Komünizm hayaleti" diye başlayan broşür, Avrupa'nın pek çok yerinde patlayan devrimlerin arifesinde kaleme alınmıştı. Marx'ın, "ilk seferinde trajedi, ikincisinde komedi" deyişi, devrimlerin başarısızlığına göndermeydi. Manifesto'daki tespitler şöyle özetlenebilir: Serbest ticaret uluslararası sınırları aşmış, metalar ve fikirler dolaşıma girmişti. Yeni üretim şekilleri büyük bir zenginlik yaratmıştı, ancak bundan sadece yüzde onluk bir kesim yararlanıyordu. Eşitsizliği doğal gösteren ideolojilerin iç yüzü, diğer yüzde doksan tarafından görüldüğünde ayaklanma kaçınılmazdı. *Komünist Manifesto* basıldıktan hemen sonra ortadan kayboldu, ancak 24 yıl sonra yeniden basılabildi.

KAPİTAL

British Museum'un okuma odasında ***Kapital***'in yazıldığı masa halen korunmakta. Aktarılana göre, Marx kitaplara pek nazik davranmaz, sayfa kenarlarını büker, kalemle çizer, aralara defneyaprağı koyarmış. *Kapital*'e adını veren "sermaye" sürekli değişim içinde olduğundan, araştırma nihayete erememiştir. Kaynakları gazete haberleri, nüfus sayımları, hükümet tutanakları, müfettiş raporları, istatistikler ve benzeri pek çok dokümandır. Bitmeyen bu evrak taramasının tüm amacı, teoriyi inandırıcı kılacak kanıtlar bulmaktır. Bu raporlardan biri, 30 saat aralıksız çalıştığı için ölen işçilerden bahseder. 1875 tarihli bir raporda, Manchester bölgesindeki üst sınıfların ortalama yaşam beklentisinin 38, işçi sınıfınınkinin ise 17 yıl olduğu yazar.

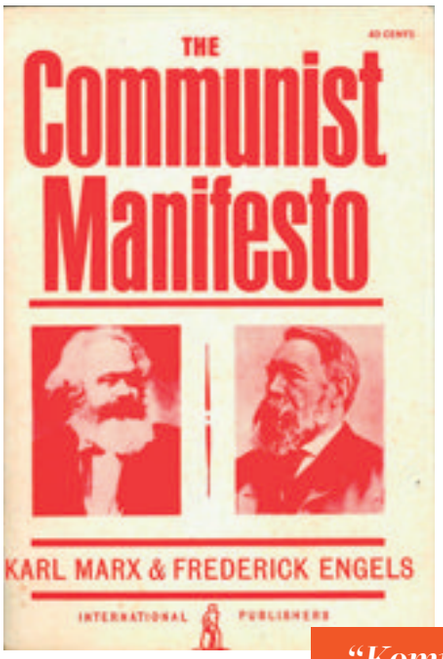

Marx, birinci cildin redaksiyonunu tamamlayamadığı için kitabı nihai haline getirememiştir. İki ve üçüncü cilt ölümünden sonra, Engels tarafından müsveddeler bir araya getirilerek oluşturulur. *Kapital*, 1867'de basıldığında ilgi görmez, dört senede 1.000 adet satar, 1886'ya kadar İngilizceye çevrilmez. ***Feuerbach Üzerine Tezler***, yine Marx'ın kötü el yazısını okuyabilen nadir insanlardan olan Engels'in katkısıyla basılabilir.

Marx'ın amacı, serbest piyasa ekonomilerindeki toplumsal ilişkilerin doğal gibi algılanmasını sağlayan kavramları eleştirmekti. Kapitalizmin, iktisadi üretimi artırmak gibi iyi bir niyetle yaratıldığını düşünüyordu; ancak rekabet gereği, sistem, mülk sahiplerinin emekçileri sömürmeleri sayesinde yürüyordu. Kapitalizm de önceki sistemler gibi kendini imha edecekti. Marx'a göre *hiçbir toplumsal düzen, üretici güçleri sonuna kadar gelişmeden yok olmaz ve yeni üretim ilişkilerinin maddi koşulları olgunlaşmadan ortaya çıkmaz*. Toplum her ne kadar değişimin nüvesini içinde taşısa, var olan düzen kendi gelişim sınırlarına dayanıp tıkansa da, insanlar içine doğdukları ortamın ve koşulların eseriyse, koşullar değiştiğinde olacakları belirlemek zordur. Bu yüzden bir reçeteden söz edilemez.

> ***"Komünist Manifesto" Avrupa'nın pek çok yerinde patlayan devrimlerin arifesinde kaleme alınmıştı. Marx'ın "ilk seferinde trajedi, ikincisinde komedi" deyişi, devrimlerin başrısızlığına göndermeydi.***

Engels ve Marx

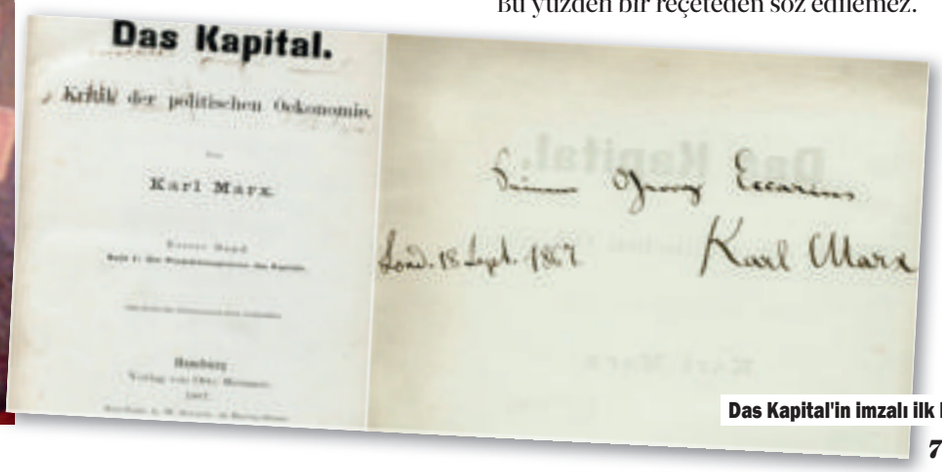

Das Kapital'in imzalı ilk baskısı

Eleştirel düşüncenin katkısı da burada ortaya çıkar: Her adımı ölçmek ve belirsizlikleri çözerek yol almak, gerektiğinde bildiklerini gözden geçirmek... Sanayi devriminin yarattığı iş bölümünü bir çeşit bela gibi gören Marx'ın önerisi; avcı, balıkçı, çoban ya da eleştirmen olmadan sabahları ava çıkmak, öğlenleri balık tutmak, akşamları sığır gütmek, yemekten sonra da eleştirmekti. Yaratıcı ve sosyal olan insan türünü mekanik bir düzeneğe monte etmek merhametsizlikti.

Marx ve Engels kızlarıyla birlikte

DAİMİ MUHALİF

Marx'ın temel ilkesi teori ve pratiğin el ele gitmesiydi. Hayat düşünmek değil eylemekti. Felsefi problemler gerçek hayattan çıkıyordu, çözümler bu koşulları değiştirerek üretilebilirdi.
Marx'ın başarısı, kapitalizmin kendisinden başka gerçeklik olmadığına dair iddiasının altını oyan eleştirel silahları geliştirmesiydi. Her şeyin eleştirilmesi, hem varacağı sonuçlardan hem de mevcut güçlerle çıkacak çatışmalardan korkmama anlamındaydı. Günümüzün feminist, çevreci vb. hareketleri de dayatılan hâkim ideolojilere eleştiri getirmeleri ve değişim talep etmeleri anlamında, bu yaklaşımın devamı sayılabilir.
Marx, beraber şiirler okuduğu eşinin ölümünden iki yıl sonra,1883'te 64 yaşında öldü. Cenazesine on bir kişi katılmıştı. Radikaller, devrimciler ve bu grupları izleyen ajanlar dışında onu pek tanıyan yoktu. Tanınmamasının nedenlerinden biri, Avrupa ve ABD'de çalışma koşullarını iyileştirme politikasının, onun hayatının son dönemlerinde başlamasıydı.

Karl Marx, solcu bir gazeteci olan kızı Jenney ile (1869)

"Ne kadar azsan ve ne kadar az görkemli bir hayatın varsa, o kadar çoksun demektir ve hayatın da o kadar görkemli olur."

Devrimler onun öngördüğü coğrafyada gerçekleşmese de 20. yüzyılda dünya nüfusunun yaklaşık üçte biri kendilerine *Marxist* diyen rejimlerde yaşıyordu.
Engels onu şu sözlerle uğurladı: "14 Mart günü, öğleden sonra üçe çeyrek kala, yaşayan düşünürlerin en büyüğü artık düşünmez oldu."
Kapital der ki: "Ama eğer Alman okur, İngiliz sanayi ve tarım işçilerinin durumuna omuz silker ya da iyimser bir biçimde Almanya'da işlerin bu kadar kötü olmadığı düşüncesiyle kendini avutursa, ona açıkça şunu söylemeliyim: 'De te fabula narratur!*'"

* *"Anlatılan senin hikâyendir."*

Kaynaklar:
https://www.birgun.net/haber-detay/yoksullarin-yoksul-teorisyeni-karl-marx-214195.html
http://t24.com.tr/haber/karl-marx-200-yasinda-dunyayi-sarsan-dusunurun-hayati-ve-eserleri,621172
http://sendika62.org/2018/05/iyi-ki-dogdun-karl-marx-sen-hakliydin-jason-barker-490500/
https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2018/05/05/200uncu-yasinda-marxin-hayaletleri/
https://www.birgun.net/haber-detay/iyi-ki-dogdun-magrib%C3%AE-215714.html
Menand, Louis. 2018. Geri Geldi! Express sayı 163: 48-52

KISS THE FROG
SEAFOOD BRASSERIE

Deniz ürünleri denince akla gelen ilk adres olan, dillere destan menüsüyle boğazın eğlenceli mekanı Kiss the Frog'un artık yepyeni bir komşusu var.

Kiss The Frog: Yahya Kemal Cd.No:4
Rumeli Hisarı İSTANBUL
Tel: (0212) 287 73 20
0541 289 36 40

Türk mutfağının seçme lezzetlerinden oluşan menüsüyle Köprüaltı Lokantası; eğlenceli müzikleri, eşsiz manzarası ve özgün dekorasyonu ile yeni nesil lokanta konseptine iddialı bir bakış açısı getiriyor.

Köprüaltı

Köprüaltı Lokantası: Yahya Kemal Caddesi No:4 / Rumeli Hısarı Sarıyer, İSTANBUL
Tel: (0212) 287 73 23

Para için yapılan *tuhaf* işler

Para'nın biz insanlar için ne kadar gerekli olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu metal veya kâğıt nesneler olmadan bir yaşam sürdürmemiz imkânsız...

Para'nın tarihçesi

Para henüz icat edilmeden önce, insanlar alışverişlerini mal takası şeklinde yapmaktaydı. Deniz kabuğundan kıymetli metallere kadar çeşitli mallar, değişim aracı olarak kullanılıyordu. Örneğin birisine ekmek verip, karşılığında ondan yumurta alınıyordu. Bu durum da alışverişte çeşitli sıkıntılara neden oluyordu. Tarihî kayıtlara göre, MÖ 118 yılında Çinliler deri para kullandılar. İlk kâğıt para ise MS 806 yılında, yine Çin'de ortaya çıktı. Batıda kâğıt paraların basılması ve kullanılması 17. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. İlk kâğıt paranın, 1690'lı yıllarda ABD'de Massachusetts Hükümeti, İngiltere'de ise kuyumcular tarafından basıldığı ve dolaşıma çıkarıldığı, 1694 yılında İngiliz Merkez Bankası ve daha sonra diğer ülke merkez bankalarının kurulması ile de yaygınlaştığı görülmektedir.

Parasız yaşamak çok zor; ancak, para kazanmak kolay mı? Bu konuda hayat bazı insanlara daha güler yüzlü davranıyor, bazılarına da daha acımasız. Kimi çok kolay para sahibi olabiliyorken, diğerleri ekmeğini taştan çıkarmak zorunda kalabiliyor. Para kazanmak için dünyada her gün yeni fikirler üretiliyor. Gelin birlikte, para kazanmak için başvurulan bu ilginç işlere bir göz atalım...

Oshiya itme görevlileri

Japonya'da şehirler çok kalabalık. Bilhassa trafiğin yoğun olduğu saatlerde, yolcular metrolara girmek için zorlanıyorlar. Bu nedenle, metro vagonlarına sığamayan yolcuları itmek için duraklarda çalışan işçiler var. Bunlar günde 12 saat çalışarak, ayda ortalama 1200 dolar kazanabiliyor. İttikleri gibi, duraklarda, kalabalıktan inmeyi başaramayanları da kollarından çekip dışarıya çıkmalarına yardım ediyorlar.

> "Eldeki para hürriyetin aletidir, fakat peşi kovalanan para köleliğin aletidir."
>
> *J.J.Rousseau*

Profesyonel uykucular

Kullandığımız ürünler piyasaya sürülmeden önce teste tabi tutulur. Aynı şekilde, yatak döşek firmaları, seri üretime geçmeden önce profesyonel "uykucular" kiralayıp, kalite testi uygularlar. Geceleri "uykucu"ların nabızlarını kontrol etmek için kollarına tansiyon aleti bağlayıp, uykularının kalitesini ölçerler. Helsinki'de bir otel, gazeteye ilan vererek "profesyonel uykucular"ın arandığını bildirmiş. İlana, altı yüz kişi müracaat etmiş.
Devin Lopez, "profesyonel uykucu" olarak ünlü bir yatak firmasında çalışıyor. Yaptığı tek şey uyumak...

Saç uzatmak

Kenya'da ve Hindistan'da, işsiz ve yoksul kadınların başvurdukları bir meslek var: uzun saçlarını satmak. Bilhassa işlem görmemiş doğal saçlara talep var. Her 20 cm saça 100 doların üstünde para ödeniyor. Peruk ve kaynak saç yapımında kullanılmak üzere saçlarını uzatıp satan kadınlar yüklü bir harçlık kazanabiliyorlar.

Profesyonel ağıtçılar

Afrika'da yas tutmak kültürel bir değerdir. Bir cenazede, ölen kişinin ne kadar itibarlı ve önemli biri olduğu izlenimini vermek amacıyla para ile ağıtçılar tutmak, bu işi çok geçerli bir meslek haline getirdi. Bu insanlar törende herkesten fazla ağlıyorlar ve yaslı aileye destek veriyorlar. Batı ülkelerinde de bu ağıtçıların izine rastlanmaktadır.

Memleket toprağı satmak

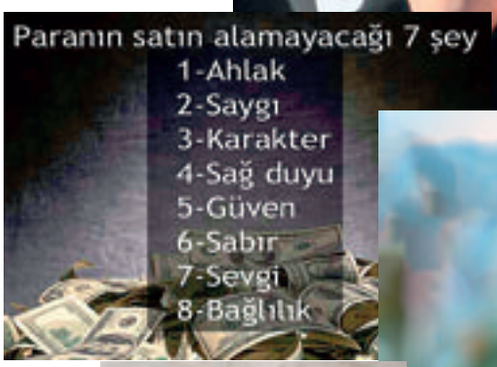

Gurbette yaşayanlara memleket toprağı satmak, geliri sağlam bir mesleğe dönüştü. İrlandalı Pat Burke, Amerika'da gurbette yaşayan göçmenlere, ölen yakınlarının mezarlarına dökmek için memleket toprağı satmaya başladı. Evinde hazırladığı bir kutu toprağı 15 dolara satan Pat Burke, şimdilerde yılda bir milyon dolar kazanıyor.

Tişört giymek

2005 yılında Jason Sandler'in aklına parlak bir fikir gelir. Firmaların logosunu taşıyan tişörtleri giyerek onların reklamlarını yapmayı dener. O kadar başarılı olur ki, firmasını kurarak kadrosunu genişletir ve bir yılda 500 bin dolar kazanmayı başarır.

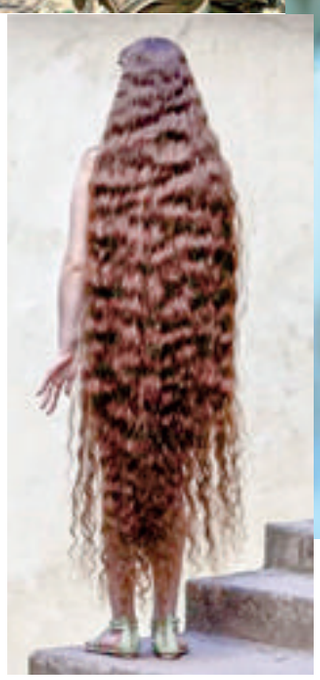

İntihar doktoru

Bu fikir, Amerikalı Patoloji uzmanı Jack Kevorkian'dan çıkmıştır. Doktor, "Ölmek suç değildir" fikrini savunarak bu işe girişti. Şimdilerde dünyanın her yerinde ölmek isteyen insanlara bir ölüm iğnesi yapılarak ötanazi uygulanıyor. Bu iş için İsviçre'deki Dignitas Kliniği en meşhurudur. Şimdiye kadar yaklaşık 1.000 kişinin hayatına bu şekilde son vermişlerdir.

Sarılmak

Bu yüzyılda insanlar, metropollerde maalesef giderek çok yalnızlaşıyorlar. Teknolojinin gelişmesi, internet, akıllı telefonlar insan ilişkilerini en aza indirgedi. Cinsellik söz konusu olmadan, sadece sarılma işini yapanlar var. İngiltere, Amerika ve Japonya'daki ajanslar, günlük 300 dolar karşılığında sarılmak için birini temin edebiliyorlar.

İnsanların bu dünyadaki en büyük amaçlarından biri, "doğru dürüst" bir yaşam sürdürmek için gereken parayı kazanmaktır. Ancak, aslında para bir amaç değil, bir araç olarak görülmelidir. Yoksa J.J. Rousseau'nun dediği gibi "kölelik olur ve mutluluk getirmez"...

"Doğayı hayatla buluşturduk"

BU investment

0232 277 0 888 www.buinvestment.com

YORUM - Cessi Mitrani

PARA ve KİŞİSEL GELİŞİM

Para ve kişisel gelişim... Bir yanda paranın mutluluk getirmeyeceğini söyleyen bilgeler, bir yanda para kanallarını nasıl açabileceğinizi öğütleyen kişisel gelişim yöntemleri.

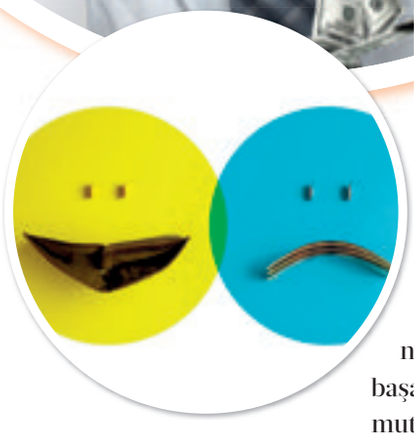

Günümüzün yükselen trendi "kişisel gelişim". Yeni bir din adeta, farklı sektleri olan... Reiki'ciler, nefes terapisine gönül verenler, yoga ve meditasyonda şifa arayanlar ve daha niceleri... Temel hedef, mutluluğu yakalamak. Ancak mutluluğu bulmak için, öncelikle "mutluluk nedir"in tanımını doğru yapmak gerek. İnsanoğlunun yüzyıllardır peşinde koştuğu başarı, para, ün, şöhret, sanıldığının aksine mutluluğu getirmiyor. Mutluluk, bunların getirisi değil, ön koşulu aslında. Yani aslen formül tersten gidiyor; mutlu olan insanın neşesi bulaşıcıdır, ışık saçar. Bu mutluluk ona hem ruhsal hem bedensel olarak enerji veriyor ve özgüven, tatmin, başarı sağlıyor. Başarılı olan insan da zaten kendi konusunda muhakkak etrafında bir nam, ün sağlıyor. Beyaz prensi bulursak mutlu olacağımız, zengin olursak mutlu olacağımız, güzel olursak mutlu olacağımız, şan şöhret sahibi olursak mutlu olacağımızı söyleyen Batı kültürü, bu zihniyeti, ta çocukluğumuzda, masallardan başlayarak kazıdı kafamıza. Fakat giderek daha çok insan mutsuz, daha çok insan depresif, daha çok insan yalnız hissetmeye, ilaçlara, doktorlara, psikologlara başvurmaya başladı. Ve tam da bu nedenle Doğu felsefelerine yöneldi insanlar. Mutluluk, peşinden koşulacak bir havuç değildi çünkü, Doğu felsefelerine göre. Koşullara bağlı değildi bir kere. "Şöyle olursan mutlu olursun, böyle olursan başarılı olursun" gibi kurallara bağlı değildi. Mutluluğu ararken mutsuzluğa çarpıp geri sekmemizin nedeni buydu yıllardır; çünkü bu öğütlerin bir de tersten okuması vardı, "şöyle olmazsan mutlu olamazsın, böyle olmazsan başarılı olamazsın..."

Mutluluğun tanımı herkes için farklı olsa da yöntemi az çok aynı, kişisel gelişim uzmanlarına göre. **"Hayatında, bir amacın olsun"**. Uğrunda sonuna kadar gidebileceğin bir tutkun, aşkla bağlı olduğun bir hedefin olduğunda, bu amaç için yaptığın tüm çalışmalar seni an be an mutlu eder. Doğu felsefelerinin tekrar tekrar altını çizdikleri gibi: **"mutluluk bir hedef değil, bir yol, bir yaşam biçimi"**. İşte tam da bu nedenle, inandığımız ve daha da önemlisi sevdiğimiz şeyleri yapmak bizi mutlu edecek "an"da. **Sevdiğimiz şeyleri yaptığımız her an mutluyuz** çünkü. Bu bir çiçek ekmek de olabilir, piyano çalmak da dil öğrenmek de... İnanan insan kendine engel koymaz. "Bu yaştan sonra dil mi öğrenilir" demez mesela. Çünkü öğrenebileceğine inanıyordur. En büyük engel kendimiziz. Mutlu olmaya, zihninizdeki engelleri kaldırmakla başlayın!

Ergül Keskin
conture & make-up studio

Türkiye'nin profesyonel anlamda ilk kontür makyaj uygulama ve eğitim akademisinin kurucusu ***Ergül Keskin***, aynı zamanda alanında dünyaca ünlü, Alman firması Long Time Liner Conture Make-up markasının Türkiye Distribütörüdür.

Ergül Keskin Conture Make Up Studio, Ankara Park Oran Ofis'teki merkezinden sonra İstanbul Zorlu Center'da açtığı şubesinde, 30 yılı aşkın tecrübesi ve yenilikçi hizmet anlayışıyla, kontür makyaj alanında üst düzey hizmet sunmaya devam etmektedir.

HİZMETLERİMİZ

Kaş Kontür	Liplight	Dövme Uygulaması
Kaş Kontür Highlight	Eyeliner Kontür	Kaş Tasarımı
Dudak Kontür	Kamuflaj Kontür	İpek Kirpik
Dudak Kontür	Saç Simulasyonu	Kirpik Simülasyonu

Adres: Zorlu Center R1 Teras Evler Kat. T1 D.104 Beşiktaş/İstanbul

Tel: +90 538 040 63 65

ergulkeskintr

ergulkeskinofficial

ergül keskin.com.tr

FRANK GEHRY; yaşayan en önemli mimarlardan...

"Asrın Binası" Bilbao Guggenheim Müzesi

Eserleri, sıradanlığı yıkan, düz çizgilere başkaldıran sanat ve mimari arasında köprü kuran nitelikte... Bazılarına göre 'ikonik', bazılarına göre ise 'dekonstrüktif ', yap ve boz akımının öncülerinden...
Yapılarında kırmızı kontrplak, oluklu galvanizli levhalar, metalden zincirler, ağlar, kafesler, kümes ve çit telleri, asbest paneller kullanıyor, değişik biçimleri bir araya getiriyor ve zamanının ötesinde heykelimsi yapıları ile tanınıyor...

Frank Gehry

ZAMANI GERİYE SARALIM

Frank Gehry, II. Dünya Savaşından önce Polonya'dan Kanada'ya göç eden Thelma ve Irvin'in oğludur. 28 Şubat 1929'da Toronto'da doğar. Asıl adı Frank Ephraim Owen Goldberg'dir.
Küçüklüğünde, büyükbabasının inşaat ve balıkçılık malzemeleri satan bir dükkânı vardır.
Yaşadıkları evin oturma odasında, yerde, halının üzerinde, büyükannesi ile birlikte dükkândan getirdikleri boy boy, farklı kesimlerde tahta parçaları, çit yapımında kullanılan ağlar, bin bir çeşit malzeme ile hayali evler, fütüristik mahalleler kurarlar.
Gelecekte kullanacağı, oluklu çelik levhaların, zincirlerin, çitlerin, ham tahtaların, hafta sonları birlikte balığa çıktığı büyükbabasının ona balık ve balıkçılıkla ilgili gösterdiği, anlattığı her şey, onun tarzını etkileyecektir.

Tohumlar ekilmiştir

Balık figürü, balık pulu, balıksırtı, empresyonları belleğine yerleşmiştir, Gehry'nin.
Babası ile çizim yaparlar.
Annesi, onun sanat dünyasına adım atmasını sağlar.
Babası Frank'in büyük bir hayalperest olduğunu düşünmektedir.
Annesi ise yaratıcılığın hayallerle başladığına inanmakta, yeteneğini gördüğü oğlunun ilk adımları atmaktan çekindiğini düşünmektedir. Bu yüzden oğlunu zorlamakta tereddüt etmez.
Aile 1947'de California'ya taşınır.
İsimlerini Goldberg'den Gehry'ye çevirirler.
Genç Gehry;
Bir taşımacılık şirketinde kamyon şoförlüğü yapar.
Radyo sunuculuğunu dener, sonuç berbattır.
Kimya mühendisliğine el atar ama hiç hoşlanmaz.

Düşünmeye başlar

Ben ne seviyorum? Nerede olmak istiyorum? Beni heyecanlandıran şeyler neler?

Aklına ilk gelen '**sanat**' olur.

Büyükannesi ile birlikte oturma odasında yarattığı şehirlerdir onu en çok heyecanlandıranlar.

Sonuç

Mimarlığın yolu çizilmiştir.

1962'de California da ilk şirketini kurar.

Yapıtları arasında öne çıkanlardan biri Santa Monica'daki evidir.

1920'de inşa edilmiş binayı, evin özgünlüğünü koruma amaçlı olarak eski yapının bir kısmını açıkta bırakır, diğer bölümlerini kendi tarzını ortaya çıkaran çeşitli malzemelerle kaplar.

İşte Frank Gehry tarzı budur.

Ortaya çok özel bir yapı çıkar.

Frank Gehry halen bu evde oturmaktadır.

FRANK GEHRY TARZI

Bazen stili yarım kalmış gibi gözükse de, çiğ sayılabilecek bir izlenim uyandırsa da Gehry'nin binaları, 1960-1970'lerin "California Funk Art" akımına uyum sağlıyor.

Sıradan malzemelerle de özel binalar yapabileceğini kanıtlıyor.

Frank Gehry, malzemelerin ötesinde, hayal gücünün kendisini de şaşırtmasına izin veriyor.

Ancak görünüşe aldanmayalım; Modernizminin yanında Gehry'nin, bir o kadar da Sofistike ve Klasik bir yönü var.

Avrupa sanat tarihine hâkim, güncel resim ve heykel dünyasına vakıf, bugünkü hayat ve sanatla iç içe bir Frank Gehry...

Yunan Tapınaklarını ve Yunan tarzını kopyalamalarına kızdığı meslektaşlarına tepki olarak, daha ilkel dönemlere gidip, 'Balık' formunu simge olarak kullanıyor.

Japonya'da Kobe'de inşa ettiği *balık heykeli şeklindeki* '*Lokanta Bina*' bu dönemine örnek.

Şimdi, Japonya'dan dünyanın başka bir köşesine uçalım: İspanya'nın Bask bölgesine, Bilboa'ya...

"Balık Lokanta", Japonya

BILBAO GUGGENHEIM MÜZESİ

Guggenheim Müzesi, ünlü mimar Frank Gehry'nin kendisini hem zirveye hem de yeni ufuklara taşıyan ilk ikonik (biçimsel) yapıtıdır.

1997'de açılan perspektif zengini Bilbao Guggenheim Müzesi, Time dergisi tarafından "*Asrın Binası*" olarak tanımlandı.

Bir zamanlar, İspanya'nın önemli merkezlerinden olan Bilbao, Avrupa ülkeleri ile rekabet edemez hale gelmiş, sisli, dumanlı, hurda halinde fabrikaları ile cazibeden çok uzak bir şehir olmuştu. Bilbao'ya yeni bir ruh vermek isteyen Bask'lar, bir müze yaptırma kararı aldılar. Açılan yarışmayı Frank Gehry'nin kazanması ile Bilbao'nun kaderi pozitif bir şekilde değişmeye başladı.

Hava alanından şehre doğru ilerlerken, müzeye neredeyse yapışık olan La Salve köprüsüne geliyorsunuz ve deyim yerindeyse, anında çarpılıyorsunuz. Karşınızda, gezegenlerden gelmiş ve nehrin yanına konmuş devasa bir UFO'ya benzeyen büyük bir bina ile karşılaşıyorsunuz. Fakat bu büyüklük ezici değil, aksine, gökyüzündeki bulutları ve nehrin sularını yansıtan devasa kıvrımları sayesinde yumuşak ve akışkan ve tabii ki göz kamaştırıcı...

Frank Gehry'nin Santa Monica'daki evi

Bilbao Guggenheim Müzesi'nin girişi - atrium

"Mimari yapılar, her ne kadar zamanı ve mekânı dile getirse de, derininde sonsuzluğa kalma özlemi yatmaktadır" diyor Frank Gehry. Bilbao'yu, sihirbaz eli değmişçesine, bir taşra şehrinden, hareketli bir turizm merkezine dönüştüren bu müzeyi, ilk 3 yılda 4 milyondan fazla turist ziyaret etmiştir. Şehre hem dinamizm getirmiş, hem de insanların müzelere olan bakış açısını değiştirmiştir.

"Onu ilk gördüğümde, aman Tanrım ben bu insanlara nasıl böyle bir şey yaptım... Tasarladığım bir yapıyı ilk gördüğümde sarsılıyor, battaniyenin altına saklanmak istiyorum," diyor mütevazı Frank Gehry.

Taş, metal ve camın iç içe geçtiği bir bulut, yelkenleri fora edilmiş heybetli bir gemi veya 32.000 m²'ye yayılan devasa, sürreel bir çiçek gibi karşınızda duran Guggenheim Müzesi, tüm metaforlara açık.

Kentin ortasından geçen nehrin kenarında, titanyumdan yapılmış kıvrımlı cephesi, ışığın yansımalarına ve hava şartlarına göre değişebiliyor. *Gün batımında bakır, yağmur altında platin ve gece reflektör ışıklarında da altın rengine dönüşüyor.*

Müzenin dışı kadar içi de etkileyici. Dış cephede kıvrımlar ve kavislerle yaratılan dans, içeride de ritmine devam ediyor. Özellikle müzenin ortasında yer alan yüksek tavanlı atrium (avlu, giriş), hayranlık uyandırıcı.

10.000 m²'lik kapalı alanda yer alan, çeşitli sanat akımlarına ait sergilenmiş eserleri görmek, ilham vermeye devam ediyor; ziyaretçilerinin duygularını ve ruhunu doyuran bir deneyime dönüşüyor.

Müzenin önündeki meydan, cepheyle bütünleşen aynı taştan yapılmış. Binanın tam girişinde,

Dev Örümcek "Maman"

Titanyumdan yapılmış dış cephenin rengi ışığın yansımasıyla değişiyor

Guggenheim'ın kendisi kadar aykırı duran, çiçeklerle bezenmiş 20 metre yüksekliğinde, köpek başı bir heykel ile karşılaşıyorsunuz. Bu köpeğin adı "*Puppy*". Sanatçı *Jeff Koons* tarafından yapılan Puppy için 60.000 adet çiçek kullanılmış.

Bilbao Guggenheim Müzesi'nin müdürü, ünlü mimar için, "Frank Gehry, dünyadaki mimarlık konseptini yükseltmiştir. Farklılık yaratma fikrine açıklığı, aykırı olan her şeyi deneme merakı, böyle çarpıcı bir yapıtın gerçekleşmesinde büyük rol oynamıştır," demiştir.

Müzenin arka tarafında da şaşırtmaya devam ediyor, yıldız mimarımız. Nehrin kenarında, sanatçı Louis Bourgeois'ın *dev örümcek heykeli* "*Maman*" karşımıza çıkıyor. Doğal olarak, kendinize, "Bu da nereden çıktı?" diye soruyorsunuz.

Bilbao Guggenheim Müzesi - Puppy

Meğer örümcek figürü, Frank Gehry'nin doğal imzası haline gelmiş. Sebebi de en az kendisi kadar ilginç: örümcek, Gehry'nin annesi gibi dokuma yaptığı için aralarında bir paralellik kurmuş ve heykeli "Maman" olarak isimlendirmiş. Kısmette böyle birinin annesi olmak varmış, simgesi varsın örümcek olsun...

WALT DISNEY CONCERT HALL

İnanılmaz çarpıcı dış görünüşü, samimi ve rahatlatıcı iç mekânı ile Walt Disney konser salonu Frank Gehry'nin başka bir şaheseridir. Asıl amacı Los Angeles şehrindeki müzik severleri müziğin doruğuna eriştirmek olan bu bina, başta taş yapı olarak düşünülmekte idi. Bilbao Guggenheim Müzesi'nin sonsuz süksesinden sonra aynı konsept üzerine çalışılmaya başlandı... Dıştan, rüzgârdan şişmiş gümüş yelkenleri andıran bu titanyum yapıt, dev kıvrımlarının içindeki ekoları dalga dalga binanın içine akıtıyor adeta. Frank Gehry, soğuk bir malzeme olan titanyuma ruh veriyor, kıvırıyor, değişik formlar veriyor ve görenlerin belleğine inanılmaz bir şölen hediye ediyor... Konser salonu çalışmaları sırasında, Frank Gehry, Los Angeles Filarmoni'nin orkestra şefi Salonen ile sıkı bir çalışma içinde oldu. Bu ikiliye bir de dünyanın en meşhur ses mühendisi Japon Yasuhisa Toyota katıldı. Daha sonra Toyota, mimar için "Frank Gehry'den çok şey öğrendim, beraberce bir heykeltıraş gibi akustiği yavaş yavaş yonttuk" demiştir. Bu üç maestronun çalışmasının sonucunda tabii ki Walt Disney Concert Hall dünyanın en önemli konser salonları arasında yerini buldu. Orkestra şefi Salonen, "Artık, herkes Los Angeles Filarmoninin sesini daha iyi anlayacak" demişti.

Frank Gehry konser salonunu tasarlarken buranın popülist bir salon olmasının ve sahnenin etrafında yerleştirilmiş koltukların orkestrayı sarmalamasının önemli olduğunu düşünüyordu. Dinleyiciler hem müzisyenleri hem mimariyi ve en önemlisi birbirlerini göreceklerdi. Salon, seyirciler, müzisyenler bir bütün olacaklar, müziğin ruhunu hissedecekler ve harika bir deneyim yaşamanın sevinci ile evlerine döneceklerdi. "Benim mimarlık tecrübemde akışkanlık çok önemlidir. Biraz caz gibidir, diyebiliriz. Besteler-sin, beraber çalışırsın; biri çalar, sen bir şey eklersin sonra o bir şey ekler ve sonunda neler neler yaratılır" diyor mimarımız...

Daha evvel Bilbao müzesinde de gördüğümüz gibi, Frank Gehry'nin başka bir özelliği de binalarının bahçe ve rüya gibi parklarına verdiği önemdir. Konser binası tasarlanırken, Frank Gehry, binayı yaptıran Lilian Disney ile sıkı bir diyalog içinde olmuş ve onun isteklerini gerçekleştirmeye çalışmıştı.

Lilian Disney binaya bir köy havası verilmesini, doğa ve bahçe ile iç içe hissedilmesini arzu ediyordu.

Walt Disney Konser Salonu'nda sahne merkezde yer alıyor

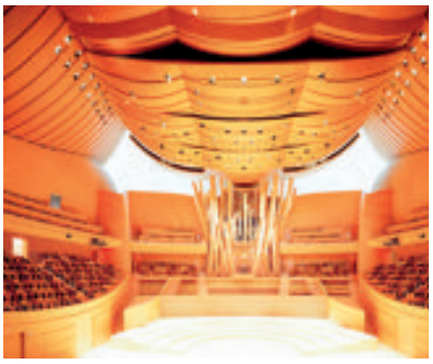

Bahçedeki dev çiçek

Frank Gehry de, parkın ortasına devasa gül formlu bir çeşme oturtmuş ve Lilian Disney'e saygı olarak "*A Rose for Lilly*" olarak adlandırmıştır. Bu çiçek heykelin tasarımının gerçekleştirilmesi için 200 vazo, 8.000 tabak Çin porseleni kırılmıştır.
Konser için gelen melomanlar (müzik tutkunları), yumuşakça dalgalanan gümüş yelkenlinin dışına, bahçeye çıktıklarında, kulaklarında müzik, gözlerinde gül imajı ile mutluluk dolu bir uykuya hazırlanmış olacaklardır...

LOUIS VUITTON FOUNDATION

Önemli bir müteahhittin oğlu olan, genç sanatçılara verdiği destek ve Fransa'nın kültürel mirasını korumaya yönelik projeleri ile ünlü Louis Vuitton'nun patronu *Bernard Arnauld*, 2001'in Kasım ayında Bilbao Guggenheim Müzesi'ni ziyaretinde, şaşkınlık ve hayranlıkla ağzından şu kelimeler dökülmüştü: "Böyle inanılmaz bir şeyi bir kişi nasıl hayal edebilir ki? Üstüne üstlük nasıl inşa edebilir ki?"
Bu ziyaretten bir ay sonra Arnauld, Frank Gehry'den randevu istedi. 2002'nin Şubat ayında Frank Gehry randevuya geldi. Birbirleriyle çok iyi anlaşan ikili, müze konusunda bir anlaşmaya vardılar. Bernard Arnauld içinde çok sayıda galeri, bir oditoryum, tabii ki bir kitapçısı ve kafesi ve geniş bir girişi olan "haute couture" bir bina hayal ediyordu. Gehry, Los Angeles'e 11 saatlik dönüş yolculuğu süresinde, o meşhur çiziktirme planlarından yüzlercesini yapmıştı bile.
Ünlü mimar, "Bunları düşünmeden, gözlerimin önünden dizi halinde geçen fotoğraflara bakarak çiziyorum, çiziyorum ve çiziyorum. Sonra, ekiple birlikte, fizibilite araştırması yapmaya başlıyoruz" diye anlatıyor. Bundan sonra Frank Gehry kendi kişisel çalışmasına geçiyor. Çeşitli tahtalar, demir parçaları, kâğıt, form verilmiş karton ve plastik parçaları toplamaya başlıyor. Artık onun sanattan zanaata geçme zamanı gelmiştir. "Oturuyorum ve topladığım malzemelerimle oyunuma başlıyorum" diyor.
"Bazen 15 metreyi aşan uzunlukta maketler hazırladığımız oluyor... Bu proje için tam 60 adet maketle sunum yaptık" diye açıklıyor. "Seçilen modeli bilgisayar ve stüdyoda detaylandırıyoruz." Tüm bu yenilikleri bilgisayara geçirebilmek için bir Fransız uçak şirketi ile yeni bir yazılım yaratmışlar. Uçaklar için kullanılan Catia isimi programı mimariye uygulamışlar. Bu sayede hem mimarî kusursuzluk elde ediyor, hem de aşırı israfı önleyebiliyorlarmış.
Paris'in batısındaki Bois de Boulogne'da, yeşilliklerin ortasında bir muhteşem yapı daha. Sanki camdan bir yelkenli, gökten parkın ortasına düşüvermiş.
Açılışında, Cumhurbaşkanı François Hollande, "Bu ışık katedrali, zekânın, yaratıcılığın, sanat ve teknoloji devriminin örneğidir" demişti. 20. yüzyılın ilk yarısına kadar, dünyanın birçok şehrinden daha fazla, modern sanat, mimari ve tasarım örneği barındıran Paris şehri, zamanla bu konudaki liderliğini New York'a ve başka şehirlere kaptırmıştı. 40 yıl evvel tasarlanan Centre Pompidou'nun açılışından beri, Louis Vuitton Müzesi Paris'in ilk sansasyonel binasıdır.
Gehry: "İnşa ettiğimiz camdan yelkenlere sanat eserleri asılamadığı için, içine ikinci bir bina daha yapmamız gerekiyordu. Bazen bana, 'Oh Frank, senin tasarım-

Louis Vuitton Müzesi Binası

ların karmakarışık, sanki binanın içindeki sanatçıları bastırmak istiyorsun' diyorlar. Hâlbuki ben, hem dıştan olağanüstü bir bina yaratmak istiyorum, hem de içerideki galerilerin yalın olmasına çalışıyorum, böylece eserlerin gerçek hakkını vermiş oluyorum. Müzeye geldiğinizde dış görünüşün ihtişamı, sadece ve sadece içindeki sanatı yüceltmeye yarıyor."
Yukarıdaki kuleleri gezerken bahçeler, gökyüzü, Paris manzaraları ve mimari görüntü, insanın içini görsel bir sarhoşluk ile dolduruyor. En alt katta olan oditoryum ise, akan sularla dolu bir gölete bakıyor. Bu alan, üstündeki şeffaf kıvrımlar sayesinde gün ışığı alıyor. Göleti çevreleyen yürüyüş koridorları, Louis Vuitton'un moda defilelerinde kullanabileceği sıra dışı bir alan yaratıyor.
Yaratıcılığa çok tutkulu olan Bernard Arnauld, insanın yetenek ve kaynaklarını harekete geçirerek, yaşadığımız döneme, kültüre ve sanata, ruh zenginleştirici avant-garde bir yapıt hediye etmiştir.

Frank Gehry ve Bernard Arnauld

FACEBOOK'UN KARARGÂHI

Facebook çalışanları Mart 2015'de, Frank Gehry tarafından tasarlanan Silikon Vadisi'ndeki yeni karargâhına geçti. Burası, dünyanın en büyük 'açık kat' planına ve en büyük 'çatı parkı'na sahip, 40.000 metrekarelik ofis binasıdır.

Louis Vuitton Binası

VE, EN SON...

Frank Gehry'nin son yapıtı, Berlin'in kalbinde yer alan "*Pierre Boulez Saal*" konser salonu, geçtiğimiz senenin mart ayında açıldı. Daniel Barenboim ve Edward Said tarafından, Filistinli ve İsrailli gençleri bir arada eğitmek amacıyla kurulan okula ait 'Divan Orkestrası'nın gösterileri burada gerçekleşecek. Böylelikle, Gehry'nin son tasarımı, Filistinli ve İsrailli gençlerin müzik aracılığıyla birleşmelerine vesile olacak.
1929 doğumlu 89 yaşındaki Frank Gehry'ye bundan sonraki projeniz ne olacak diye sorulduğunda, 'Elbette bir uzay gemisi' diye cevap vermekte...

Frank Gehry "Facebook Karargâhı" için Mark Zuckerberg ile çalışırken

Görkemli Showroom'larında, IKEA'nın sunduğu görsel ve dokusal tecrübenin büyüsünü insanlar çok sevdiler ve onu bir dünya markası haline getirdiler...

IKEA İmparatorluğunun kurucusu Ingvar Kamprad

Hepimiz en az hayatımızda bir kez, mobilyadan zücaciyeye, gıda ürünlerinden dekoratif ev eşyasına kadar satılan bu dev mağazalara girmiş ve alışveriş yapmışızdır. Ve modüler yapıya uygun mobilya parçalarını satın alıp, katalogdaki bilgilere bakarak, tıpkı bir bulmaca gibi evde monte etmeye çalışmışızdır. Görkemli Showroom'larında, IKEA'nın sunduğu görsel ve dokusal tecrübenin büyüsünü müşteriler çok sevdiler ve onu bir dünya markası haline getirdiler.

Ingvar Kamprad kimdir?

IKEA'nın kurucusu Ingvar Kamprad, 2005 yılında Forbes Dergisi'nin "milyarderler listesi"nde 28 milyar dolarlık servetiyle dördüncü sırada yer aldı. Yüzyılın en büyük girişimcilerinden biri olan Kamprad'ın sıra dışı hayat hikâyesi ve IKEA'yı nasıl kurduğu, birçok girişimciye örnek olmuştur. Kamprad, 30 Mart 1926'da İsveç'in güneyinde bulunan Smalandiya kentinde doğdu. Kamprad'ın biyografisini kaleme alan yazarlara göre ticaret, Kamprad

ailesinin genlerinde var. 1897'de iflasın eşiğine gelip intihar girişiminde bulunan Kamprad'ın dedesini, babaannesi Francis kurtardı. Güçlü bir iradeye sahip olan Francis Kamprad, torununa zorluklara karşı sabır ve azimle mücadele etmenin önemini aşıladı.

Ingvar para kazanmaya çocukluk yıllarında başladı. Kibrit, kalem, inci boncuk alıp üstüne kendi kâr payını koyarak arkadaşlarına satan Ingvar, ticaretin tadını ta o zamanlardan almışa benziyor. Ticaret eğitimi almayan ve bu konuyla ilgili tek bir kitap bile okumayan Ingvar Kamprad, IKEA'yı çocukluk ve gençlik yıllarındaki bu kişisel tecrübelerine dayanarak kurdu denilebilir. O günleri, iş adamı şöyle anlatıyor:

"*İş hayatında diğerlerinden farklıydım sanırım. İşle alakalı tüm etkinliklere katılırdım. Halam 100 adet kibrit almama yardım etmişti mesela. Sonra bu kibritleri maliyetinin 2-3 hatta 5 katına satmıştım. İlk kazancımı elde etmek inanılmaz bir tatmin vermişti. Galiba 4-5 yaşlarındaydım o zamanlar.*"

O zamanlardan, büyük bir iş başaracağı belli olan Kamprad, arkadaşları futbol oynayıp gezerken, para biriktirmeye başladı. 1943 yılında henüz 17 yaşındayken kendi birikiminin yanısıra babasından borç alarak IKEA'yı kurdu. IKEA ismi Ingvar Kamorad'ın baş harfleri ve doğup büyüdüğü Elmtary ve Agunnaryd'ın baş harflerinden geliyor. İlk IKEA mağazasında, kibritten iç çamaşırına kadar pek çok şey satılıyordu, ancak esas talep kalemlere yönelikti. Dükkâna müşteri çekmek için ücretsiz kahve ve kurabiye ikram eden Kamprad'ın bu jesti, dükkâna binlerce kişinin gelmesine deden oldu. Bugün de her IKEA mağazasında birer restoran ve kafe vardır. IKEA köftesi de oldukça meşhurdur!

Mobilyacılığa giriş

Genç Ingvar, daha sonra mobilya işine girmeye karar verdi. O zamanlar mobilya, lüks bir şeydi, zira mobilyalar pahalı ürünlerdi. 1948 yılında bu işe girmeye karar veren Ingvar, o günleri şöyle anlatıyor:

"*Alvesta şirketinin kurucusu Guimars Fabriker benim esas rakibimdi ve uzun zamandır mobilya satışı yapıyordu. Sonra birgün gazetede onun mobilya reklamlarını gördüm ve ben de bu işe girmeye karar verdim. Rakibimden geri kalmamak için başladığım bu iş, benim hayatım oldu sonra...*"

Mobilya satışı için Almhult'da açtığı mağazada, olumlu tepkiler aldı ve çizgisini genişletmiş oldu. Showroom'un açılması IKEA'nın dönüm noktası oldu çünkü ilk defa insanlar, mobilyaları sipariş etmeden önce görüp dokunabilme fırsatı elde ediyorlardı. Böylece kaliteyi düşürme riskine rağmen rakiplerle girilen fiyat savaşlarında; fonksiyonlu, kaliteli mobilyaları ve uygun fiyat politikasıyla ön plana çıktı. Rakiplerden gelen baskılarla ve tedarikçilerin boykotları sonrasında 1955 yılında IKEA kendi mobilyalarını tasarlamaya başladı. Bu süreçte Kamprad artık mucize çocuk olarak değil; kendinden emin, hırçın ve tehlikeli bir rakip olarak görülmeye başlandı. Onun yöntemleri bazen büyük bir öfke ve itirazla karşılandı. 1966 yılında Stockholm'ün yakınlarında, 31.000 metrekarelik en büyük IKEA açıldı. Mağaza, şehir dışında açıldığı için kira daha düşüktü ve ayrıca park alanları daha genişti. Ulaşım maliyetlerini azaltmak için de şirket, birleştirilmeye hazır mobilya parçaları sipariş etmeye başladı. Taşıma maliyetleri düşüktü ve müşteriler bu parçaları kendi evlerinde birleştirerek diledikleri mobilyayı inşa edebiliyorlardı. Paketlerin içindeki ayrıntılı açıklamalar nedeniyle müşteriler de bu birleştirme işlemini sevmekteydiler, adeta bulmaca gibi geliyordu

onlara. Bu süre dâhilinde İsveç'te otomobil sayısı giderek artıyordu. Bu sayede insanlar uzak mesafelere alışveriş için gidebiliyorlardı. İnsanların IKEA'ya gelmesini teşvik etmek için şirket araçların üstüne yerleştirilen ve ekstra yük taşımayı kolaylaştıran kızak benzeri aparatlardan satmaya başladı. Taşıma kolaylığı sağlayan bu uygulama sayesinde satışlar bir yılda iki katına çıktı.

İsveç'te böylesine büyük başarılar yakalayan şirket, ilk yurtdışı mağazasını 1963'te Norveç'in başkenti Oslo'da açtı. Ayrıca yine bu yıllarda, şirket kendi kontrol sistemini kurdu. IKEA ürünleri, İsveç'in en saygın yayınları tarafından birinci sınıf kaliteye sahip olarak nitelendirildi. 1973'te İsviçre'de açılan mağazadan sonra Avusturya, Hollanda, Fransa ve ABD'de de mağazalar açılmaya başlandı. Bugün IKEA'nın, 49 ülkede mağazaları var. Ülkemizde İstanbul, Ankara, Bursa, Bodrum, İzmir ve Adana'daki mağazaları müşterilerine hizmet vermektedirler.

Geçmişine dair özür

1994'de aktif faşistlerden Per Engdahl'ın özel mektuplarının basına yansımasıyla, Kamprad'ın 1942'de Engdahl'ın Nazi grubuna katıldığı ve en azından 1945'e kadar çeşitli para yardımlarında bulunduğu ortaya çıktı. Gruptan ne zaman ayrıldığı bilinmemesine rağmen Engdahl ile olan arkadaşlığı 1950'ye kadar sürdü. Yahudiler tarafından boykot edilen Kamprad, daha sonraları bu dönemi, hayatının en büyük hatası ve pişmanlığı olarak açıkladı ve Yahudilerden ve IKEA çalışanlarından da birer mektupla özür diledi. Aynı zamanda alkolik olduğunu kabul eden Kamprad, bu durumunun artık kontrolü altında olduğunu açıkladı. Okuma güçlüğü çeken Kamprad, 1976'dan itibaren İsviçre'de Epalinges'de yaşamaya başladı. Büyük servetine rağmen eski model bir Volvo 240 kullanmış, hiçbir zaman birinci sınıfta uçak yolculuğunu tercih etmemiş. Bu tutumlu tavırlarını, çalışanlarına da aşılamaya çalışmış, örneğin personelinden boş kâğıtların her iki tarafını da kullanmalarını istermiş. İkinci el kıyafet giymek ve saçlarını, fiyatların ucuz olduğu ülkelerde kestirmek gibi bir milyarder için garip sayılabilecek alışkanlıkları vardı. Zaten lükse ve şatafata düşkün olmayan insanların alışveriş yaptığı bir mağaza olan IKEA'nın kurucusunun da aynı felsefeyi benimsemesi ve lükse düşkün olmaması son derece doğal olsa gerek...

1986'da Kamprad, yönetim kurulundan emekliye ayrıldı, ancak danışmanlık görevini sürdürmeye devam etti. 28 Ocak 2018'de, 91 yaşında, İsveç'in Smoland bölgesindeki evinde hayata veda etti.

"İş hayatında diğerlerinden farklıydım sanırım. İşle alakalı tüm etkinliklere katılırdım. Halam 100 adet kibrit almama yardım etmişti mesela. Sonra bu kibritleri maliyetinin 2-3 hatta 5 katına satmıştım. İlk kazancımı elde etmek inanılmaz bir tatmin vermişti. Galiba 4-5 yaşlarındaydım o zamanlar."

SADECE SİZİN DEĞİL,
EN YAKIN DOSTUNUZUN DA
VAZGEÇİLMEZ ADRESİ

PAWS

pawsome coffee shop

Teşvikiye Mahallesi Sezai Selek Sokak No: 24-26
Tel: (0212) 296 00 38

@pawscoffeeshop

TEL AVİV SANAT MÜZESİ

1932 yılında kurulan Tel Aviv Sanat Müzesi, Tel Aviv'in ilk belediye başkanı, Meir Dizengoff'un evinde konuşlanmıştı. Müze, 1971'de günümüzdeki adresine taşındı. Mimar Preston Scott Cohen, Herta ve Paul Amir Binası'nı da müzeye ekledi.

"Çakma? veya Sahte?"

Ünlü Hollandalı sanatçı **Han van Meegeren**'in (1889-1947), *Vermeer* tarzında tablolar yaparak orijinal olarak kabul ettirdiği "çakma" eserleri, üç ayrı Hollanda müzesinden bu sergide gösterime sunulmaları için ödünç alındı.

Sahtecilik, insanların her zaman ilgisini çeken, büyüleyici bir olgu...
"FAKE", Türkçe tercümesiyle "*sahte*" veya "*çakma*", geçtiğimiz aylarda Tel Aviv Sanat Müzesi'nde izlediğim bir serginin adı, aynı zamanda konseptiydi. Konu olan sergide sanatsal, moda, tarih, edebiyat, din ve arkeoloji sahteciliği incelendi.

Çakma?

Tel Aviv Sanat Müzesi'ndeki eğlenceli bir sergi adı...
Bu sergide ticari markalar ile birlikte sanatsal, moda, tarih, edebiyat, din ve arkeoloji sahteciliği incelendi.
Şüphesiz ki... Sanat, arkeoloji, din, edebiyat, moda, ticari ürünler ve belgelerde sahte ve kasıtlı aldatmacalar vardı.
Örneğin, sergi salonuna girer girmez göze ilk çarpanlar çakma çantalar, saatler gibi satışı her daim sürmekte olan ticari ürünler. Peşinden gelen ise sahte paralar... Çeşit-çeşit ülkelerin banknotlarının çakmaları...
...Ve ardından da en tehlikeli sahteler: İnsan yaşamını tehdit eden sahte içkiler.
Serginin kalbini oluşturan ise, ünlü Hollan-

dalı sanatçı **Han van Meegeren**'in (1889-1947) dört sahte *Vermeer* resimleri! Aldatma 1937'de, o "çakma Vermeer"lere onayını veren zamanın ünlü sanat uzmanının görüşü uyarınca gerçekleşmişti.
Bu sergi için Hollanda müzelerinden ödünç olarak alınan söz konusu bu tablolar, van Meegeren'e büyük çapta bir servet kazandıran Nazilere "orijinal" eserler olarak satılmıştı.
İkinci Dünya Savaşı'nı hemen takiben van Meegeren "Nazi işbirlikçisi" olarak yargılandıysa da o dönemde kendisini kurtarmak için, Nazileri kasıtlı olarak kandırdığını itiraf etmek zorunda kaldı. Sonuç olarak, Nazileri kandırmanın yanı sıra sanatsal yeteneklerinden övgüyle söz edilen Hollandalı bir kahraman oldu. Dolayısıyla tablolar bugün Hollanda'daki müze koleksiyonlarında yer almaktadır.
Çok sayıda arkeoloji sahtekârlığı yapan **Musa Wilhelm Shapira**, 1884'de kendisini başından vurarak intihar etmişti. İntiharın sebebi, British Museum'un onunla yapmış olduğu büyük bir anlaşma idi: MÖ 840 civarında olduklarını iddia ederek tarihlediği sahte Moabetica heykellerinin birçoğu British Museum'da sergileniyordu.
FAKE **Sergisi**'nde sahte pasaportlar ve kimlik belgeleri üzerine bir bölümde, Arjantinlilerin fark etmediği küçük bir adres hatası olsa da Mossad ajanlarının **Adolf Eichmann**'ı ne şekilde ele geçirdiğini ve onu kaçırıp ülkeden fark edilmeden nasıl kaçırabildiğini ortaya koyuyor.

Çakma ticari ürünler

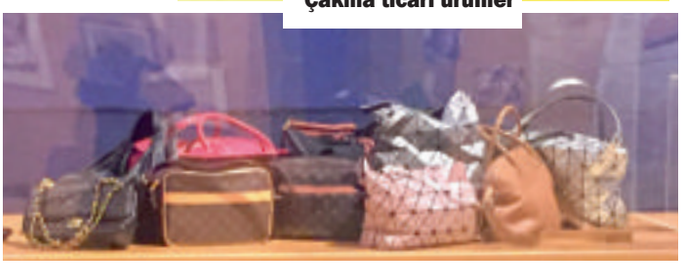

Van Meegeren
'Emmaus'ta Akşam Yemeği'

Bir başka öykü, belki de bir apokrif [1]:
Bir Amerikan sanat koleksiyoncusu bir **Titian**'ı[2] satın aldı ve ulusal hazineler olarak addedilenlerin ülke dışına çıkartılmasının yasak olduğu İtalya sınırlarından yakalanmadan kaçırmayı amaçlamıştı. Bu sebeple, üstüne sıradan bir manzara boyaması için yerel bir sanatçıya para ödedi. Kolektör, tablo devlete geri döndüğünde, sanat restoratöründen sahte boyamayı kaldırmasını istedi. Restoratör onu aradı ve peyzajı kaldırdığını, sonra da Titian'ı kaldırdığını, en alttan da **Mussolini**'nin portresinin çıktığını söyleyip kolektöre, "*Şimdi ne yapmam gerekiyor?*" diye sormuştu.
Edvard Munch'un[3] sahte "kendi portresi" de Tel Aviv Sanat Müzesi'ndeydi. Aynı zamanda, XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyıl başlarındaki eserlerin, **Cezanne**[4], **Leger**[5], **de Vlaminck**[6] ve **Bonnard**[7] şaheserlerin bulunduğu diğer koleksiyonudur.

"Yanlış imza... Şüpheli bir kaynak... Sahte..."

Açık artırma kuruluşlarının işitmekten çok korktuğu sözcükler bunlar...
Geçenlerde **Andy Warhol**'un[8] ilk yapıtlarından biri olduğu söylenen bir çizim, aynen bu tartışmaları doğurdu. Warhol'un ağabeyi yapıtı, "sahte" diye tanımladı ancak çizimin özgünlüğüne ilişkin tartışmalar hala sürüyor.

Van Meegeren'in sahte 'Modigliani'leri

Leger'in sahte 'Paris Çatıları'

Van Gogh[9] veya Munch'ün herhangi bir yapıtı milyonlarca dolara alıcı bulabiliyor. Ama tablonun özgün olup olmadığı hakkında kuşkulu bir görüş ortaya atılmaya görsün, eserin değeri hızla düşüyor.
Peki, sahte veya taklit de olsa, müzayede kuruluşlarındaki sanat uzmanlarını aldatacak derecede ustalık ve düş gücüne sahip bir tablonun hiç mi değeri yok?
Han van Meegeren gelmiş geçmiş en büyük resim sahtekârı olabilecek bir sanatçı. Hollandalı Han van Meegeren, sanat meraklısı Nazilere XIV. yüzyıl Hollanda ressamlarının taklitlerini satmayı başararak büyük ün kazanmış, kendi ressamlığı da böylece onay ve beğeni toplamıştı.

Van Meegeren'in kendi eserleri sanat çevrelerinde pek fazla ilgi görmezken, sahtelerini yaptığı tabloları ile milyonlar kazanmış ve Hitler'in yardımcısı **Hermann Goering**'i[10] bile kandırmıştı.

'Ben daha iyisini yaparım'

Van Meegeren 1945 yılında tutuklandığında, Hollanda'nın ulusal hazinelerinden kabul edilen bir Vermeer taklidini Nazilere satmış olduğu için vatan hainliğiyle suçlanmıştı. Ölüm cezasına çarptırılabileceği anlaşılınca, sahte tablolar yaptığını itiraf etmişti. Hollandalı yetkililer kendisine inanmadı. Vatan haini olmadığını göstermesi için kendisinden bir eserin kopyasını resmetmesi istendi. Van Meegeren'in buna tepkisi, "*Kopya mı? Ben daha iyisini yaparım. Verin bana malzemeleri, tanıklar önünde yeni bir **Vermeer** resmedeyim*," şeklinde oldu.
Van Meegeren, II. Dünya Savaşı öncesinde kendi resim üslubunun dünyayı etkilemeye başlayan modern sanatla uyuşmamasına sinirlenip, Vermeer'in eserlerini kendi üslubuyla taklit ederek, "*daha önce görülmemiş nitelikte bir Vermeer*" yarattı.
"Sahtekâr ressam"ın yaşam öyküsünü kaleme alan **Frank Wynne**, "*Onu kızdıran, daha önceki bir dönemde kendisine büyük ün kazandıracak olan yeteneğinin, dünyanın Post Empresyonizm'e ilgi göstermeye başladığı bir dönemde hiç dikkat çekmemesiydi*," diyor.
Han van Meegeren'in kendini kurtarma çabası sonuç verdi: Vermeer'in daha önce bilinmeyen bir eseri olarak gün ışığına çıkarılan '***Emmaus'da Yemek***', sahte olduğu ortaya çıkıncaya dek Hollanda'nın en gözde tablolarından biriydi.
Wynne, "*Van Meegeren, tablonun üzerindeki ünlü bir imzanın, bizi, o resmin ne kadar güzel olduğunu düşünmeye yönelttiğini kanıtlamak istiyordu. 'Ünlü bir ressamın imzası, yarattığı tabloların bir dâhinin elinden çıkma kutsal eserler olduğu' şeklinde, romantik bir duygu uyandırır, insanda*," diyor.
Van Meegeren'in eserleri de daha sonraki yıllarda değer görmeye başladı. Hatta başka kopyacı ressamlar da onun eserlerini taklit etmeye başladı.

John Myatt'ın sahteleri

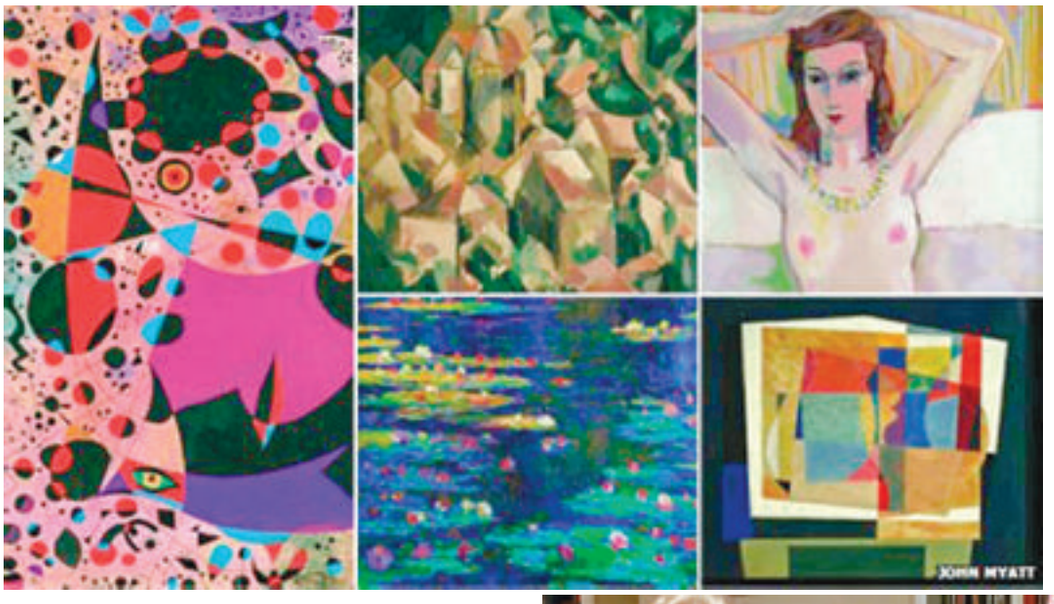

Hüküm giymiş bir ressam: John Myatt[11]

Bir başka ressam, **John Myatt** da çok farklı bir şekilde ün kazandı, resim dünyasında. Modern resmin ustalarının üslupla-rıyla yaptığı 200 kadar tabloyu sattığı için, 1995'de "yolsuzluk" suçlamasıyla tutuklandı.

Başlangıçta sanat eseri koleksiyoncularını dolandırmak gibi bir planı olmadığını anlatan Myatt, ancak, yaptığı bir sahte tablonun açık artırmada 25 bin sterline satılmasının ardından, ortağı **John Drewe**'un kendisine paranın yarısını verdiğini ve böylece sanatsal suç ortaklığının da başladığını söylemişti. Myatt, ünlü modern ressamların tarzında yeni resimler yapıyor; Drewe da tabloya eşlik edecek, sözde eski satışlara dair sahte belgeleri hazırlıyordu.

İngiliz emniyet kurumu **Scotland Yard**'a göre bu, XX. yüzyılın en büyük sanat sahtekârlığıydı. Myatt, yolsuzluğa ortaklık etmekten suçlu bulundu ve Brixton Hapishanesi'nde 4 ay kaldı. Şimdi, yine ünlü ressamların tarzında resmettiği kendi tablolarını, arkasında "*gerçek bir sahte tablo*" etiketiyle satıyor. Ancak, eskiden yasa dışı çalışmaları sırasında yapmış olduğu 120 kadar sahte eserin elden ele geçtiği inancında. Van Meegeren gibi, Myatt da ünlü yapıtları sadece kopya etmiyor. Myatt'ın resimleri tamamen yeni ama modern ustaların tarzını taşıyor. "*Ustaların düşüncelerine ve yaşantılarına tırmanıp*" eserlerinin ardındaki esin kaynağını aradığını anlatıyor, Myatt...

John Myatt sahte Van Gogh otoportresi ile

İnsanların sahte resmi çok ilginç bulduğunu söyleyen John Myatt'ın, yakınlarda kendi sergisini açacağı da sanat çevrelerinde konuşulanlar arasında.

Myatt, "*Bir Van Gogh tablosu alabilecek durumda olmayan insanlar, o paranın çok küçük bir miktarına, benzer estetiği elde etmek istiyor*," diyor ve sanat eleştirmenlerinin ukalalığı nedeniyle tabloların "*tiksindirici miktarlara*" el değiştirmesinden, insanların kendilerini sanat dünyasından dışlanmış hissettiklerini anlatıyor.

Uzmanlar da yanılır

John Myatt, insanların, resim uzmanlarının da yanılma payı taşıdıklarından, hatta aldanabilecek olmaları düşüncesinden de zevk aldıklarını söylüyor. Resim "dedektifi" **Philip Mould**, yerleşik sanat düzenine isyan ettiklerinden, resim sahtekârlarının sevimli bir yanı ve halkta ilgi uyandır-

de Vlaminck, Sarı Kitap natürmortu

dıklarını düşünüyor; ama yine de bu tür sahtekârlığın "iğrenç ve itici" olduğunu öne sürüyor.
Philip Mould, sanat sahtekârlığını, "*sıradan suçlardan bir kat daha şık, ama aslında karanlık bir iş*" şeklinde betimliyor.
Aslen, sanat dünyasında büyük ustaların özgünlüğü bile kimi kez sorgulanmıştı: Fransız izlenimci ressam **Paul Gauguin**, "*Resim ya aşırmadır, ya da devrim*" demişti.
Londra'daki V&A müzesinde güvenlik birimi başkanlığı yapan ve daha önce Londra emniyetinde sanat ve tarihi eserler dairesini yöneten **Vernon Rapley**, usta resim sahtekârlarına duyulan ilgi yüzünden bu işin sadece sanat meraklılarını aşan bir kitleye açık olduğunu söylüyor. Rapley, sahtekârlık yaptıkları için hüküm giymiş olan kişilerin daha sonra bu işten kâr etmesinin yanlış olduğunu belirtiyor.
Myatt da, elde ettiği ünün ve popülerliğinin, işlemiş olduğu suçların sonucu olabileceğini kabul ediyor; hapisten çıktığında resim yapmak gibi bir arzusu olmadığını ama sonuçta kötülükten iyilik çıktığını açıklıyor.
Bununla birlikte, **John Myatt**, "*Resimlerimden birini yeniden görürsem kendi kendime gülümserim ama sesimi çıkarmam. Ne anlamı var ki? Sahte olduğunu söylesem satan kişi büyük para kaybeder. O da ahlaksızlık olur*," diye ekliyor.

Dipnotlar:
[1] Kanonik (dini otoritelerce genel kabul görmüş) dini metinlerin ve kitapların parçası olmayan metin.
[2] **Titian** ya da tam adıyla Tiziano Vecellio (1488 – Venedik), İtalyan ressam.
[3] **Edvard Munch** (1862 – 1944) özellikle "Çığlık" isimli tablosuyla tanınmış Norveçli ekspresyonist ressamdır. Ruhsal ve duygusal konuları işlediği resimleriyle tanındı. Alman dışavurumculuk akımının gelişmesine önemli katkıları oldu.
[4] **Paul Cezanne** (1839–1906), çağdaş sanatın gelişimini büyük ölçüde etkilemiş olan Fransız bir post-empresyonist ressam.
[5] **Fernard Léger**, 20. yüzyıl Paris Ekolü sanatçılarından başta gelen ressam, heykeltıraş, seramikçi ve film yapımcısı.
[6] **Maurice de Vlaminck** (1876 –1958), Fransız ressam. "Fovizm" akımının kurucularındandır.
[7] **Pierre Bonnard** (1867–1947), Fransız ressam. "Son İzlenimciler"den sayılmakla birlikte, anlatımının şiirselliği, mekân ve ışık anlayışı, konu seçimiyle yeni bir atılımın öncüsü olmuştu.
[8] **Andy Warhol** (1928 – 1987), Amerikalı ressam, film yapımcısı ve yayıncı. Pop art akımının en önemli temsilcilerinden kabul edilir. Seri üretimin, seri üretim nesnelerinin sıkça kullanıldığı bir sanat türünü kullanır.
[9] **Vincent Willem van Gogh**, (1853, Zundert, Hollanda – 1890, Auvers-sur-Oise, Fransa) Hollandalı Art İzlenimci ressam. Realizm, Art İzlenimcilik ile Modern Sanat akımlarında, Batı dünyası sanat tarihinin en tanınmış ve en etkili şahsiyetlerinden biridir.
[10] **Hermann Wilhelm Göring**, Nasyonal Sosyalist Parti'nin ileri gelenlerinden Alman siyasetçi, Nazi Almanyası'nın hava kuvvetleri komutanı.
[11] **John Myatt** (1945), sanat sahtekârı olarak nitelenerek hapis cezasına çarptırılan İngiliz sanatçı. **John Drewe** ile birlikte ortaya çıkarak yaptığı işlerle, "XX. yüzyılın en büyük sanat sahtekârları" unvanına sahip oldu.
Kaynakça: www.bbc.com

Sahte Andy Warhol çizimi

Yüz, çene ve diş bozukluklarının çözümü ORTOGNATİK CERRAHİ

Çevremizde çene ve yüz kemiklerine ait deformitesi olan bireylerin sayısı ne yazık ki oldukça fazla. Bu deformiteler; doğumsal ya da gelişme çağındaki aksamalardan veya sonradan tümör, travma, enfeksiyon gibi sebeplere bağlı olarak meydana gelmiş olabiliyor. Ortaya çıkış sebebinden bağımsız olarak bu deformitelerin ortak özellikleri, yaşam konforunu ciddi ölçüde zorlaştırıyor olmaları. Deformiteler, kolaylıkla fark edilir estetik problemlerin yanında çiğneme, konuşma, nefes alma gibi temel hayati fonksiyonlarda da aksamalara yol açarak bireylerin sağlığı ve sosyal hayatı ile ilgili bir dizi soruna sebep oluyor.

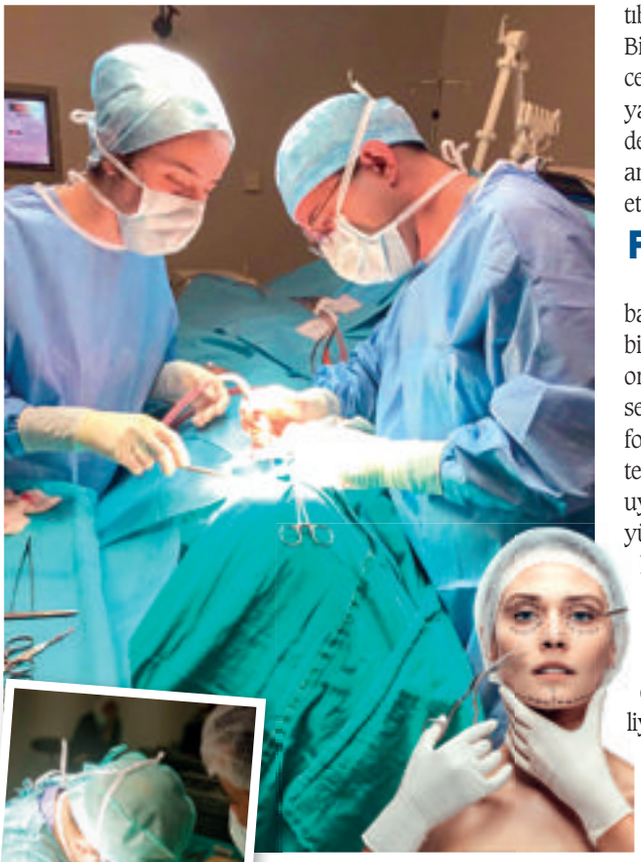

Ortognatik ne demek?

Bu bireylerin tedavisi ortognatik cerrahi ile mümkün. "Ortognatik" kelimesi "çene düzeltme" anlamına gelmektedir. Yüz bölgesindeki kemiklerde ortognatik cerrahi teknikleri kullanarak değişimler sağlıyor ve bunları doğal anatomiye ve fonksiyonlara olabildiğince uygun hale getiriyoruz.

Ortognatik cerrahi ile ilgili teknikler 1850'li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Günümüze kadar birçok farklı teknik bilimsel olarak kabul görmüş ve kullanıma girmiştir. Şimdilerde ise teknolojik gelişmenin en değerli getirisi olan hassasiyeti artırılmış tıbbi cihazlarla, yeni cerrahi teknikleri çok daha efektif kullanabiliyor, daha iyi sonuçlar alıyor, daha az istenmeyen etki gözlemliyoruz. Geçmişte yaptığım yüzlerce ortognatik cerrahi girişimden edindiğim tecrübeyi şimdilerde yeni ve hassas cihazlarla birleştiriyor, daha iyi sonuçlar için bu tedavileri uygulamaya devam ediyorum.

Çoğu zaman bir ekip işi

Ortognatik cerrahide iyi bir sonuç almanın temel şartlarından biri de cerrahın ortodonti uzmanı ve hastası ile ciddi bir kooperasyon içinde olmasıdır. Bu bilinçle yurtiçi ve yurt dışından birçok ortodonti hekimi ile kurduğum sıkı iletişim ağımı korumakla kalmıyor, hastalarıma empati ve hassasiyetle yaklaşıyorum. İyi bir sonuç için yüz kemikleri, yumuşak dokular ve dişler ayrı ayrı incelenmelidir. Bu incelemeler; muayene, radyolojik görüntüleme tetkikleri ve dişlerden alınan ölçülerin analizi ile gerçekleştirilir. Cerrah ve ortodontistin tüm bu analizlerin sonucunda ortaya koyduğu tedavi planı; hastanın beklentileri, sosyal yaşamı ve ek tıbbi şartlar gibi etkenlerle şekillendirilir. Birçok cerrahi işlemin aksine ortognatik cerrahi tedavisinin başarısı salt ameliyatın sonucuna değil, ameliyat öncesindeki uzun soluklu hazırlık dönemi ve ameliyat sonrasındaki takip döneminin etkinliğine de bağlıdır.

Doç. Dr. Emre Hocaoğlu

Farlı yüzler, farklı metodlar

Yüzdeki şekil bozukluğu, yukarıda bahsettiğimiz fonksiyonel problemlerle birlikte bulunuyor olsun ya da olmasın, ortognatik cerrahi tedavisi için yeterli bir sebep oluşturur. Yani ben, sadece yüz formunda anormallik olan bir bireyin tedavisinde bir grup ortognatik cerrahi uygulaması ile tedavi yapabiliyorken, yüz şekil bozukluğu ile birlikte diş kapanış bozukluğu olan, hava yolu darlığı veya konuşma bozukluğu gibi problemler yaşamakta olan başka bir hastamız için farklı bir ortognatik cerrahi metodu ile tedavi uygulayabiliyorum. Üst ve alt çenenin, yüzün geri kalanı ve kafatası ile ilişkisinin bir nevi restorasyonunu sağlıyor, hem fonksiyonel hem de estetik kazanımlar elde ediyoruz.

Çene ve yüz ameliyatlarında gerek başarı, gerekse de komplikasyonlardan kaçınmak için cerrahın tecrübesi çok önemlidir. Bu bölgenin cerrahisi, özellikle damar ve sinir yapılarına yakın anatomik ilişkilerinden dolayı hassas noktalar içermektedir. Şimdiye dek gerçekleştirmiş olduğum çene yüz deformite düzeltmelerinden edindiğim tecrübe ile yaptığım en büyük çıkarımım; her hastanın ayrı ayrı, hassasiyetle ele alınması gerektiğidir. Her çene yüz onarımı için apayrı bir ameliyat öncesi planlama yapılmalıdır; çünkü her hasta farklı bir deformite yapısına sahiptir.

Ortognatik cerrahi ile çene yüz formunda inanılmaz derecede olumlu değişimler, fonksiyonlarda anlamlı düzelmeler sağlayabiliyoruz. Bu sayede hastalarımızın hayatına mutluluk ve rahatlık katıyoruz.

DOÇ. DR. EMRE HOCAOĞLU KLİNİĞİ
Teşvikiye Caddesi No: 51 D:3 Nişantaşı – İstanbul (City's AVM Karşısı)
www.emrehocaoglu.com Tel: 0546 790 55 04 – 0212 291 65 85

Yılmaz Güney, Costa Gavras (solda) ile paylaştığı Altın Palmiye Ödülü'nü Vittorio Gassman'dan alırken

Yasaklı Sinemacılar

Yapıtlarıyla ülkelerindeki siyasi iradeyi eleştiren ve bu sebeple yurtdışına çıkmaları, film yapmaları yasaklanan sayısız sinema adamı var. Ben bu yazımda, aralarında 50 yıllık Cannes Film Festivali sırasında filmlerini izlediğim, basın konferanslarına katıldığım yönetmen ve oyunculara odaklanacağım...

Mayıs ayında 71'ncisi yapılan Cannes Film Festivali'nin ana yarışmasında yer alan iki filmin yönetmeni, yasaklı olduklarından filmlerini takdim etmek için Cannes'a gelemediler. Bunlar İranlı **Jafar Panahi** ile Rus **Kirill Serebrennikov** idi. Onlardan nispeten şanslı olan İranlı bir oyuncu başrolünü oynadığı filmin galasında ve basın konferansında bulunabildi. 35 yaşındaki güzel aktris **Golshifteh Farahani**, Ocak 2012'de Fransız Madame Figaro dergisine verdiği çıplak pozlar nedeniyle büyük tepki gördüğü ülkesine dönemiyor, ölüm tehditleri alıyor.

Festival seçkisinde yer alan İran filmi 'Üç Yüz / Se Roklı' ile Rus filmi 'Yaz / Leto'nun yönetmenleri Jafar Panahi ile Kirill Serebrennikov'un ülkelerinden çıkış yasağı vardı. Cannes Film Festivali yöneticileri, bu iki sinemacının ülkelerine, yazılı bir müracaatta bulunup, filmlerini takdim etmek üzere Cannes'a gelebilmelerinin sağlanmasını talep ettiler.

İran ve Rus otoriteleri bu talebe müspet cevap vermeyince, iki filmin galasında ve basın konferansın-

da yönetmenlerin isimlerinin yazılı olduğu koltuklar boş kaldı.
Cannes'da En İyi Senaryo Ödülü'nü kazanan İran filminin senaryo yazılımına katılan Jafar Panahi'nin kızı Nader Saeivar, babası adına ödülü Chiara Mastroianni'nin elinden aldı. 2030 yılına kadar ülkesini terk etmesi yasaklanan Panahi, ertesi gün Tahran Havaalanı'nda karşılaşmaya gittiği kızından ödülünü teslim aldı.

ALTIN PALMİYELİ "ÇİRKİN KRAL"

Yılmaz Güney 1974'te 'Endişe' filminin çekimleri sırasında karıştığı bir olayda bir yargıcı öldürdü. Bu olay sonrası 19 yıl hapis cezasına mahkûm oldu. 1981'de Isparta Yarı Açık Cezaevi'nden izinli olarak çıktıktan sonra yurtdışına kaçtı.
Ertesi yıl, senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı ve kurgusunu tekrar yaptığı, Şerif Gören'in yönettiği 'Yol' filmi Cannes Film Festivali'ne davet edildi. 'Yol', Costa Gavras'ın 'Kayıp / Missing' filmiyle Altın Palmiye Ödülü'nü paylaştı.
Yılmaz Güney 1983'te yurda dönme çağrısına uymaması nedeniyle Türk vatandaşlığından çıkarıldı. Aynı yıl Fransa'da çevirdiği, veda filmi olan 'Duvar' ile Cannes'da ikinci kez yarıştı.

Golshifteh Farahani

> 'Yol' filminin Altın Palmiye Ödülü kazanma başarısının tümünün Yılmaz Güney'e mal edilmesi, filmin yöneten Şerif Gören'in katkısının göz ardı edilmesi, Türk sinemasında yapılan haksızlıkların belki de en büyüğüdür.

POLONYA SİNEMASININ EN BÜYÜĞÜ

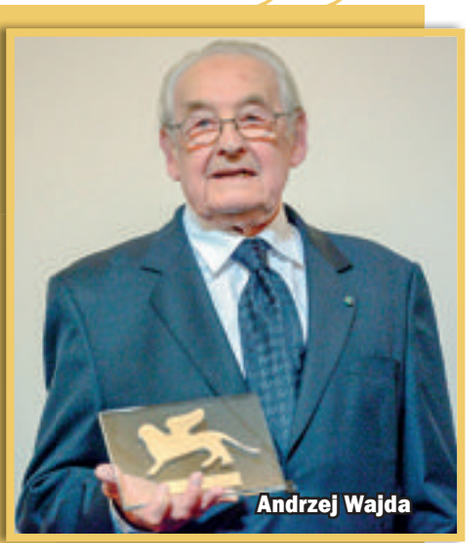
Andrzej Wajda

Polonya sinemasının yetiştirdiği sinema adamlarının en önemlisi olan **Andrzej Wajda**, 70'li yılların sonunda ülkesinde büyük baskılar yaşamıştı. 1978'de Cannes Film Festivali Başkanı Gilles Jacob, Wajda'nın yarışmaya seçilen 'Mermer Adam' filminin takdim edebilmesi için yurtdışına çıkışına izin alabilmek üzere Varşova'ya gitmek zorunda kalmıştı.
Polonya Hükümeti bu teklifi reddetmiş, 1957'den beri Cannes'da ödüller kazanmış Wajda'nın, ülkesini terk etmesine yeşil ışık yakmamıştı.
Varşova Ayaklanması üzerine yapılan ilk film olan 'Kanal'da (1957) Wajda, Cannes'dan Jüri Özel Ödülü ile ayrılmıştı. Ben kendisini ilk kez, çiçeği burnunda bir gazeteci olarak katıldığım ilk Cannes Festivali olan 1966'da görmüştüm. Napolyon döneminde geçen savaş filmi 'Küller'i takdim etmek için geldiği basın konferansını ilgiyle izlemiştim.
Wajda, Cannes'da FIPRESCI Ödülü'nü kazanan 'Mermer Adam' (1978) ile başlayan üçlemesinin ikinci filmi olan 'Demir Adam' (1981) ile Polonya'da gitgide yükselen huzursuzluğu dile getirmişti. Bu film Cannes'dan Altın Palmiye Ödülü ile ayrıldı.
Üçlemenin son filmi, 2013'te Polonya Devlet Başkanı Lech Walesa'nın yaşamına odaklanan 'Walesa: Man of Hope' idi. Kariyerinin son filmi olan 'Walesa', yönetmene Yabancı Dilde En İyi Film dalındaki beşinci adaylığı getirdi.
Akademi 2000 yılında Wajda'yı, sayıları 35'i aşan filmleri için Onursal Oscar Ödülü'ne layık gördü. Yönetmen 2016'da Varşova'da 90 yaşında öldü.

1984'te fırtınalı yaşamı, son yıllarını geçirdiği Paris'te mide kanseri nedeniyle sona erdi. İlk Paris seyahatinde Yılmaz Güney'ın Père Lachaise'deki mezarını ziyaret etmiştim.
1937'de Adana'da, Siverekli Zaza bir babanın ve Vartolu Kürt bir annenin çocuğu olarak dünyaya gelen Yılmaz Güney, 1959'da yönetmen yardımcılığıyla başlayan sinema kariyerinin yanı sıra, edebiyat ile de ilgilendiği için bir dergide yazılarını yayınlattı. 'On üç' dergisinde çıkan bir yazısında, komünizm propagandası yaptığı sebebiyle, 18 ay hapis cezasına çarptırıldı. 1963'te serbest kaldıktan sonra, başrolünü oynayarak sinemaya dönüş yaptığı 'Çirkin Kral' filminden sonra aynı isimle anılmaya başladı.
'Umut' (1970), 'Arkadaş' (1975) gibi filmlerle Türk sinemasının en karizmatik aktör – yönetmenleri arasına giren Yılmaz Güney'in, hapisteyken senaryosunun yazdığı 'Sürü' Zeki Öktem tarafından beyaz perdeye aktarıldı.
'Yol' sıkıyönetimin en acılı günlerinde İmralı Yarı Açık Cezaevinden verilen izinle köylerine, evlerine gitmek isteyen beş mahkûmun yolda yaşadıkları zorluklar ve insan hayatının dramını, mahalli rengin öne çıktığı bir atmosfer içinde anlatır. 'Yol' filminin Altın Palmiye Ödülü kazanma başarısının tümünün Yılmaz Güney'e mal edilmesi, filmin yöneten Şerif Gören'in katkısının göz ardı edilmesi, Türk sinemasında yapılan haksızlıkların belki de en büyüğüdür.
Y. Güney vatandaşlıktan çıkarıldığı 1983'te Fransa'da yaptığı 'Duvar' filmiyle Cannes'a ikinci kez davet edildi. Çocuk mahkûmların yaşantısına odaklanan konusu dört duvar arasında geçen, belgesel hüviyetinden kurtulamayan 'Duvar', Cannes'daki basın gösteriminde izlemiştim. Festival seçici kurulu, ağır hasta olduğu bilinen Yılmaz Güney'e olan sempatisini, Altın Palmiye kazandığı yılın ardındaki ilk yarışmaya davet etmekle göstermiş oldu.

Jafar Panahi

> Jafar Panahi, 2011'de rejim tarafından 6 yıllık ev hapsi, 20 yıllık yurt dışına çıkış ve film çekme yasağı ile cezalandırıldı.

İRAN'IN DOSYASI KALABALIK

Berlin'den Altın Ayı, En İyi Senaryo, Jüri Büyük Ödülü'nün FIPRESCI En İyi Ödülü, Cannes'dan Altın Kamera ve En İyi Senaryo Ödülü sahibi, Uluslararası film festivallerinin gözdesi İranlı aktör – yapımcı – senaryo yazarı **Jafar Panahi** 7 yıldır İran'ın dışına çıkamıyor.
Panahi, 2011'de rejim tarafından 6 yıllık ev hapsi, 20 yıllık yurt dışına çıkış ve film çekme yasağı ile cezalandırıldı. Bunun gerekçesi şuydu: 2009 yılındaki İran başkanlık seçimlerinde Mahmud Ahmedinejad'ın tekrar cumhurbaşkanı seçildiğinin iddia edilmesi, İran'da 76 kişinin ölümüyle sonuçlanan tepkilere ve nümayişlere yol açmıştı. Panahi o protestocular arasındaydı. Tutsaklığında evinde film yapmayı sürdüren Panahi, sonraları evin dışında gizlice filmler çekti. Bunları, yapımcısı **Mohammad Rasoulof**, kariyerini riske ederek yurtdışına çıkarıp festivallerde gösterdi. 2015'te Panahi, dolmuş şoförü rolünde halkın arasına karıştı, toplumun muhtelif kesimlerinden arabasına binen insanlar üzerinden, İran toplumsal hayatı hakkında 'Taxi Teheran' ile müthiş tespitler yaptı.
Altın Ayı Ödülü kazanan bu film, yalnız Fransa'da 580 bin kişi tarafından izlendi. Resmi otoriterlerin gözünden ve bilgisinden uzak, filmlerini gizli olarak çeken Panahi, aynı yöntemi '3 Yüz'de kullandı. Arabasına ünlü televizyon yıldızı Behnaz Jafari'yi alıp bir Azeri köyüne, bir genç kızın intiharını önlemek için gitti.

Mohammad Rasoulof

1960'ta Azerbaycan'da doğan Panahi köylülerle yaptığı konuşmaları, lisan, Türkçeye çok yakın olduğu için, anlamak çok kolaydı. İran İslam Cumhuriyeti rejimine karşı propaganda yapmak suçundan aldığı ceza, bütün dünyanın tepkisini toplarken, kendisi minimalist eserleriyle, İran toplumunu otopsi masasına yatırmayı ve kadının yazgısını, geleneklerin insanlar üzerindeki yükün ağırlığını soruşturuyor. Kendisi de usta bir yönetmen olan Panahi'nin yapımcısı Mohammad Rasoulof, rejimin kendisini de cezalandırması için bir koz (!) verdi. Geçen yıl Cannes'da Belirli Bir Bakış Bölümü'nde En İyi Film Ödülünü kazandığı 'Dürüst Adam / A Man of Integrity' Rasoulof'un başına bela oldu. İran'da 'hiçbir başarı cezasız kalmamalı' diye düşünen rejim sonucu, bu ödülden 5 ay sonra polis Rasoulof'un pasaportuna Tahran Havaalanında el koydu. İran yönetimi fazla politik ve rejime eleştirel yaklaştığını bulduğu 'Dürüst Adam' için yönetmeni gözaltına aldı. 44 yaşındaki Şiraz doğumlu yönetmen 6 uzun metraj ürettiği kariyerinde, rejimin çizdiği kuralların dışına çıkmakla suçlandı. Film, ailesiyle yatağındaki evinde tatlı su balığı yetiştiren, kendi halinde, dürüst ve sakin bir adam olan, İran'daki yozlaşmaya isyan eden Reza'nın, yörenin toprak ağasıyla mücadelesini anlatıyor.

Jia Zhang Ke

Kirill Serebrennikov

YASAKLILAR ZİNCİRİNİN SON HALKALARI

Ülkesine dönemeyen aktris **Golshifteh Farahani**, yasaklı İran sinemacıların zincirinin son halkası. Senarist bir baba ile oyuncu bir annenin kızı olarak 1983'te Tahran'da doğan Farahani bir Fransız dergisine çıplak pozlar verdiği için İran'a dönemiyor, sürekli ölüm tehditleri alıyor. Asghar Farhadi'ye şöhreti getiren 'Eli Hakkında' (2009) ile yeteneğini kanıtlayan güzel aktris, Avrupa ve dünya sinemasının önemli yapımlarında rol aldı: 'Karayip Korsanları' (2017), 'Exodus: Tanrılar ve Krallar' (2014) gibi... Ridley Scott'un 'Yalanlar Üstüne' filminde Leonardo di Caprio ve Russell Crowe ile birlikte rol aldı, Jim Jarmusch'un 'Peterson'unda (2016) başrolü Adam Driver ile paylaştı. Bu yıl Cannes'da Fransa adına yarışan, Eva Husson'un 'Güneşin Kızları'nda, İŞİD'e karşı çarpışan bir Kürt kadın birliğinin lideri Bahar rolünü oynadı. Farahani günümüzde yaşamını Paris'te sürdürüyor.

İki yasaklı Çinli yönetmen ile yazımızı noktalayalım. Kariyerindeki 10 filmin dördü ile Çin'i Cannes'da temsil eden, 2009'da 'Spring Fever' ile En İyi Senaryo Ödülü'nü kazanan **Lou Ye**, 2006'daki 'Yaz Sarayı'ndan sonra 5 yıl boyunca film yapmama cezasına çarptırıldı. 1989 İlkbaharında Tiananmen Meydan Olayları'nda öğrencilerin, aydınların ve işçilerin başlattığı ayaklanmanın kanlı bir şekilde bastırılmasını perdeye taşıyan Lou Ye, ülkesinin demir pençeli sansürünün hışmına uğradı. 2013'te 'Günaha Dokunuş' ile 5 kez yarıştığı Cannes'da En İyi Senaryo Ödülünü kazanan **Jia Zhang Ke**'nin 2005'e kadar filmlerinin ülkesinde gösterilmesi yasaklanmıştı. Çin toplumundaki değişimi işleyen filmlerinden 'Still Life' 2006"da Venedik'te Altın Aslan Ödülü kazanmıştı.

Lou Ye

"Soul Müziğin Kraliçesi" efsanevi şarkıcı

ARETHA FRANKLIN

76 yaşında hayatını kaybetti...

ABD ve dünya müzik listelerinde 20'den fazla şarkısıyla ilk sıraya çıkan ünlü sanatçı, 16 Ağustos'ta, Detroit'teki evinde hayatını kaybetti.

Aretha Louise Franklin, müzik kariyerine, ünlü bir Gospel şarkıcısı babası rahip C. L. Franklin'in kilise korosunda şarkı söyleyerek başladı. Küçük yaşlarından itibaren Mahalia Jackson ve Clara Ward gibi isimlerden eğitim aldı.

1960'ta henüz 18 yaşındayken, laik müziğe geçiş yaparak Columbia Records için kayıtlar yapan sanatçı, 1968'de Amerika ve Avrupa'da "**Lady Soul**" diye anılmaya başladı.

Aretha Franklin, siyah ABD'lilerin gururu olarak Time dergisinde kapak oldu ve Martin Luther King'den ödül aldı.

Ünlü "Respect" şarkısı, sadece büyük plak satıcıları değil, aynı zamanda Afro-Amerikalılar ve feministler tarafından, sosyal değişim için milli marş olarak benimsendi. Franklin, Martin Luther King'in öldürülmesinden sonra, onun cenaze töreninde şarkı söyledi.

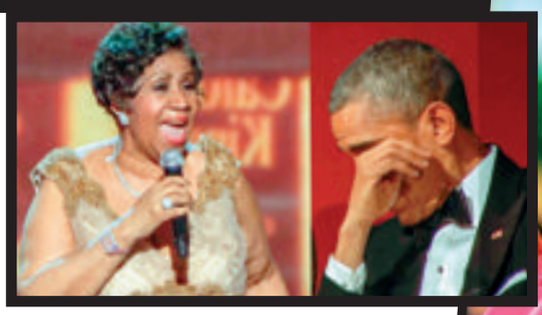

1970'lerin başlarında peş peşe hit şarkıları "Spanish Harlem" ve "Bridge Over Troubled Water" geldi. "Blues Brothers" filmindeki performansıyla büyük beğeni toplayan Franklin, 1980'lerde "Who's Zooming Who?" ve George Michael ile yaptığı düet "I Knew You Were Waiting" gibi büyük başarı getiren şarkılara imza attı.

Sanatçı, 1992'de ABD Başkanı Bill Clinton'ın yemin töreninde şarkı söyledi. 2005'te, "milyonlarca Amerikalının kalbini fethettiği" için dönemin ABD Başkanı George W. Bush'tan Başkanlık Özgürlük Madalyası aldı. 2009'da Barak Obama'nın ilk yemin töreninde de şarkı söyleyen Franklin, 2015'te "You Make Me Feel Like A Natural Woman" şarkısıyla Obama'yı gözyaşlarına boğmuştu...

Parlak bir müzik kariyerine sahip Franklin'in yakın zamanda sağlık sorunları baş gösterdi ve sanatçıya 2010 yılında kanser teşhisi kondu. Geçen yıl emekli olduğunu açıklayan ünlü sanatçı, son konserini, Elton John Aids Vakfı yararına düzenlenen galada vermişti.

Son albümü "A Brand New Me", Londra'daki Kraliyet Filarmoni Orkestrası'ndan gelen modern müzik düzenlemeleriyle, Aretha Franklin'in en büyük hitlerinin orijinal kayıtlarını eşleştirdi.

İki kez boşanmış olan ve özel yaşamı kamuoyunda pek paylaşılmayan Franklin dört oğul sahibiydi.

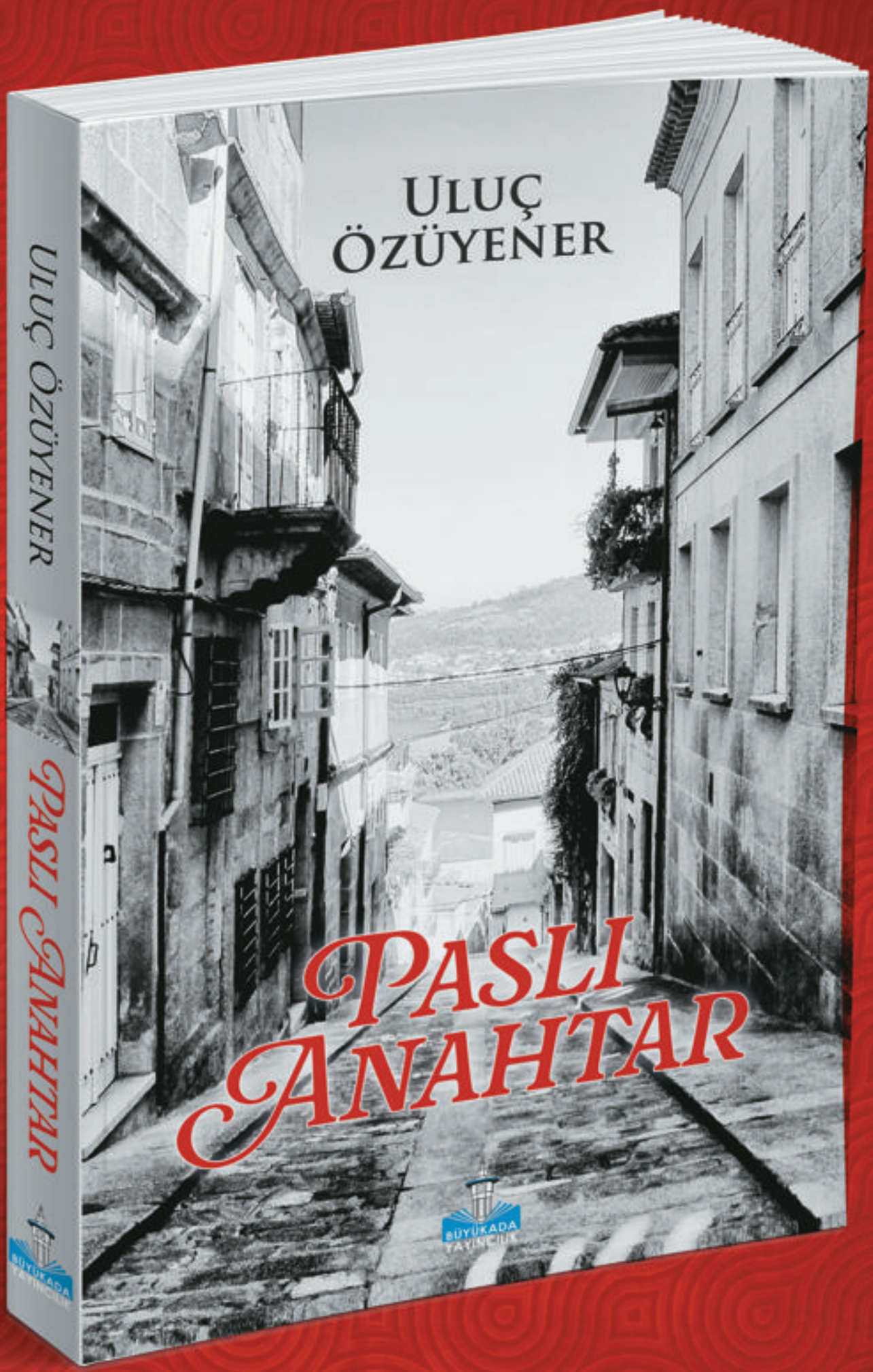
ULUÇ
ÖZÜYENER
PASLI
ANAHTAR
BÜYÜKADA
YAYINCILIK
ULUÇ ÖZÜYENER
PASLI ANAHTAR
BÜYÜKADA
YAYINCILIK

FESTİVAL

Yılın En Büyük Açık Hava Festivali Milyonfest Milyon Beach Kilyos'ta bu yıl ilk kez düzenlenecek. Gelenekselleşmesi planlanan 4 günlük festivalde, 3 büyük sahnede farklı türlerde onlarca müzisyen sahne alacak. 'Yüzde yüz müzik ve eğlence' sloganı ile çıkan festival, diğer festivallerinden farklı olarak yabancı sanatçı ve grupları da ağırlayacak.

13-16 Eylül / Milyon Beach, Sarıyer

MÜZİK

TURKCELL PLATİNUM İSTANBUL NIGHT FLIGHT

Turkcell Platinum İstanbul Night Flight konserler serisi Topkapı Sarayı'nın 1. avlusunda bulunan, Türkiye'nin ilk müzesi olarak bilinen Aya İrini'de gerçekleşecek. Konserlerde İstanbul dinleyicisi, dünya starlarıyla buluşacak. Bu konserler öncesinde, Aya İrini'nin bahçesinde mini konserler de sunuluyor. "Bahçede Kim Var?" konsepti adı altında ülkemizin önemli müzisyenlerini dinleme imkânı bulacağınız çok özel performanslar sizleri bekliyor.

8 Eylül-29 Ekim / Aya Irini, Sultanahmet

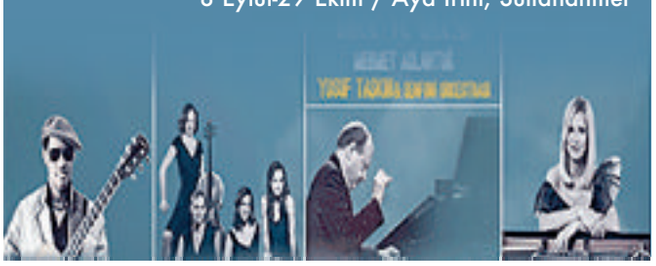

SERGİ

CONTEMPORARY ISTANBUL 2018

20-23 Eylül 2018 tarihleri arasında İstanbul Kongre Merkezi ve Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda 13. kez gerçekleşecek olan Contemporary Istanbul, bölge galerilerinin yanı sıra Avrupa, Amerika ve Asya'nın en önemli galerilerini, sanatçılarını ve koleksiyonerlerini de bir araya getirerek İstanbul'u, geniş bir sanat izleyicisi kitlesinin odak noktası yapıyor. Contemporary Istanbul, tüm dünyaya hitap eden bir çağdaş sanat fuarı konumunda yer alıyor.

20-23 Eylül / Lütfi Kırdar-Harbiye

MÜZİK

IL DIVO

Klasik eserlere getirdikleri özgün yorumlarla büyük bir fenomene dönüşen tutku dolu dört sesten oluşan dünyanın ilk ve en başarılı klasik cross-over grubu Il Divo, yeni çıkacak albümleri "Timeless"in dünya turnesi kapsamında Volkswagen Arena'da!

Pop başta olmak üzere farklı müzik türlerinden şarkılara getirdikleri opera düzenlemeleriyle, kalplere kazınan şarkılarıyla aşk ve romantizmin müzik dünyasındaki karşılığı konumundaki Il Divo, tekrar İstanbul'a geliyor.

14 Eylül Cuma 21.00 / Volkswagen Arena, Ayazağa

MÜZİK

VALENTINA LISITSA

İnternet üzerinde 100 milyona yakın izlenme ve yüzbinlerce takipçiye ulaşan ve Youtube'un en çok dinlenen müzisyenlerinden biri olan Ukraynalı müzisyen yüzlerce gösteri yapmış ve dinleyicilerine dünyanın en prestijli orkestralarıyla çalmıştır. Liszt, Rachmaninoff, Schubert gibi isimlerin eserlerine repertuvarında yer veren Lisitsa, uç noktalardaki yeteneği, inanılmaz tekniği ve yumuşak yorumuyla dünyanın en önde piyanistlerinden biri olarak kabul ediliyor.

15 Eylül Cumartesi 21.00 / Aya İrini, Sultanahmet

MÜZİK

GIDON KREMER

Dünyanın en önde gelen viyolin virtüözlerinden biri olan Letonyalı sanatçı, en prestijli ödüllere layık görülmüş ve yeteneği tüm dünyaca kabul görmüştür. Yarım yüzyıl boyunca Kuzey Amerika ve Avrupa'nın en prestijli konser mekânlarında dünyanın en önemli orkestralarıyla sahne almış ve konserlerinde en tanınmış şeflerle çalışmıştır.

30 Eylül Pazar 21.00 / Aya İrini, Sultanahmet

MÜZİK

HARBİYE AÇIKHAVA KONSERLERİ

CANDAN ERÇETİN
11 Eylül, 21.00

NİLÜFER
22 Eylül, 21.00

SERTAB'IN MÜZİKALİ
19/26 Eylül, 21.00

ROCK MÜZİKALLER
24 Eylül, 21.00

MÜZİK

MARC-ANDRE HAMELIN

Dünyada yaşayan en önemli piyano virtüözlerinden biri olarak gösterilen piyanist Marc-Andre Hamelin, gerek konserlerinde gerekse albümlerinde 19. - 20. ve 21. yy'ın seçkin eserlerine getirdiği yorum ile tüm dünyada benzersiz olarak tanımlanıyor.

8 Eylül Cumartesi 21.00
Aya İrini, Sultanahmet

Yaz gelsin diye sabırsızlıkla beklerken yaz geldi ve geçti de, sonbaharı karşılıyoruz. Yazın tatillere gidildi, sıcaklardan şikâyet edildi, dondurma tüketildi, yüzüldü, kahkaha atıldı, uzun sofralar kuruldu. Sıra geldi sonbahara, Eylül'ü karşılamaya… Eylül ayı her ne kadar "son" baharı simgelese de; yeni yılın temsilcisi Roş Aşana bayramını, doğanın dengesi sonbahar Ekinoksunu, sanata kucak açan İstanbul Tasarım Bienalini ve elbette ağaçlardan süzülen sararan yaprakları da ağırlayabilecek dinamikliktedir.

Bu MOLA, çok MODA!

Ara verme anlamına gelen "mola" ile belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni anlamına gelen "modanın" aslında tek ortak noktaları kelimelerinin ses benzerliği değil... Bu sayfalarda; soluksuz koştuğumuz hayatımıza kısa bir "mola" verirken; en beğendiklerimizi, nam-ı diğer en "modayı" yanı başımıza alıyoruz.

Mola

Rehavet dolu rutinimize ara verdiğimiz kocaman yaz günlerinden sonra, yeni düzenler kurmak, yeni deneyimlere yelken açmak için Eylül ayı en doğru zamandır. Edineceğimiz ve tüm yıl devam ettireceğimiz kendimize en uygun boş zaman dolduran ve iyi hissettiren hobisini arıyorsanız size özellikle İstanbul'da *balık tutmayı* önerebilirim. Balık tutmak için bir oltanın yanı sıra, balık yemi, balığı koyacağınız kova ve oturabileceğiniz katlanabilir oturağı yanınızda bulundurmanız iyi olacaktır. Bu hobiyi gerçekleştirirken birçok arkadaş edinebilecek, güzel vakit geçireceksiniz. Boğazın en ünlü semtlerinden Arnavutköy'de, denize doğru uzanan Akıntı Burnu'nda, birçok kişi balık tutar. Eylül ayında korça ve istavrit yakalamak isterseniz; geniş bir alana sahip olan Bebek Akıntı Burnu size huzur verecektir. İnsanların buraya sadece balık tutmak amaçlı gelmediğini; aynı zamanda kitap okuyup, seyyar satıcılardan sıcak çay yudumladığını görebilirsiniz...

Mola

Eylül'ün 23'ünde her yıl senede 2 kere olduğu gibi *sonbahar ekinoksu* ile gün eşitliğinin yaşıyoruz.
Bu doğa olayına şahit olurken; kendinizi iyi ve doğaya yakın hissettiğiniz deniz kenarı, bir ağacın gölgesi, belki de sadece sevdiğiniz bir kafenin masasında bulunmanızı tavsiye edebiliriz.
Hava şartları ne olursa olsun; güneşi izleyin, yağmuru dinleyin, rüzgâra kucak açın. Dünya kocaman ve bizler bu sihirli döngünün içindeyiz. Ekinoks; ışığın ve karanlığın, gece ile gündüzün eşitlenmesi demekse, siz de hayatınızdaki aydınlık ve karanlık yönleri ortaya dökebilirsiniz. Geceye de gündüze de, aydınlığa da karanlığa da şükrederek, hayatınızdaki tüm negatif ve pozitifliklerin farkına varabilirsiniz.

MODA

"Eylül", Süryanice Aylül kelimesinden gelir üzüm veya üzüm mevsimi anlamına gelir.
Türkiye'nin en kaliteli üzümlerinin yetiştirildiği bölgelerde şimdi hasat zamanıdır. Bu yüzden Eylül toprağın tüm zenginliğini sergilediği *bağbozumu* zamandır.
Siz de Trakya'dan Elazığ'a Türkiye'nin farklı bölgelerinde ekim ayına kadar bir şölen havasında kutlanan bağbozumlarına turlarla da katılabilirsiniz.
Toprakla buluşmaya, üzümü toplamaya, yöresel yemekler eşliğinde tadımlar yapmaya ve bölgenin tarihini ve kültürünü keşfetmeye hazırsanız rotanızı Gökçeada, Bozcaada, Trakya, Ürgüp, Muğla, İzmir, Elazığ, Hatay, Manisa gibi farklı noktalara çevirebilirsiniz.
Trakya'da eylül ayının başında bağbozumu yapılırken, doğuya doğru gittikçe Elazığ ve Diyarbakır'da bu süre eylül sonu ve ekim ayının başına kadar sarkabiliyor.
Pekmez, üzüm şırası, pestil ve şarap yapımında kullanılmak üzere yetiştirilen üzüm salkımlarının tek tek toplanmasıyla başlayan bağbozumu festivalleri ile; hem bağlardan üzüm toplama hem de en güzel fotoğraf karelerini yakalama fırsatını bulabilirsiniz.

Mola

Eylül ayında İstanbul'da çoğu billboardlarda gördüğünüz "Bienal" ne anlama geliyordu da sanata damgasını vuruyordu biliyor muydunuz? Bienal, Fransızca "her bir diğer yıl" anlamına gelen ve iki yılda bir düzenlenen etkinliklere verilen ve çoğunlukla kültürel veya sanatsal faaliyetler için kullanılan addır. 2012 yılından bu yana gerçekleştirilen İstanbul Tasarım Bienali, her iki yılda bir, tasarım fikirlerinden çeşitli kesitleri bir araya getirir, geniş bir yelpazede pek çok alanın tasarımla ilişkisini inceler. İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) tarafından düzenlenen İstanbul Tasarım Bienali bu yıl 4. kez 22 Eylül - 4 Kasım tarihleri arasında yer alacak.
Her bienal taşıdığı yerel karakterin yanında, bir önceki organizasyondan farklı başlığa sahiptir. Bu yıl; "Okullar Okulu" başlığı ile yaratıcı üretimi, sürdürülebilir iş birliklerini ve toplumsal bağlantıların kurulmasını teşvik eden bir dizi dinamik öğrenme biçimi ortaya koyacak. Sekiz ayrı temayı inceleyen bu öğrenme yeri, güçlenmek, düşünmek, paylaşmak ve odaklanmak için bir ortam sağlayacak ve belirli durumlara karşılık veren cevaplar sunacak. Dünyada birçok kentte düzenlenen bienaller değişime, farklılığa ve kültürel iletişime olanak sağlamaktadır. Siz de kültürle iletişime geçmek isterseniz bienal mekânları arasında yer alan Pera Müzesi, Akbank Sanat ve Salt Galata'yı ziyaret edebilirsiniz.

Mola

Genelde Eylül ayına denk gelen *Roş-Aşana* bayramı ile; bir yandan Yeni Yılı kutlarken, diğer yandan da bir yargı günü olması nedeniyle bir ikilem yaşanabilir. Roş-Aşana dualarında şunlar söylenir: "Bugün yaradılışının başlangıç günüdür, ilk günün anımsanması... Bugün dünya konseptinin oluşturulduğu gündür."
Roş-Aşana yeni bir konseptin, tekrar yaratılmanın ve yeni bir plana başlamanın günüdür. Her yıl edinilen enerji işte bu enerjidir.
Nerede olduğumuzu ve nereye gitmemiz gerektiğinin farkında olmamız gerekir. Yaşamdan gerçekten ne istediğinize ulaşabilmek için dileklerinizi, yapmak istediklerinizi, hayallerinizi bir kâğıda yazın, derin bir nefes alın ve bu kâğıdı yanı başınızda tutup yıl içerisinde okumayı alışkanlık haline getirin. Eğer bu kâğıdı, bayram sofrasına ailenizle birlikte oturmadan önce hazırlarsanız, belki masada tabağınızın altında tutarak sevgi çemberinden güç almasını sağlayabilirsiniz...

MODA

Eylül ayının ilk haftalarında kapılarını eğitim ve öğrenmeye hevesli herkese açacak olan tüm kurumlar için sloganımız bellidir: Okula Dönüş! Okula dönüş yolunda; öğrenirken de zevk almak yeni neslin öncelikleri arasında bulunuyorsa, onlara yazı yazmayı keyifli hale getirecek kırtasiye eşyaları kullanmalarını önerebiliriz. Sadece öğrenciler değil, bizler de keyifli kırtasiye malzemeleri ile Eylül ayında tatillerden "ofise dönüş" yolunda kendimizi yenileyebiliriz. Karaköy'de Fransız Geçidi içerisinde yer alan *"Kâğıthane"* dükkânı aslında tam da bu ihtiyacımızı karşılamak üzerine konumlanmış. Aklınıza gelebilecek her türlü ürünü kâğıt olarak bulabileceğiniz bu dükkân kâğıdı ise şöyle tanımlıyor:

"Üzerine yaz; anlam yükle, dilekte bulun, gerçek olsun.
Katla, kıvır, şekillendir; hayallerini ekle.
Renklendir; kutla, hatırla, sev.
Biriktir; anıların çoğalsın, paylaşılsın.
Kokla; her şeyin hızla değiştiği dünyada geleneklerine bağlı olmanın keyfini yaşa!
Okşa; dokusuyla şaşırtsın."

Mola

Doğanın kendisini yenilediği ve soğuk kış günlerine merhaba demeye hazırlandığı Eylül ayı, en renkli ve sağlıklı sebzelerin de ayı. İşte hem damağınıza hem de sağlığınıza iyi gelecek meyvelerden rengi sarı, içi tatlı mı tatlı kavun ile evinizde yapabileceğiniz lezzetli ve besleyici bir içecekle tanıştırmak isterim. İzmir'e özgü olarak hemen anımsayacağınız bir içecektir ***subiya***.

Özellikle hararetli, nem yoğunluğu olan anlarda katkısız, sağlıklı, mide ağrısına, böbrekteki kumu dökmeye iyi gelen, kan tazeleyici özelliği bulunan enerji kaynağı geleneksel tadı bulunan soğuk bir bardak ***subiya*** ile ferahlayabilirsiniz. İzmir'de ve Ege'nin bazı ilçelerinde neredeyse beş yüz yıldır güneşte kurutulmuş kavun çekirdeklerinden yapılmakta olan; Sefarad Mutfağına ait nam-ı diğer *Kavun Çekirdeği Şerbeti*; farklı lezzetlere açık olanlar ve özellikle veganlar için -yüksek miktarda A vitamini ve potasyum içerdiğinden- tercih edilmesi gereken alternatif içeceklerdendir.

Malzemeler: 2 su bardağı kavun çekirdeği, 4 su bardağı içme suyu, 1 su bardağı toz şeker.

Yapılışı: Kavun çekirdekleri yıkanır. Tepsiye yayılıp, güneşte iyice kurutulur. Daha sonra çok az şeker eklenip, havanda veya robotta parçalanır. Kaynayan suya parçalanmış çekirdekler ve şeker eklenip, beş dakika kadar kaynatılır. Soğuduktan sonra buzdolabında bir gece bekletilir. Rengi beyazlaşan subiya temiz bir tülbentten geçirilip, cam sürahiye alınır. İstenirse buz ilavesi ile soğuk servis edilir.

Okula, şehre, işe, eve dönüş derken aslında en çok da kendimize *döndüğümüz* Eylül ayı size ne ifade ediyor? Kiminize kışı karşılamaya hazırlanırken kışlıklardan çıkmaya hazırlanan kazakları, mevsiminde yenilebilen taze palamutu, sararan sonbahar yapraklarını, kiminize ise hasat zamanını, keyifli bağbozumlarını anımsatıyor olabilir.
Bana ise; bu sayfalarda bana yazı yazma imkânı sağlayan sevgili, biricik Nana ile tanıştığım sıcak ama rüzgârlı bir Eylül gününü hatırlatıyor.
Ne mutlu bana ki, tanıştım ve burada tam bir senedir soluksuz ve aynı hevesle sizlerle buluşabiliyorum.

Cemal Süreya'nın dizeleriyle;
"Bir gün aklına gelecek olursam, bana şiir ısmarla. Eylül'ü konuşalım" diyerek, önce sizlerle ve daha sonra sadece aklıma gelen değil ama kalbimde olan tüm sevdiklerimle buluşmaları bir şiir ısmarlamak üzere yeni yıl dileği olarak kendime ve elbette sizlere diliyorum.

Kalpten sevgiyle...

tatilsepeti.com

SON DAKİKA
TATİL FIRSATLARI
DEVAM EDİYOR!
444 44 20

/tatilsepeti /tatilsepeti /tatilsepeticom

Kendini göster.

Mercedes-Benz Fashion Week Istanbul, 11-14 Eylül 2018 tarihleri arasında Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde modaseverlerle buluşuyor.

/mbfwi #mbfwi

Mercedes-Benz
The best or nothing.